

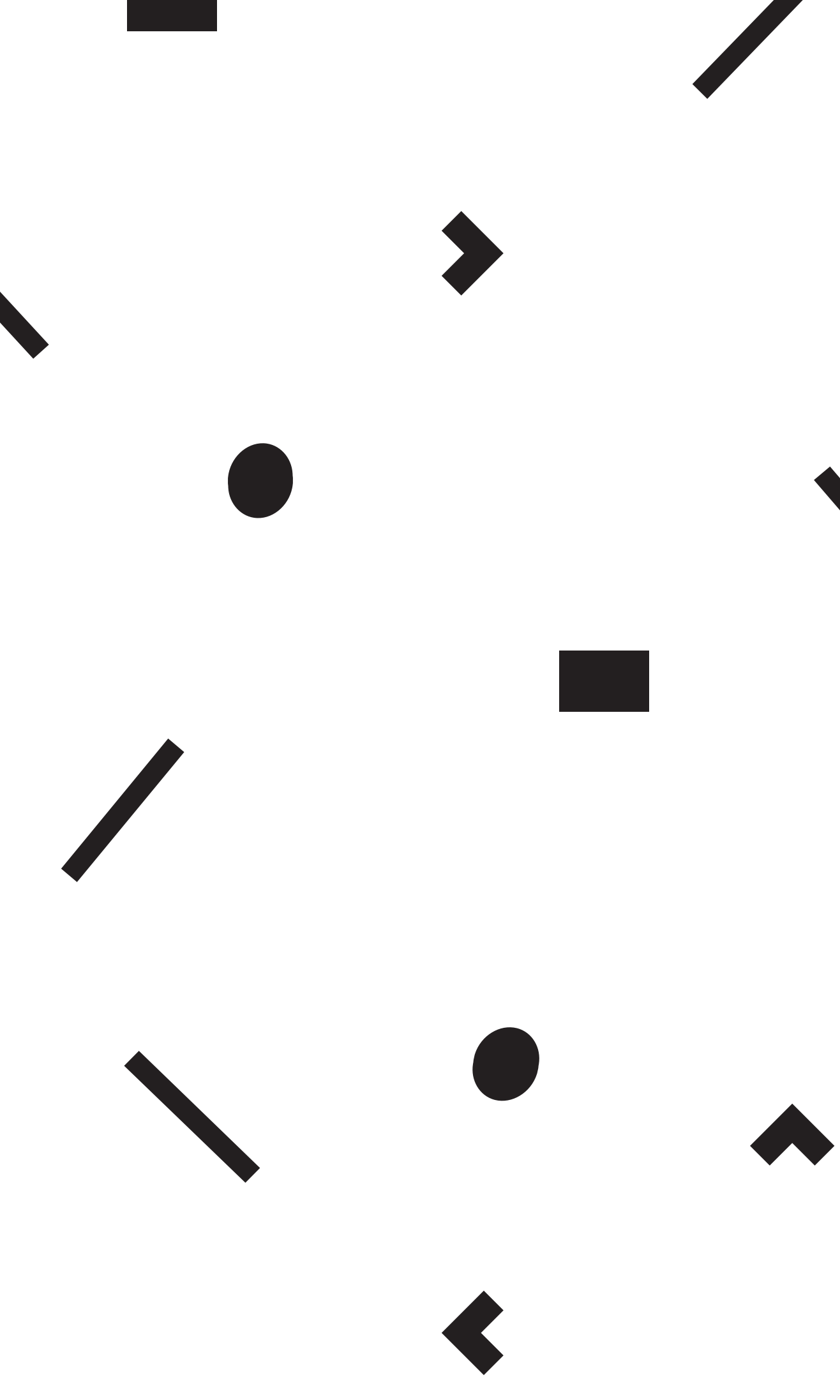
JARI HAUTAMÄKI (TOIM.)

LAMK aluevaikuttajana 2015

Lahden ammattikorkeakoulun julkaisusarja, osa 8

LAMK

Lahden ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

JARI HAUTAMÄKI (TOIM.)

LAMK **aluevaikuttajana 2015**

Jari Hautamäki (toim.)
LAMK aluevaikuttajana 2015

Lahden ammattikorkeakoulun julkaisusarja, osa 8
Vastaava toimittaja: Ilkka Väänänen
Taitto: Ankara Design / Anna Räikkönen
ISSN 2342-7507 (verkkojulkaisu)
ISSN 2342-7493 (painettu)
ISBN 978-951-827-233-8

Sisältö

Kirjoittajien esittely	6
Alkusanat	8
OSA 1. Aluekehityksen ja aluevaikuttavuuden käsitteistä	9
Jari Hautamäki Aluekehittäminen Lahden ammattikorkeakoulussa	10
Jari Hautamäki Lahden ammattikorkeakoulun aluevaikuttavuuden nykytila	16
OSA 2. Aluekehittämisen näkökulmia ja kehittämiskonsepteja	21
Jari Hautamäki Sidosryhmätoiminnan vauhdittaminen	22
Timo Ahonen Kansainvälinen verkostoituminen	28
Juhani Nieminen Koulutuksen vieni – kokemuksia Kiina-yhteistyöstä	32
Sari Suominen Yrittäjyyden edistäminen	38
Tapio Kari, Ismo Jakonen ja Aku Mattila Mediatoimisto M.IDEA:n tarina	43
Jussi Mozo, Anniina Virkki ja Hanna Ahtola Neloskerros – joustavaa opiskelijalähtöistä työelämäpalvelua	48
Soili Saikkonen, Tiina Seikkula ja Hannele Tiittanen Tulevaisuus vaatii tekijänsä - kokemuksia tulevaisuudenhaltuunoton opintojaksolta	56
Sirpa Keminen ja Mikko Porter Täydennyskoulutusta tuotekehittämissä	61
Gatja Tiusanen Boostia kaluste- ja puutuotealan yritysten liiketoimintaan - FUMATEC	69

Kirjoittajien esittely

Hautamäki, Jari, KT, toimii aluekehitysjohtajana Lahden ammattikorkeakoulussa. Tehtävään kuuluu Lahden ammattikorkeakoulun työelämäyhteistyön sekä yrityksille ja yhteisöille suunnattujen osaamispalveluiden johtaminen ja kehittäminen.

Ahonen, Timo, VTM, toimii kehittämisspäällikkönä Lahden ammattikorkeakoulussa. Tehtäviin kuuluu Global Activities -toimintojen kehittäminen korkeakoulutuksen kentässä.

Ahtola, Hanna, opiskelee Lahden Ammattikorkeakoulussa palveluliiketoimintaa. Suorittaa työyhteisöjaksoaan Neloskerroksessa.

Jakonen, Ismo, MSc, toimii mediatekniikan lehtorina Lahden ammattikorkeakoulussa. Tehtäviin kuuluu opetustyön lisäksi osallistuminen erilaisiin opiskelijajyrittäjyyden kehittämishankkeisiin.

Kari, Tapio, ekonomi, toimi lehtorina Lahden ammattikorkeakoulun Liiketalouden yksikössä. Kiinnostuksen kohteena opiskelijälähtöinen yrittäjyys, johtaminen ja monilaiset kehitysprojektit.

Keminen, Sirpa, MBA, toimii palvelukoordinaattorina Lahden ammattikorkeakoulussa. Tehtävään kuuluu Lahden ammattikorkeakoulun työelämäyhteistyön sekä yrityksille että yhteisöille suunnattujen osaamispalveluiden koordinointi ja kehittäminen.

Mattila, Aku, toimii projektikoordinaattorina Lahden ammattikorkeakoulun kehittämispalveluissa. Työhön kuuluu kampus- ja oppimisympäristöjen sekä opiskelijajyrittäjyyden kehittäminen.

Mozo, Jussi, KTM, toimii markkinoinnin lehtorina Lahden ammattikorkeakoulussa. Neloskerroksen isä, joka vastaa Neloskerroksen toiminnan ja prosessien kehittämisestä yhdessä Anniina Virkin kanssa.

Nieminen, Juhani, FT, KL, dosentti, toimii projektijohtajana Lahden ammattikorkeakoulussa. Hänen tehtävänä on ennen muuta ammattikorkeakoulun koulutusviennin ja muiden uusien kansainvälistymismuotojen kehittäminen ja edistäminen.

Porter, Mikko, DI, toimii TKI-asiantuntijana Lahden ammattikorkeakoulussa. Hän toteuttaa koulutus- ja kehityspalveluja yksityisille ja julkisille organisaatioille hyödyntäen Lean ja Six Sigma kehittämisoppeja.

Saikkonen, Soili, VTM, työskentelee kehittämisspäällikkönä Lahden ammattikorkeakoulussa. Hänen työtehtäviinsä kuuluvat strategia- ja toteuttamissuunnitelmaprosessin valmistelu ja ohjaus sekä muut toiminnanohjauksen kehittämiseen liittyvät tehtävät.

Seikkula, Tiina, ETL, yliopettaja Lahden ammattikorkeakoulun kehittämispalveluissa. Päivät täyttyvät työyhteisöjen, hankkeiden ja opiskelijoiden linkittämisestä monimuotoisissa kohtaamisissa, joissa huomisen tekijät keräävät uusia eväitä tulevaan.

Suominen, Sari, KTM, MQ, toimii lehtorina ja vastaa yrittäjyyden opetuksesta ja yrittäjyysaktiiviteettien kehittämisestä Lahden ammattikorkeakoulussa. Tehtävään kuuluu sidosryhmäyhteistyö alueellisessa yrittäjyyden ekosysteemissä.

Tiittanen, Hannele, THL, KM, toimii yliopettajana Lahden ammattikorkeakoulussa. Keskeiset työtehtävät liittyvät hyvinvointialan TKI-hankkeisiin ja kansainväliseen toimintaan.

Tiusanen, Gatja, FM, toimii TKI-johtajana. Tehtäviin kuuluu Materiaalitekniikan ja puutuotealan TKI-yksikön (FUMATEC) toiminnan johtaminen, kehittäminen sekä yritys- ja sidosryhmäyhteistyö.

Virkki, Annina, tradenomi, toimii palvelukoordinaattorina Lahden Ammattikorkeakoulussa. Talon oma kasvatti, joka vastaa Neloskerroksen toiminnasta ja projektien sujuvuudesta yhdessä Jussi Mozon kanssa.

Alkusanat

Aluevaikuttavuus on monisäikeinen käsite ja sen kasvattamisen eri muodot ovat hyvin monimuotoisia. Ammattikorkeakoulu voi kasvattaa aluevaikuttavuuttaan mm. nostamalla opetuksen ja oppimisen laatua ja lisäämällä sen työelämälähtöisyyttä. Tällöin huomio kiinnittyy alueen yrityksille ja yhteisöille suunnattuun aluekehitystoimintaan sekä erilaisten TKI-prosessien ja -menetelmien soveltamiseen.

Osassa 1 tarkastellaan aluekehityksen ja aluevaikuttavuuden käsitteitä sekä luodaan näkymä Lahden ammattikorkeakoulun aluevaikuttavuuden nykytilaan. Alueellinen vaikuttavuus perustuu siihen, että korkeakoulu tuottaa osaavia yksilöitä ja alueen yritysten ja yhteisöjen kannalta hyödyllisiä osaamispalveluja. Olennaista on, että opiskelija on aluevaikuttavuuden kasvattamisen keskiössä ja että opiskelussa hankitaan osaamista, joka osuu alueellisiin osaamisen kehittämistarpeisiin. Tämän vuoksi Lahden ammattikorkeakoulun pitää kyetä muuttumaan ketterästi ja suuntaamaan toimintaansa uudelleen toimintaympäristön muuttuessa.

Osassa 2 luodaan näkymä aluekehittämisen kannalta oleellisiin näkökulmiin ja kehitystyön alla oleviin konsepteihin. Aluevaikuttavuuden vauhdittamiseksi Lahden ammattikorkeakoulu on valinnut yhdeksi strategiseksi kehittämiskohteeksi sidosryhmätoiminnan. Valinta on tarkoituksenmukainen ja perusteltu, sillä sidosryhmytyön merkitys aluekehittämisen muiden osa-alueiden edistämisessä on suuri. Muun muassa globaali yhteistyö ja liikkuvuuden tuloksellisuus riippuvat siitä, miten hyvin kumppanuudet ja sopimukset on määritetty.

Aluekehitykselle on ominaista yhteistoiminta, jossa korkeakoulut ja työelämän organisaatiot löytävät yhteisiä nimittäjiä ja intressejä. Usein kehittämisessä tarvitaan vuosien kokeiluvaihe, jonka jälkeen yhteistyö voi vähitellen vakiintua. Hyvänä esimerkkinä tästä voidaan pitää koulutuksen viennissä tapahtunutta kehitystä. Myös yrittäjyyden edistämisessä on tunnistettavissa vuosia kestänyt verkostoituminen ja kehityspolku, joista ollaan vähitellen siirtymässä ekosysteemimäiseen yhteistoimintaan.

Opiskelijayrittäjyys on lisääntynyt merkittävästi osuuskuntatoiminnan ja muiden joustavien opiskelijälähtöisten työelämäpalvelujen kasvun myötä. Työelämässä tulevaisuusosaamisen tarve on lisääntymässä, minkä vuoksi opiskelijat ovat ottamassa roolia myös työelämälähtöisessä ennakoinnissa. Työelämälähtöinen yhteistoiminta johtaa usein myös koulutuksen ja kehittämisen yhdistelmiin, joissa työelämää palvelevan täydennyskoulutuksen sekä yritysten liiketoimintaedellytyksien kasvattaminen yhteisen TKI-toiminnan avulla nousevat merkittävään rooliin.

OSA 1.
Aluekehityksen ja
aluevaikuttavuuden
käsitteistä

Jari Hautamäki

Aluekehittäminen Lahden ammattikorkeakoulussa

Johdanto

Päijät-Hämeestä ollaan luomassa kansainvälistä ja kansallista ympäristön, muotoilun ja hyvinvoinnin osaamisen ja liiketoiminnan keskittymää. Digitalisoitumisen kasvavat mahdollisuudet, liiketoiminnan ekosysteemien muodostuminen, nouseva biotalous ja kiertotalouden liiketoimintamahdollisuudet ovat ominaista alueen kilpailukyvyn parantamisessa.

Alueen korkeakoulutoiminnan kehittäminen ja ratkaisut ovat vahvasti sidoksissa alueen kilpailukyvyn kasvattamiseen ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Seudun vahvat teollisuus- ja palveluklusterit muodostavat alueen kilpailukyvyn perustan, jossa kasvuhakuisten pk-yritysten rooli on yhä merkittävämpi. Alueen elinkeino-, koulutus- ja työllisyys- ja innovaatiopoliittisella yhteistoiminnalla pyritään vastaamaan pitkään jatkuneen voimakkaan rakennemuutoksen ja työelämän murroksen vaikutuksiin.

Aluekehittämisen näkökulmasta korkeakoulutoiminnan merkitys Lahden seudun kilpailukyvyn kasvattamisessa perustuu siihen näkemykseen, että osaaminen on keskeisin yritysten ja yhteisöjen kilpailukykytekijä sekä niissä toimivan työvoiman hyvinvoinnin osatekijä. Voimavarojen kohdentamiseksi tarvitaan korkeakoulujen välistä yhteistoimintaa, jossa tuetaan yritysten ja yhteisöjen osaamisen uudistamista mm. kansainvälisen liiketoiminnan kehittämisessä sekä tuotteiden ja palveluiden uudistamisessa. Yritysten menestyminen mahdollistaa alueen hyvinvoinnin ja vetovoimaisuuden lisääntymisen.

Aluekehittämisen taustaa

Aluekehittämisessä on kyse alueellisten toimijoiden osallistumisesta alueen kehityksen kulkuun. Aluekehittäminen voi olla muuttuviin olosuhteisiin sopeutumista, mutta myös aidosti uuteen yhteistoimintaan ja kehitysnäkymään laajenevaa (Sotarauta & Karppi, 2013). Alueen kilpailukyvyn parantaminen on alueen omista olosuhteista lähtevää ja niistä käsin tehtävää työorganisaatioiden ja yritysten menestymisen sekä työikäisen väestön hyvinvoinnin kasvattamista. Alueen kilpailukyvyn rakenteelliset tekijät korostavat mm. paikallisten yritysten kykyä saada tuotteitaan ja palveluitaan markkinoitua ja myytyä. Kyky rakentuu usein paikallisen osaamisen ja fyysisten resurssien hyödyntämisestä. Tämän vuoksi on tärkeää, että alueille kyetään luomaan ja juurruttamaan uusia toimintamuotoja, osaamista ja kehittämisajattelua kuten esimerkiksi uusia liiketoimintamalleja ja kansainvälistymistä (Horlings, 2012; Martin, 2012).

Aluekehityslaisissa (1651/2009) kehittämisen painopiste on kokonaisvaltaisessa yritysten toiminta- ja innovaatioympäristöjen uudistamisessa. Ammattikorkeakoululain (932/2014) 4§:n mukaan ”Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimusta, kehittämistä ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista.” Lain 6§ mukaan ”Ammattikorkeakoulun tulee tehtäviään suorittaessaan olla erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa sekä tehdä yhteistyötä suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen samoin kuin muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.”

Nykyaikaista aluekehitysjajattelua selittää endogeeninen malli, joka perustuu alueiden omiin kehitystä vauhdittaviin tekijöihin, joiden varassa uusien toimialojen tai muutoin merkittävien toimintojen kuten esimerkiksi koulutuksen on mahdollista syntyä, kasvaa ja kehittyä. Endogeeniset mallit korostavat kykyä hallita ja luoda uusia paikallisia resursseja sekä tuottaa innovaatioita ja uutta kyvykkyyttä mobilisoida alueen resursseja ja kompetensseja samaan suuntaan. (Sotarauta & Karppi, 2013.) Aluekehittämisen endogeenisuus painottaa selkeästi vuorovaikutteisuutta, oppimista, kehittämistoiminnan pitkäjänteisyyttä ja dynaamisuutta sekä uuden etsimistä sekä olemassa olevien resurssien hyödyntämistä.

Aluekehittäminen on osaamislähtöistä yhteistoimintaa

Viimeisen kymmenen vuoden aikana erityisesti alueen kilpailukyvyyn kehittäminen on noussut aluekehittämisen valtavirtaan. Samalla aluekehittäminen on muuttunut yhä enemmän strategioiden, ideoiden ja intressien väliseksi vuorovaikutukseksi ja yhteistoiminnaksi sekä toisaalta aiempien kokemusten tulkitsemiseksi, samojen asioiden toisin tekemiseksi ja uusien valintojen edistämiseksi (Sotarauta, Horlings & Liddle, 2012). Tällöin kehittämisen ytimeen ovat nousseet oppivat kehittäjäverkot, innovatiiviset toimintaympäristöt sekä luovaa jännitettä synnyttävä ja ihmisiä inspiroiva johtaminen.

Kilpailukykyajattelu on auttanut ymmärtämään, että suomalaiset kaupungit ja alueet eivät ole hierarkkisessa suhteessa toisiinsa, vaan ne ovat globaalien verkostojen solmukohtia, ja että oppiminen ja vuorovaikutus ovat kilpailukyvyyn kehittämisessä keskeisellä sijalla. Viime vuosina onkin kiinnitetty paljon huomiota yritysten ja niiden asiakkaiden, tutkimuslaitosten, julkisten organisaatioiden, tutkimus- ja koulutusyksiköiden sekä kuntien muodostamiin kompleksisiin yhteistyöverkostoihin ja niissä tapahtuvaan oppimiseen. Lisäksi on korostettu, että kilpailuympäristön muuttuessa nopeasti alueiden tulee jatkuvasti uudistaa ja hankkia uusia resursseja, joista tärkeimpänä pidetään osaamista. Alueella tapahtuvan verkostomaisen yhteistoiminnan ja kehittämisen tavoitteena on alueen tekeminen tahmeaksi (sticky) siten, että sinne on mahdollista juurruttaa uusia tärkeitä palveluita. Innovaatiotoiminnan, oppimisen ja luovuuden tuloksena alueen toimintaympäristö voi näyttytyä yhä liukkaampana (slippery), uusia mahdollisuuksia tarjoavana, vetovoimaisempana ja kilpailukykyisempänä kontekstina. (Asheim & Isaksen, 2002.)

Aluekehittämistä voidaan pitää osaamislähtöisenä toimintana, joka korostaa innovatiivisen uuden tiedon tuottamista ja soveltamista (Harmaakorpi, 2004). Oppiminen on yhdistynyt yhä enemmän innovaatiotoimintaan, joten se on edelleen osa alueiden kilpailukyvyyn tärkeimpiä dynaamisia elementtejä (Hautamäki, 2015). Tämän seurauksena paikallisen yhteistoiminnan merkitys osaamisen kehittämisessä, uuden tietämyksen ja innovaatioiden luomisessa on kasvanut. Alueiden kilpailukykyä kasvataan yhä useammin alueellisissa kehittäjäverkostoissa ja liiketoimintaklustereissa, joissa yhteistoiminnan vaikuttavuutta ja sosiaalista prosessia ohjataan uudella tavalla. Kehittäjäverkostojen ja klustereiden roolina on parantaa alueella toimivien organisaatioiden kilpailukyvyyn kasvattamisen edellytyksiä kohottamalla alueen innovaatiopotentiaalia sekä tarjoamalla strategista tietoa ja uusia mahdollisuuksia (Wennberg & Lindqvist, 2010).

Navigointia ja uusia suuntia

Globaali talous on dynaaminen ja orgaaninen kokonaisuus, joka on käänteissään yllättävä ja nopea. Meneillään olevan talouskriisin myötä Eurooppa on muuttunut alueeksi, jossa alueiden kilpailukyky on heikentynyt ja kilpailukyvyyn kasvattamiseen vaikuttaa yhä enemmän alueiden kyky sopeutua odottamattomaan talouskriisiin ja sen luomiin rakenteellisten muutosten haasteisiin (Cooke & Eriksson, 2012). Vaikeuksien ennakoiminen alueilla on yhä tärkeämpää, sillä yhteistoiminnassa ollaan usein kiinni lukkiutumissa juuri silloin, kun pitäisi pohtia, miten alueet kykenevät sopeutumaan muutoksiin ja miten niitä voidaan tukea johtamisella. Tämän vuoksi alueilla tulisi panostaa dynaamisten elementtien kuten oppisen, innovaatiotoiminnan

sekä yhteistoiminnan uudistamiseen ja parantamiseen. Niiden avulla on mahdollisuus sopeutua nopeaan rakenteelliseen muutokseen (Martin, 2012). Kilpailukyvyyn kasvattamiseksi alueilla tulee panostaa yritysten, viranomaisten sekä koulutuksen ja tutkimuksen välisen yhteistoiminnan vauhdittamiseen sekä yritysten kilpailukykytekijöihin kuten työvoiman osaamiseen ja hyvinvointiin, monitaitoisuuden ja ammatillisen liikkuvuuden edistämiseen sekä työurien pidentämiseen (Martin, 2012; Benneworth, Charles, Hodgson & Humphrey, 2013).

Vaikeuksien kiinnittymisen sijaan epäselvässä maailmassa tulisi etsiä myös uusia suuntia. Ainainen selkeyden ja varmuuden etsiminen saattaa johtaa uusien oivallusten menettämiseen jäädyttämällä uudet ideat liian aikaisin (Cooke & Eriksson, 2012). Tällöin tukahdutetaan luovuus ja innovatiivisuus, jolloin kehittämistoiminta saattaa kääntyä itseään vastaan. Sen takia tarvitaan uuden luomista ja tulevaisuuden tunkeutumista sortumatta kuitenkaan sprintterimäiseen kehittämiseen. Alueilla tarvitaan herkkyyttä tunnistaa muutoksen suunnat ja kykyä luoda oma tulkinta muutoksesta, tulevaisuuden suunnista ja omasta roolista. Alueilla täytyy myös tukea kokeilutoimintaa, vahvistaa kannustimia ja poistaa esteitä, panostaa metataitojen ja geneeristen kyvykkyyksien oppimiseen sekä luotaamaan alhaalta kumpuavaa innovatiivisuutta. (Sotarauta & Karppi, 2013.)

LAMK aluekehittäjänä

Lahden ammattikorkeakoulu on linjannut strategiassaan alueen kehittämistä siten, että ”LAMK lisää alueen yritysten ja yhteisöjen edellytyksiä kilpailukyvyyn kasvattamiselle sekä työvoiman hyvinvoinnin lisäämiselle. Aktiivisessa yhteistoiminnassa tunnistetaan alueellisia kehittämiskohteita, joihin kohdennetaan ja mobilisoidaan toimintaa. Yrityksiä ja yhteisöjä ohjataan osaamispalvelujen hyödyntämiseen ja kansainvälistymiseen” (Lahden ammattikorkeakoulu, 2015a).

Lahden ammattikorkeakoululla on ollut käytössään aluekehitysohjelma vuodesta 2014 lukien (Lahden ammattikorkeakoulu, 2015b). Siinä on kuvattu korkeakoulun aluekehitysohjelma ja keskeisiä linjauksia ja tavoitteita tuleville vuosille (ks. Kuvio 1). Perinteisesti aluekehitystyötä on tarkasteltu Lahden ammattikorkeakoulussa lähinnä koulutuksen ja tutkimuksen tulosten kautta, mutta Korkeakoulujen arviointineuvoston (2013) suosituksia mukailen, ohjelma ottaa aluekehitystyöhön aiempaa monipuolisemman näkökulman.

Kuvio 1. Lahden ammattikorkeakoulu aluekehittäjänä

Lahden ammattikorkeakoulun hallituksessa hyväksytty aluekehitysohjelma sisältää seuraavia linjauksia ja tavoitteita:

LAMK suuntaviivojen luojana

LAMK osallistuu aktiivisesti alueen vaihtoehtoisten kehityskulkujen luomiseen ja strategisen perustan uudistamiseen. Ammattikorkeakoulu luo strategisten kumppaniensa kanssa yhteisen näkemyksen siitä, miten alueellista yhteistoimintaa kohdennetaan sekä millaisia edellytyksiä kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin kestäväälle kasvattamiselle tulee luoda. Strategian mobilisoinnissa korostuu kansainvälinen, monitasoinen ja konkreettinen yhteistyö kehittämisresurssien etsimisessä, kokoomisessa, optimoinnissa ja suuntaamisessa. Tavoitteena on, että LAMK vahvistaa strategiansa mobilisoinnilla maakuntaohjelman sekä alueen kasvu-, kilpailukyky- ja elinkeinostrategioiden tavoitteiden toteuttamista.

LAMK tulevaisuustiedon hyödyntäjänä

LAMK tuottaa alueen työ- ja elinkeinoelämän organisaatioiden ja verkostojen kannalta oleellista kansainvälisen, kansallisen ja alueellisen tason tietoa tulevaisuuden kehitysnäkymistä ja liiketoimintamahdollisuuksista. Tulevaisuuden kehystämisessä korostuu yritysten ja yhteisöjen tietoperustan jalostaminen. Se edistää työ- ja elinkeinoelämän kestävästä kasvusta, uusien kasvualojen kehittämistä, työllisyyden ja työhyvinvoinnin paranemista sekä työ- ja elinympäristöjen monimuotoisuuden ja laadun kasvattamista. Tavoitteena on, että LAMK edistää alueellista ennakoituyhteistyötä ja sulauttaa tulevaisuustietoa työelämälähtöiseen oppimiseen ja TKI-toimintaan.

LAMK kansainvälisenä toimijana

LAMK Oy tarjoaa asiakkaidensa käyttöön kansainvälistä osaamistaan ja parhaita yhteyksiään edistääkseen yritysten globaaleja liiketoimintatarpeita. Osaamisen vieniin osallistumalla yritykset voivat edistää omaa liiketoimintaansa, kun globaalien ongelmien ratkaisemisessa tarvittavaa suomalaista osaamista siirretään ulkomaisiin kohteisiin. Glokaalissa yhteistyössä korostuvat kansainvälisten suhteiden jakaminen, hyvien kansainvälisten käytäntöjen lanseeraaminen alueelle sekä työ- ja elinkeinoelämän organisaatioiden, erityisesti pk-yritysten valmentaminen kansainvälisten mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja monikulttuurisuuden kohtaamiseen. Tavoitteena on, että LAMK tukee yritysten ja yhteisöjen kansainvälistä verkostoitumista hyödyntämällä omia kansainvälisiä yhteyksiään ja vahvistamalla alueella kansainvälistä osaamisen siirtoa.

LAMK osaamisen uudistajana

LAMK kehittää asiakkaiden tarpeista lähteviä oppimisympäristöjä liiketoiminnan kehittämiseen sekä uusien, innovatiivisten, eettisten, älykkäiden ja kestävien ratkaisujen ja toimintatapojen tutkimiseen ja kehittämiseen käytännön työprosesseissa. Pk-yrityksiä palveleva ja uusia yrityksiä luova toiminta ovat kehittämisen keskiössä. Innovatiivisessa toiminnassa korostuvat organisaatioiden rajat ylittävät, asiakkaiden kanssa yhdessä räätälöidyt valmennukset, hankkeet sekä kokeileva toiminta, joissa asiakkaat ja opiskelijat testaavat ja kehittävät yhdessä uusia tuotteita ja palveluja sekä parantavat organisaatioiden toimintaprosessien kestävyttä ja resurssitehokkuutta. Tavoitteena on, että LAMK kokoaa ja vahvistaa työelämä- ja opiskelijälähtöisiä oppimisympäristöjä ja ottaa aktiivisen roolin yrittäjyyden ekosysteemin muodostamisessa.

LAMK välittäjäorganisaationa

LAMK toimii aktiivisesti maakunnan ja metropolialueen klustereissa ja kehittäjäverkostoissa sekä rakentaa pitkäaikaisia osaamisen kehittämiskumppanuuksia asiakkaiden osaamisen ja liiketoiminnan kehittämiseksi. Verkostomaisessa yhteistoinnissa korostuu yhteistoinnin ketteryyden kasvattaminen, inspiroiva toiminta, asiakkaiden ohjaaminen osaamispalvelujen hyödyntämiseen, tietämyksen välittäminen sekä oppiminen kehittämisalustoilla, jotka kokoavat yhteen monimuotoista, toimialat ja liiketoimintaverkostot ylittävää yhteistointia, kumppanuutta ja asiantuntijuutta. Tavoitteena on, että LAMK tekee aktiivista sidosryhmätyötä. Asiakkaat ja alumnit ovat luonteva osa korkeakoulu yhteisöä.

LAMK yhteistoinnin edistäjänä

LAMK suuntaa osaamispalvelujaan asiakkaiden käyttöön käytäntölähtöisten ratkaisujen kehittämiseksi ja monialaisten avainosaajien valmentamiseksi työelämälähtöisissä oppiympäristöissä. Palvelut juurruttavat alueelle asiakkaiden kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin kasvattamisen kannalta oleellista, konkreettista ja tuottavuuden lisäämiseen tähtäävää yhteistointia. Johtamisen uudistamisessa korostuu ammattikorkeakoulun välittävä rooli verkostomaisen yhteistoinnin edistämässä. Yhteistointia tähtää yhteisen oppimisen vahvistamiseen, keskinäisen luottamuksen kasvattamiseen ja konkreettiseen kehittämiseen kohdentuvan vuorovaikutuksen lisäämiseen. Tavoitteena on, että LAMK vahvistaa ja systematisoi yrityksille ja yhteisöille tarjottavia osaamispalvelujaan ja kasvattaa täydennyskoulutuksen roolia työ- ja elinkeinoelämän osaamisen kehittämisessä.

Yhteenveto

Lahden ammattikorkeakoulu toimii elinvoimaisuuden ja hyvinvoinnin edistäjänä erityisesti Päijät-Hämeen alueella. Yhteiskunnallinen ja alueellinen vaikuttavuus toteutuvat ammattikorkeakoulun toisiinsa limittyvien päätehtävien: koulutuksen, TKI-toiminnan ja työelämää palvelevan toiminnan kautta. Strategisen perustansa kautta Lahden ammattikorkeakoululla on tahto ja kasvava kyvykkyys toimia jatkuvaan oppimiseen ja avoimeen vuoropuheluun perustuvassa uudistajan roolissa alueen osaamisen ja kilpailukyvyyn edistämiseksi. Alueellinen vaikuttavuus perustuu siihen, että korkeakoulu tuottaa osaavia yksilöitä ja alueen yrityksiä ja yhteisöjen kannalta hyödyllisiä osaamispalveluja. Vaikuttavuutta voidaan kasvattaa merkittävästi lisäämällä oppimista työ- ja elinkeinoelämän organisaatioissa ja toteuttamalla yrityksiä ja yhteisöjen toimintaa edistävää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Elinkeinorakenteen rikastamisen ja työllisyyden tukemiseksi olennaista on myös luoda yrittäjyyden oppimiselle modernit oppimisympäristöt.

Alueen kilpailukyvyyn kasvattamiseksi Lahden ammattikorkeakoulun tulee lisätä kansainvälistä osaamisen siirtoa. Tämä voi parhaiten tapahtua siten, että luodaan toimintamalli, missä alueen julkiset toimijat ja pk-yritykset saavat käyttöönsä Lahden ammattikorkeakoulun parhaat kansainväliset suhteet ja kontaktit. Yksi tärkeimpiä aluevaikuttavuuden kasvun edellytyksiä on Lahden ammattikorkeakoulun henkilöstön poikkitieteellisen osaamisen parantaminen. Tämä on olennaista, sillä alueen kilpailukyvyyn edistämisen parhaat edellytykset sijaitsevat usein klustereiden ja toimialojen välimaastossa. Näihin välimaastoihin asiantuntijoiden tulisi kohdentaa TKI-toimintaa yhteistyössä yritysten ja yhteisöjen kanssa. Etäännyminen välimaastoihin ja samanaikainen alueen tulevaisuutta luotaavan tietoperustan uusiutuminen mahdollistavat innovatiivisten tuotteiden ja palveluiden kehittämisen.

Lähteet

Asheim, B.T., & Isaksen, A. (2002). Regional Innovation Systems: The Integration of Local 'Sticky' and Global 'Ubiquitous' Knowledge. *The Journal of Technology Transfer*, 27(1), 77-86.

Benneworth, P., Charles, D.R., Hodgson, C., & Humphrey, L. (2013). The Relationship of Community Engagement with Universities' Core Missions. Teoksessa P. Benneworth (toim.), *University Engagement with Socially Excluded Communities* (ss. 85-101). Dordrecht: Springer Science + Business Media.

Cooke, P., & Eriksson, A. (2012). Resilience, innovative "white spaces" and cluster platforms as a response to globalization shocks. Teoksessa P. Cooke, M.D. Parrilli ja J.L. Curbelo (toim.), *Innovation, Global Change and Territorial Resilience* (ss. 43-70). Northampton: Edward Elgas Publishing, Inc.

Harmaakorpi, V. (2004). Building a Competitive Regional Innovation Environment - The Regional Development Platform Method as a Tool for Innovation Policy. Helsinki University of Technology.

Hautamäki, J. (2015). Alueellisen kehittäjäverkoston johtaminen – näkökulmana varautuminen äkilliseen rakennemuutokseen. *Acta Electronica Universitatis Tampensis* 1578. Tampere University Press.

Horlings, L. (2012). Value-oriented leadership in the Netherlands. Teoksessa M. Sotarauta, L. Horlings ja J. Liddle (toim.), *Leadership and change in sustainable regional development* (ss. 252-270). Lontoo: Routledge. CPI Group Ltd.

Korkeakoulujen arviointineuvosto. (2013). Korkeakoulut yhteiskunnan kehittäjinä. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 5/2013.

Martin, R.L. (2012). Regional Economic Resilience, Hysteresis and Recessionary Shocks. *Journal of Economic Geography*, 12(1), 1-32.

Sotarauta, M., Horlings, L., & Liddle, J. (2012a). Leadership and sustainable regional development. Teoksessa M. Sotarauta, L. Horlings ja J. Liddle (toim.), *Leadership and change in sustainable regional development* (ss. 1-19). Lontoo: Routledge. CPI Group Ltd.

Sotarauta, M. & Karppi, I. (2013). Aluekehittäminen ja alueellisen muutoksen hallinta. Teoksessa I. Karppi (toim.), *Governance: Hallintaa uusin muotoiluin* (ss. 97-118). Tampere: Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu.

Wennberg, K. & Lindqvist G. (2010). The effects of Clusters of the Survival and Performance of New Firms. *Small Business Economics*, 32(3), 221-241.

Jari Hautamäki

Lahden ammattikorkeakoulun aluevaikuttavuuden nykytila

Johdanto

Korkeakoulujen arviointineuvoston (2013) mukaan elämme muutoksen ja mahdollisuuksien aikaa, jolloin korkeakoulujen merkitys alueiden taitavalle erikoistumiselle on keskeinen. Vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa on olennaista myös korkeakoulujen omalle kehittämiselle ja kilpailukyvyille. Realistinen kuva omasta tilasta on välttämätön edellytys kehittämiselle.

Korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja vuorovaikutuksen tehtävien sisältöjen laaja-alaisuus ja näkökulmien moninaisuus tuo haasteellisuutta korkeakoulujen yhteiskunnallisen tehtävän määrittelyyn. Hallituksen esityksen perusteissa ammattikorkeakoululaiksi (HE 9/2013) todetaan, että ammattikorkeakoulujen perustehtäviin kuuluu oman alueensa kehityksen vahvistaminen ja osaamisen kehittäminen. Ammattikorkeakoulujen aluevaikuttavuus syntyy koulutuksen, tutkimus- ja kehitystyön sekä alueellisen tehtävän kokonaisuudesta.

Aluevaikuttavuus

Hallituksen esityksen HE 9/2013 perusteluissa todetaan myös, että ammattikorkeakoulujen vahvuus ja aluekehittämistyön kannalta olennainen piirre on niiden laaja ja monialainen osaamis pohja. Vaikuttavuus vahvistuu laadukkaamman ja tuloksetkaamman toiminnan kautta. Korkeakoulukohtainen profiloituminen ja painoalavalinnat mahdollistavat laadun kehittämisen sekä edistävät yhteistyötä niin korkeakoulujen kesken kuin muiden alueellisten toimijoiden kanssa. Tulokset näkyvät alueiden kilpailukyyn parantumisena. Tutkimus- ja innovaationeuvoston (2010) mukaan vaikuttavuutta syntyy koulutuksen ja tutkimuksen laadun parantamisella ja tutkimus- ja innovaatio-osaamisen hyödyntämisellä yritys- ja työelämässä.

Euroopan laatupalkintomallia (EFQM) mukaillen (Suomen Laatu keskus, 2013) yhteiskunnallisella vaikuttavuudella tarkoitetaan yhteiskunnallista vastuullisuutta (esim. vaikutukset paikalliseen ja kansalliseen talouselämään, suhteet alueellisiin toimijoi den), osallistumista ympäröivän yhteiskunnan toimintaan (esim. koulutustehtävän toteuttaminen, hyvinvoinnin edistäminen), toiminnasta ja tuotteiden elinkaaresta aiheutuvien haittavaikutusten vähentämistä ja ennalta ehkäisemistä (esim. opiskelijoiden työllistymisen ja innovaatiotoiminnan edistäminen) tai kestäväää kehitystä tukevaa toimintaa (esim. taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys) (ks. myös Gylling, 2008).

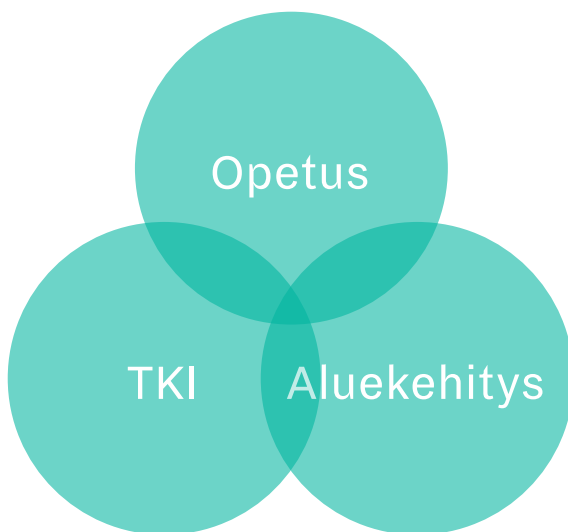
Korkeakoulutuksen arviointineuvoston (2013) mukaan yhteiskunnallinen ja alueellinen vaikuttavuus ovat osaamisen siirtämistä työelämälähtöisen koulutuksen, toiminta-alueelle sijoittuvien ammattitaitoisten valmistuneiden opiskelijoiden sekä aktiivisen, erityisesti yritysten kilpailukykyä kehittävän tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintojen yhteisvaikutusta. Korkeakoulutuksen arviointineuvosto toteaa, että ammattikorkeakoulujen tulee kehittää yhteistyöstrategioitaan sekä asiakkuuksien ja kumppanuuksien hallintaa vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi - alueellista yhteistyötä tulee lisätä - elinkeinopolitiikka ja koulutuspolitiikka tulee sovitaa tiiviimmin yhteen siten, että korkeakoulut ovat aktiivisesti laatimassa ja toteuttamassa kansallisia ja alueellisia elinkeinostrategioita.

Aluekehittäminen aluevaikuttavuuden kasvattamisen mekanismina

Lahden ammattikorkeakoulun aluekehittäminen on osaamislähtöistä yhteistoimintaa alueen työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Se tähtää yritysten ja yhteisöjen kilpailukyvyn kasvattamiseen sekä työvoiman hyvinvoinnin lisäämiseen. Aluekehitysohjelman mukaisesti Lahden ammattikorkeakoulun tehtävänä on tuottaa alueen rakennemuutoksen edellyttämiä uusia toimintatapoja ja ratkaisuja yhteistyössä alueen koulutus- ja aluekehitystoimijoiden sekä yritysten ja yhteisöjen kanssa. Yhteistoiminnan vauhdittamiseksi LAMK on valinnut sidosryhmätoiminnan yhdeksi neljästä strategisesta kehittämiskohteesta. Sidosryhmätoiminnalle on asetettu mittarit ja tavoite- tasot, joiden saavuttamista seurataan vuosittaisen väliarvioinnin yhteydessä sekä strategiakauden päätyttyä loppuarvioinnissa. Tavoite on asetettu vuodelle 2017.

Aluevaikuttavuutta arvioidaan Lahden ammattikorkeakoulussa vuosittain. Aluevai- kuttavuuden kasvattamisen vauhdittamiseksi on perustettu kaikkia yksiköjä yhdis- tävä, monialainen tiimirakenne. Jokainen tiimi tekee vuosittain itsearviointin, jonka pohjalta Aluekehitys- ja TKI-tiimi valmistelee aluekehittämisen vuosisuunnitelman. Vuosisuunnitelma hyväksytään LAMK johtoryhmässä. Vuosisuunnitelmassa tehdään näkyväksi keskeiset aluevaikuttavuuden kasvattamisen kehittämiskohteet ja ase- tetaan niille tavoitteet. Vuosisuunnitelman toteutuminen arvioidaan osana aluevai- kuttavuuden itsearviointia. Arviointien tukena käytetään asiakaspalautteita, joihin on useita eri mekanismeja kuten esimerkiksi strategisten kumppaneiden kanssa vuosittain käytävät arviointi- ja palautekeskustelut.

Lähtökohtana aluevaikuttavuuden kasvattamisessa on se, että parhaat tulokset ja asiakashyödyt saavutetaan, kun opetus, TKI-toiminta ja aluekehittäminen yhdistyvät työelämälähtöisessä oppimisessä (Kuvio 1). Opetus tuo kokonaisuuteen oppimisen sisällöt ja tavoitteet. TKI-toiminta antaa monia erilaisia menetelmällisiä mahdolli- suuksia ja projektiaihoita oppimisen innovatiiviseen toteuttamiseen. Aluekehitys tuo kokonaisuuteen työelämälähtöiset teemat sekä monipuoliset asiakas- ja sidos- ryhmäsuhteet. Yhteistyö perustehtävien leikkauspisteissä muuttuu tällöin osaa- mislähtöiseksi. Samalla uteliaisuus ja luovuus yhdistyvät opiskeluun ja osaamisen uudistumiseen.

Kuvio 1. Perustehtävien leikkauspisteet

LAMK strategia 2020 on linjassa alueellisten strategioiden kanssa. Yhteiset päämäärät luovat perustan alueelliselle yhteistoiminnalle. Aluekehitystoiminnan uusi organisointumainen (tiimirakenne) on vauhdittanut mm. uusien täydennyskoulutustuotteiden ja -palveluiden kehittämistä ja uudentyyppisten työelämälähtöisten koulutus- ja TKI-käytäntöjen kokeilua. Alueellisten toimijoiden keskinäisen vuoropuhelun vahvistuminen ja yhteisten foorumien löytyminen tukee aluekehityksen tavoitteiden saavuttamista.

Keskeiset aluekehityksen toiminnot ja niihin sisältyvät palvelut on määritelty tavoitteen saavuttamisen näkökulmasta ja niitä konkretisoidaan saadun palautteen pohjalta. Aluekehittämisen vauhdittamiseksi tarvitaan kuitenkin vielä paljon lisää yhteistä ja monialaista ymmärrystä. Uudet toimintamallit ovat kehittymässä ja tavoitteena on saada koko henkilöstö mukaan alueen kehittämiseen ja työelämälähtöiseen toimintaan. LAMK hallitus seuraa aluekehitysohjelman tavoitteiden toteutumista toimitusjohtajan katsausten ja hallituksen ja johtoryhmän välisten säännöllisten strategiseminaarien kautta.

Laadun parantamisen mekanismeja

LAMK on laatinut keväällä 2015 Työelämäpalveluiden kehittämisohjelman, jossa on luotu LAMK-tasoinen näkemys siitä, miten yrityksille ja yhteisöille tuotettavat työelämäpalvelut yhdistyvät koulutukseen ja TKI-toimintaan, millaisia erilaisia palvelumuotoja LAMK toteuttaa ja miten perinteisesti LAMK-lähtöisesti toteutettavien palveluiden logiikka käännetään kysyntälähtöiseksi, työelämän tarpeisiin perustavaksi toiminnaksi.

Yhteiskuntavastuusta on aiemmin raportoitu lyhyesti toimintakertomuksessa lähinnä koulutuksen ja TKI-toiminnan tuottaman alueen osaamisen kehittymisen ja työllistymisen kautta. Osakeyhtiöittämisessä toimintakertomusprosessia on uudistettu ja laajempi yhteiskuntavastuun erillinen raportti laaditaan osana toimintakertomusta. Aluekehittämisen näkökulmasta raportoinnissa käsitellään yhteiskunnan LAMK kohdistamia elinkeino-, työllisyys-, koulutus- ja innovaatiopoliittisia odotuksia ja niihin liittyviä LAMK toimenpiteitä kuten elinkeinorakenteen uudistamiseen, työllisyyden edistämiseen, innovaatiojärjestelmään, yrittäjyyden kehittämiseen ja alueen vetovoiman lisäämiseen liittyvää konkreettista toimintaa.

Vahvuuksia ja kehittämiskohteita

Aluekehityksen kehittämistiimien toteuttamien itsearviointien pohjalta on tehty yhteenveto aluekehityksen eri osa-alueiden vahvuuksista ja kehittämiskohteista (Taulukko 1). Vahvuuksissa korostuvat aluekehityksen rooli LAMK strategiassa, tahotila työelämälähtöisen yhteistoiminnan kehittämiseen sekä monipuolisen sidosryhmäverkoston yhteistoiminnan aktivointi.

Kehittämiskohteissa korostuvat sidosryhmätoimintaan perustuvien kohtaamis- ja kehittämiskäytäntöjen uudistaminen. Uudenlaisten kysyntälähtöisten ja osaamislähtöisten toimintamuotojen kehittäminen ja opiskelijoiden roolit näyttävät mm. täydennyskoulutuksen, työelämälähtöisten opiskelijapalvelujen sekä yrittäjyyden uudistamisessa. Kehittämisessä korostuu myös työelämäpalvelujen systematisointi ja kokoaminen LAMK-tasoiseksi brändiksi. Ennakoinnin korostama tulevaisuustyö vauhdittaa uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä. Laadunhallinta edellyttää arviointikäytäntöjen uudistamista ja aluekehityksen mittariston rakentamista. Työelämän kanssa yhdessä kehitettävien TKI-ympäristöjen kärki on tällä hetkellä Materiaalitekologiassa ja puutuotealalla. Kansainvälistymisen rooli on kasvamassa.

VAHVUUDET	KEHITTÄMISKOHEET
Aluekehitys on osa LAMK strategista perustaa	Strategiseksi kehittämiskohteeksi on valittu sidosryhmätoiminnan vauhdittaminen Panostaminen täydennyskoulutuksen kehittämiseen
Aluekehitysohjelmaa toteutetaan kiinteässä yhteistyössä alueellisten toimijoiden, yritysten ja yhteisöjen kanssa.	Uudenlaisten kysyntälähtöisten toimintamuotojen kehittäminen yritysten ja yhteisöjen kilpailukyvyyn edellytysten lisäämiseksi Työelämäpalvelujen kokoaminen ja systematisointi
Pitkä kokemus pitkän aikavälin määrällisestä ja laadullisesta ennakoinnista sekä LAMK-tasoinen ennakointimalli	Yrityksien ja yhteisöjen uudistumista edistävän tulevaisuustyön käytäntöjen kehittäminen Opiskelijoiden liittäminen ennakoitintaan Alueellisen ennakoitinyhteistyön uudistaminen
Vetovoimaisia opiskelijalähtöisiä työelämäpalveluja (mm. MIDEA, Neloskerros, Duuniexpo)	Opiskelijoiden ohjauksen ja opinnollistamisen kehittäminen Uusien opiskelijalähtöisten toimintamuotojen kehittäminen
Monipuoliset ja rikkaat opiskelijayrittäjyyden esihautomopalvelujen muodot	Yrittäjyyden opintopolun käynnistäminen Yrittäjyyden ekosysteemin luominen Osuuskuntatoiminnan katalysointi
Valtava täydennyskoulutuksen potentiaali	Uusien kysyntälähtöisten täydennyskoulutuksen tuotteiden ja palveluiden kehittäminen Täydennyskoulutuksen markkinoinnin ja myynnin tehostaminen Täydennyskoulutuksen kannattavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen
Monipuolinen sidosryhmäverkosto ja johdon sitoutuminen sidosryhmätoiminnan kehittämiseen	Uusia kohtaamis- ja kehittämiskäytäntöjä sidosryhmäfoorumille Sidosryhmätiedotuksen vahvistaminen Alumnitoiminnan kehittäminen Asiakashallintajärjestelmän kehittäminen (CRM)
Alueen puutuotealan pitkä perinne ja LAMK ainoa puutuotealan insinöörikoulutuksen toteuttaja Suomessa	Materiaalitekniikan ja puutuotealan TKI-yksikön (FUMATEC) toiminnan rahoittaminen Yritys-koulutus -toimintamallin luominen Testauslaboratorioyhteistyön käynnistäminen
Kattavat kansainväliset yhteistyökorkeakoulut ja korkeakouluverkostot	Kansainvälisten verkostojen hyödyntäminen alueen pk-yritysten kansainvälistymisen kehittämisessä Yritysyhteistyön liittäminen opiskelijoiden ja henkilökunnan kansainvälisiin vaihtoihin Kansainvälisen hyvien käytäntöjen jakaminen kansainvälisten yhteistyötahojen kanssa
Tahto aluekehityksen laadunhallintamenetelyjen kehittämiseen	Palautteiden käsittelyn systematisointi ja hyödyntäminen työelämälähtöisessä kehittämisessä Aluekehityksen arviointimittariston kehittäminen Alueellisen vaikuttavuuden näkyväksi tekeminen

Taulukko 1. Aluekehityksen keskeiset vahvuudet ja kehittämiskoheet

Yhteenveto

Uudet palautteenkeruu- ja raportointimenettelyt monipuolistavat aluekehitystoiminnasta saatavaa tietoa ja varmistavat toiminnan kehittämisen strategisesti oikeaan suuntaan. Toimintaympäristö muuttuu nopeasti, minkä vuoksi aluekehityksessä on oltava valmiutta uudelleensuunnata toimintaansa. Tämä edellyttää Lahden ammattikorkeakoulun henkilöstöltä ja johdolta uudenlaista muutosketteryyttä. Haaste on suuri, sillä vanhoista ja jäykistä rakenteista luopuminen vaatii uudenlaisten näkemysten omaksumista ja arkipäivän käytäntöjen kyseenalaistamista. Kysymys on uuteen ajatteluun kasvamisesta ja oppimisesta.

Lahden ammattikorkeakoulun aluekehitys vauhdittaa merkittävästi työelämälahdellisen toiminnan kasvua. Seuraavissa artikkeleissa aluekehittämisen toiminnoissa

työskentelevät asiantuntijat luovat kokonaistoimintaan uusia näkökulmia ja avaavat toimintojen uusia sisältöjä. Tulemme jatkossa näkemään aluekehityksessä ennakointitoiminnan kytkeytymisen pk-yritysten toiminnan kehittämiseen, kansainvälisen konferenssitoiminnan käynnistymisen, yrittäjyyden ekosysteemin vauhdittumisen, täydennyskoulutuksen tuotteiden ja palveluiden uudistumisen, FUMATEC-toiminnan laajentumisen sekä ennen kaikkea yrityksille ja yhteisöille suunnattujen opiskelijalähtöisten työelämäpalvelujen merkittävän kasvun. Sidosryhmätoiminnan vauhdittaminen strategisena kehittämiskohteena tekee työelämäyhteistyöstä koko henkilöstöä koskevan ja sidosryhmien toimintaa edistävän toimintatavan.

Lähteet

Korkeakoulujen arviointineuvosto. (2013). Korkeakoulut yhteiskunnan kehittäjinä. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 5/2013.

Valtioneuvosto. (2013). Hallituksen esityksen perusteluissa ammattikorkeakouulaiksi HE 9/2013. FINLEX.

Suomen Laatukeskus. (2013). EFQM Excellence Model 2013. Haettu osoitteesta http://www.laatukeskus.fi/sites/default/files/efqm_excellencemalli2013.pdf.

Gylling, H.A. (2008). Globaali etiikka – mahdollisuus vai mahdottomuus. Teoksessa L. Rohweder (toim.), Kasvaminen globaaliin vastuuseen – Yhteiskunnan toimijoiden puheenvuoroja (ss. 61–167). Opetusministeriön julkaisuja 2008:40.

Osa 2.

**Aluekehittämisen
näkökulmia ja
kehittämiskonsepteja**

Jari Hautamäki

Sidosryhmätoiminnan vauhdittaminen

Johdanto

Korkeakoulujen arviointineuvoston (2013) mukaan ammattikorkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden merkitys Suomen kansainväliselle kilpailukyville on kirjattava aktiiviseksi osaksi korkeakoulujen omia strategisia tehtäviä ja tavoitteita. Ammattikorkeakoulujen tulee kehittää yhteistyöstrategioitaan sekä kumppanuuksien hallintaa vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi yhteistyössä elinkeinoelämän, julkisten toimijoiden, kansainvälisten kumppanien ja toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Goddard et al. (2010) mukaan tiedontuotantoon ja innovaatioiden syntyyn tähtäväällä yrittäjämäisellä asenteella ja yhteistyökulttuurin rakentamisella toimijoiden välillä sekä huomion kohdistamisella yksilöihin ja heidän verkostojensa merkityksiin ideoiden tuottamisessa, kehittämisessä ja innovaatiotoiminnassa on korkeakoulun toiminnan tuloksellisuutta edistävä vaikutus erityisesti yhteiskunnallisen osallistumisen näkökulmasta. Lisäksi korkeakoulujen sidosryhmäsuhteiden hallinnan näkökulmasta korkeakoulujen ulkopuoliset toimijat odottavat korkeakoulujen sidosryhmäverkostojen olevan tulevaisuudessa aikaisempaa globaalimpia, avoimempia ja monimuotoisempia, jotta korkeakoulut selviytyvät kansallisessa ja kansainvälisessä kilpailussa (Lyytinen et al., 2012).

Laitinen-Väänänen et al. (2013) mukaan työ- ja elinkeinoelämä odottaa, että korkeakoulujen sidosryhmäyhteistyön tavoitteisiin ja sisältöihin kiinnitettäisiin enemmän huomiota ja kumppanuuden kehittämiseksi rakennettaisiin yhdessä strategista yhteistyötä ja tavoiteltaisiin pitkäjänteistä kehittämistä. Elinkeinoelämän keskusliiton (2009) mukaan yksi suurimmista yritysten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä ehkäisevistä syistä liittyy tiedon välittämiseen ja jakamiseen. Yrittäjien näkökulmasta se on kaikessa yksinkertaisuudessaan yhteistyön mahdollisuuksista kertovan tiedon puute. Tähän liittyen Elinkeinoelämän keskusliitto (2009) toteaa, että korkeakouluilla tulisi olla helposti lähestyttävä kanava, jonka kautta yrittäjä saa sujuvasti kattavan kuvan korkeakoulun osaamisesta ja toisaalta palvelua yrittäjää askarruttavien ongelmien ratkaisemiseksi.

Näkökulmia sidosryhmätoiminnan haasteisiin

Gibneyn ja Murien (2008) mukaan yhteisessä kehittämisessä on jatkuvasti uudistettava alueen elinkeinorakennetta ja osaamista sekä luotava kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä ja uusia liiketoimintaedellytyksiä. Yritysten keskeisimpiä kilpailukykytekijöitä ovat osaava henkilökunta sekä innovatiiviset tuotteet ja palvelut. Näiden kehittämiseksi korkeakoulujen tulisi viestiä yrityksille konkreettisemmin eri alojen osaamisestaan kuin pelkästään yksittäisistä opintojaksoista, täydennyskoulutuksista tai hankkeista.

Ammattikorkeakouluissa tarvitaan osaamista ja rakenteita, joilla vahvistetaan koulutuksen monialaisuutta ja poikkitieteellisyttä (Harmaakorpi, 2008). Tähän tarvitaan mekanismeja, joilla saadaan korkeakouluopiskelijoiden innovaatiopotentiaali alueen työ- ja elinkeinoelämän organisaatioiden käyttöön (Charles & Benneworth, 2002). Lisäksi tarvitaan panostuksia korkeakoulun vahvaan rooliin alueen verkostojen koordinoimisessa ja johtamisessa (Sotarauta, 2007). Tietoisena ja aktiivisen roolin ottaminen verkostoissa tulee tähdätä systemaattiseen uudenlaisen osaamisen luomiseen sekä vastuunoton lisäämiseen kehittäjäverkostojen tiedon luomisen, oppimisen ja innovaatioprosessien johtamisessa. Tämä tarkoittaa sitä, että korkeakoulut voivat toimia välittävinä organisaatioina yritysten ja yhteisöjen keskinäisen yhteistyön ja innovatiivisen toiminnan kiihdyttäjinä niiden välisillä rajapinnoilla.

Lyytisen (2011) mukaan ammattikorkeakoulujen on kohotettava rooliaan myös uusien yritysten synnyttämisessä ja kasvattamisessa. Korkeakoulutuksen tulee profiloida alueellista rooliaan yrittäjämäisemmäksi innovaatiotoiminnan kasvattamisessa ja laajentamisessa, luoda yhä enemmän mahdollisuuksia ja tilaisuuksia erilaisten ryhmien ja erilaisten ihmisten kohtaamiseen vaihtelevissa ja innovatiivisissa ympäristöissä, vahvistaa yhteyksiään muihin alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin verkostoihin sekä luoda uusia mekanismeja kehittäjäverkostoissa tapahtuvan tiedon luomisen, oppimisen ja innovoinnin prosessien aktivoimiseksi ja edistämiseksi.

Uuden tiedon luomisen prosessin voimistaminen edellyttää, että korkeakoulut käyvät jatkuvaa keskustelua asiakasyritysten ja kehittäjäverkostojen kanssa. Lisäksi korkeakoulujen tulee käydä keskustelua edellä mainittujen tahojen asiakkaiden kanssa tai vähintäänkin luoda rakenteita, foorumeita ja mekanismeja, joissa alueen kehittämiseen liittyvät julkiset toimijat, kolmas sektori, yritykset ja korkeakouluopiskelijat pääsevät kohtaamaan avoimen innovaation hengessä. (Gunasekara, 2006.) Alueen tulevaisuuden tutkiminen innovatiivisilla ja monipuolisilla menetelmillä luo edellytyksiä tälle keskustelulle. Samalla korkeakoulut mahdollistavat kiinnostavien ja vetovoimaisten kehittämisikkunoiden avaamisen työ- ja elinkeinoelämän organisaatioille (mm. Uotila, 2008).

Korkeakoulujen tulee panostaa siihen, että opiskelijat kohtaavat erilaisuutta ongelmalähtöisissä ympäristöissä, joissa innovaatiot voivat syntyä ja joissa opiskelijoiden innovaatiokyvykkyys voi kasvaa. Sen tueksi tarvitaan yhteisöllistä pedagogiikkaa, joka kasvattaa sosiaalista pääomaa moninaisen vuorovaikutuksen ja dialogin välityksellä monialaisissa ja uusia käytäntöjä kehittävässä oppimisympäristöissä (Charles & Benneworth, 2002.) Oppimaan oppiminen tietointensiivisissä verkostoissa moniosaaja- ja monitoimijaverkostoissa on välttämätöntä jo opiskelujen aikana. Se kasvattaa sekä henkilökunnan että opiskelijoiden kykyä käsitellä ja arvioida erilaisia tietovirtoja ja niiden sisältöjä kehitettävän kohteen tai kokonaisuuden kannalta. Kaiken kaikkiaan kysymys on innovaatiotoiminnan hyödynnettävyyden parantamisesta (Dhanaraj & Parkhe, 2006).

Aluekehittämisen tiimien perustaminen

Lahden ammattikorkeakoulu on valinnut yhdeksi keskeiseksi vuoden 2016 kehittämisalueeksi sidosryhmätoiminnan. Valinta on erittäin perusteltu, sillä sidosryhmätoiminnan onnistuminen on keskeinen tekijä aluekehittämisen eri osa-alueiden tulokselliseen toimintaan ja sitä kautta aluevaikuttavuuden lisääntymiseen.

Kuvio 1. Aluekehittämisen tiimirakenne

Ammattikorkeakoulu on fokusoinut aluekehitystehtäväänsä valitsemalla joitain keskeisiä teemoja ja osa-alueita kehittämisen vauhdittamiseksi. Jokaisella tiimillä on oma roolinsa tässä toiminnassa. Lähtökohtana on ollut kaikkia koulutusaloja yhdistävä yhteistyörakenne, jota voidaan joustavasti muuttaa tarpeiden mukaan. Kokonaistoimintaa johtaa ja koordinoi Aluekehitys- ja TKI-tiimi, joka koostuu ammattikorkeakoulun johtajistosta. Sen tehtävänä on ylläpitää aluekehityksen ja TKI-toiminnan strategista perustaa sekä luoda toiminnallisia edellytyksiä ammattikorkeakoulun osaamispalvelujen hyödyntämiseen ja kansainvälistymiseen. Se tunnistaa monialaisen yhteistyön alueellisia kehittämiskohteita, kohdentaa niihin resursseja ja mobilisoi toimintaa sekä aktivoi sidosryhmäsuhteita.

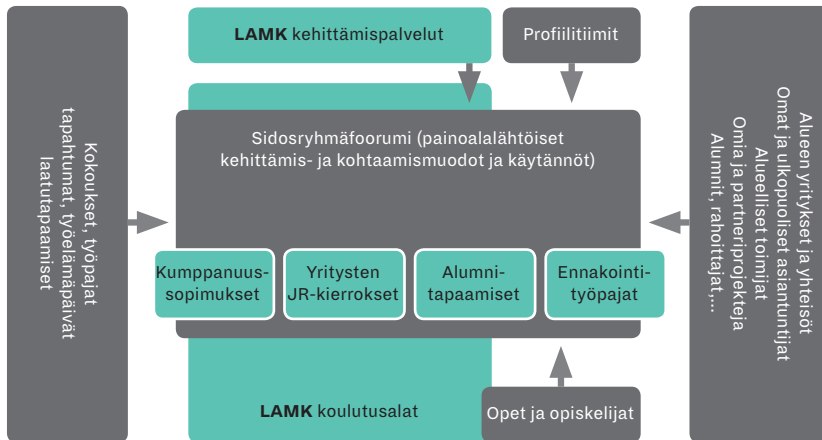
Ennakointitiimi kohdentaa voimavarojaan uusien sidosryhmä- ja yhteistyökäytäntöjen kehittämiseen sellaisen tulevaisuustiedon luomiseksi, jota yritykset ja yhteisöt voivat hyödyntää toimintansa kehittämisessä. Täydennyskoulutustiimi kartoittaa ja luo edellytyksiä sellaisten tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen, joita yritykset ja yhteisöt tarvitsevat oman henkilöstönsä osaamisen kehittämiseksi. Olennaista on kontaktoida yrityksiä ja kehittää koulutustuotteita heidän kanssaan. Yrittäjyyden profiilitiimi kehittää monialaista yrittäjyyden opintoväylää sekä luo sen edistämiseksi alueellista yrittäjyyden ekosysteemiä verkostoitumalla alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti yrittäjyyttä edistävien yhteistyötahojen kanssa. Samalla se edistää opiskelijälähtöisten ja innovatiivisten tuote- ja palveluideoiden jalostamiseen ja kaupallistamiseen tähtäävää palvelutoimintaa.

Opiskelijälähtöisten työelämäpalvelujen tiimi kehittää yrityksiä ja yhteisöjen kehittymistä tukevien oppimisympäristöjen ja opiskelijaprojektien tunnistamista, välittämistä, koordinoitua ja ohjaamista. Se pyrkii toiminnallaan edistämään yritysten ja korkeakoulutuksen yhteistyötä ja muuttamaan korkeakoulun palvelutoimintaa ketteräksi ja nopeasti reagoivaksi. FUMATEC-tiimi johtaa Materiaaliteknologian ja puutuotealan TKI-yksikön toimintaa. Lähtökohtana on alueen isojen puutuotealan yritysten kanssa perustettavan yksikön TKI-palvelujen järjestäminen ja laajentaminen kansalliseksi toiminnaksi sekä uusien yhteistoiminnan verkostojen luominen ja niiden kytkeminen kansallisiin ja kansainvälisiin kehittäjäverkostoihin. Sidosryhmätoiminnan kehittämistiimi luo uusia käytäntöjä strategisten kumppanien, sidosryhmien, avainasiakkaiden sekä yrityksissä ja yhteisöissä toimivien alumnien verkostojen laajentamiseksi ja syventämiseksi. Keskeisenä kohteena on LAMK sidosryhmäfoorumin kehittäminen ja asiakashallinnan parantaminen.

Sidosryhmäfoorumin perustaminen

Lahden ammattikorkeakoulu vastaa sidosryhmätyön haasteisiin monin eri tavoin. Se kehittää ja kokeilee jatkuvasti uusia yhteistoiminnan käytäntöjä ja pyrkii systematisoimaan niitä osana kokonaisvaltaista sidosryhmätoimintaa. Vuoden 2015 aikana sidosryhmätoiminnan kokonaisuuden hallinnassa on kokeiltu sidosryhmäfoorumi-konseptia. Sen tavoitteena on tehdä näkyväksi erilaisten käytäntöjä ja toimintamuotoja sekä avata sidosryhmätoimintaa laajempaan kokonaisuuteen.

Sidosryhmäfoorumi perustuu LAMK painoalalähtöiseen ajatteluun. Se kokoaa erilaisia resursseja kuten yrityksiä, yhteisöjä, asiantuntijoita, aluekehitystoimijoita, alumneneja, rahoittajia ja projekteja kohtaa misalustalle. Alustan toimintamuodot vaihtelevat perinteisistä kokouksista monimuotoisiin työpajoihin, valmennuksiin, tapaamisiin tai tapahtumiin. Toimintamuodot kohdennetaan yleensä johonkin selkeään kehittämisteemaan, jota rikastetaan ja jalostetaan eri tahojen osaamisella. Lähtökohtana on tuottaa hyötyä kaikille osallistujille.

Kuvio 2. Lahden ammattikorkeakoulun sidosryhmäfoorumi

Sidosryhmätoiminnan muotoja

Sidosryhmäfoorumi sisältää myös painoaloja ylittäviä yhteistoiminnan käytäntöjä. Strategisten kumppanien kanssa tehdään kumppanuussopimukset (puitesopimus), joihin sisältyy vuosittainen arviointi- ja palautekeskustelu. Lisäksi monipuolisia palautekeskusteluja käydään kumppanuusneuvottelujen aikana sekä omistajakuntien tapaamisissa. Palautekeskustelut ovat kumppaneiden johdon ja avainasiantuntijoiden välistä dialogia, jossa arvioidaan yhteistoiminnan muotoja ja tuloksia sekä asetetaan uusia tavoitteita. Sopimus pohjaisen toiminnan tavoitteena on pitkäjänteisyys, mutta sopimukseen kirjatut yhteyshenkilöt voivat aktiivisella toiminnalla nopeuttaa tarvittavien osaamispalvelujen tuottamista.

Lahden ammattikorkeakoulussa on järjestetty vuodesta 2013 lähtien ns. laatuapamisia, joissa LAMK ylin johto tapaa koulutusalojen opiskelijoita, henkilöstöä ja työelämän edustajia. Työelämätapamisissa keskustellaan siitä, miten yhteistyö on toiminut, miten opiskelijoiden osaaminen on vastannut työelämän tarpeita sekä mitä odotuksia työelämällä on ammattikorkeakoululle. Laatuapamista laaditaan raportti, jonka tuloksia hyödynnetään koulutusten ja palveluiden kehittämisessä.

Opiskelijat osallistuvat aluekehitystyöhön opiskelijalähtöisten työelämäpalveluiden kautta. Yrityksissä ja yhteisöissä toteutettavat opiskeluprojektit ovat voimakkaasti lisääntyneet kahden viime vuoden aikana. Tällä hetkellä kokeillaan opiskelijoiden liittämistä yritysten ja yhteisöjen ennakoitointimintaan ja tulevaisuustyöskentelyyn.

Aluekehittämisen asiantuntijat tapaavat vuosittain henkilökohtaisesti sellaisia yrityksiä, joissa LAMK alumni on avaintehävässä (29 yritystä vuonna 2015). Lisäksi vuonna 2015 on kokeiltu toimintatapaa, missä LAMK asiantuntijat tapaavat henkilökohtaisesti vuosittain "face-to-face" myös Hämeen kauppakamarin jäsenyrityksiä (30 yritystä vuonna 2015). Lisäksi LAMK on nimennyt jokaiseen Hämeen kauppakamarin valiokuntaan oman jäsenensä.

Uusia täydennyskoulutuksen tuotteita ja palveluja suunnitellaan yhdessä asiakasyritysten kanssa. Lähtökohtana on kysyntälähtöinen, yritysten olemassa oleviin osaamis- ja kehittämistarpeisiin vastaaminen. Näkyväksi tehtyjä tarpeita käytetään koulutuksien sisältöjen, toteuttamisen muotojen ja pedagogisten ratkaisujen muokkaamisessa asiakkaille sopivaan muotoon. Yleensä jonkin koulutusidean ympärille kootaan useita yrityksiä ja yhteisöjä. Yhä useammin LAMK asiantuntijat etsivät yrityksille myös rahoitusratkaisun. Tässä suhteessa yhteistyön alueen ELY-keskuksen ja TE-toimiston kanssa on olennaista.

Uutena toimintamuotona on kokeiltu suurimpien asiakasyritysten ja -yhteisöjen johdoryhmien tutustumiskierroksia (JR-kierrokset) Lahden ammattikorkeakoulun osaamispalveluihin ja moninaiisiin mahdollisuuksiin. Vierailivat johdoryhmät ovat pitäneet

kokouksiaan Lahden ammattikorkeakoulun tiloissa. Kokouksen jälkeen johtoryhmät ovat tutustuneet LAMK johtoryhmän jäseniin ja avainasiantuntijoihin yhteisen tutustumiskierroksen aikana. Lähtökohtana on ollut vakiintuneiden yrityssuhteiden laajentaminen usein kapeilta osaamisalueilta monialaisempaan yhteistoimintaan.

Sidosryhmäfoorumissa on myös kehitetty konseptia säännöllisten alumnitapaamisten järjestämiseen ”Tarinoita työelämästä ja vinkejä LAMK alumneilta” -tapahtuman muodossa. Foorumilla on sovittu järjestettävän myös säännöllisiä ennakointityöpajoja yhdessä Koulutuskeskus Salpauksen kanssa. Työpajoissa on tarkoitettu käsitellä tulevaisuustietoa Hämeen kauppakamarin jäsenyritysten kanssa. Uusia toimintamuotoja kehitetään jatkuvasti lisää.

LAMK vastaa myös FUAS Palvelut yrityksille ja yhteisöille (PYY)-toiminnon koordinoimista. Toiminnossa pyritään vahvistamaan kunkin yhteistyökorkeakoulun alueellista vaikuttavuutta toimimalla yhteistyössä mm. täydennyskoulutuksen ja ennakoinnin alueilla. FUAS-ammattikorkeakouluilla on yhteinen täydennyskoulutustarjotin sekä kehittyvä yhteistyö työelämän tapahtuvien muutosten ennakointiin.

Yhteenveto

Osa sidosryhmätoiminnan menettelytavoista on uusia, mutta siitä huolimatta niillä on jo ollut vaikutuksia toiminnan kehittämiseen. Esimerkiksi uusia strategisia kumppanuussopimuksia on allekirjoitettu ja uusia neuvotteluja on käynnissä. Saatujen palautteiden pohjalta suunnitellaan uusia täydennyskoulutustuotteita, pk-yritysten kansainvälistymistä edistävää kehittämistoimintaa, yrittäjyyden ekosysteemistä yhteistyötä, uusia opiskelijapohjaisia käytäntöjä, työelämälähtöistä TKI-yksikköä yhdessä yritysverkoston kanssa ja ennakointiyhteistyötä pk-yritysten kanssa.

Lahden ammattikorkeakoulun lähtökohtana on se, että sidosryhmätoiminta kuuluu kaikkien henkilökuntaan kuuluvien työtehtäviin. Työelämässä tapahtuvan oppimisen lisääminen sekä yrityksille ja yhteisöille suunnattujen osaamispalvelujen systematisointi mahdollistavat aluevaikuttavuuden merkittävän kasvattamisen. Tavoitteena on toisaalta pitkäjänteisen kumppanuuden kehittämisen rinnalla lisätä korkeakoulun ketteryyttä ja reagointinopeutta, mutta myös luoda laadukkaampia ja opiskelijoiden innovaatiokyvykkyyttä ja oppimista kiihdyttäviä oppimisympäristöjä. Ammattikorkeakoulu luo tälle edellytyksiä sovittamalla yhteen omaa strategiaansa, kumppaneidensa strategioita sekä alueellista strategiaperustaa. Tällä tavoin strategioista on löydettävissä yhteisiä nimittäjiä ja intressejä, joihin kohdennettujen kehittämistoimenpiteiden avulla on mahdollisuus lisätä yhteistoimintaan osallistuvien toimijoiden kilpailukykyä ja parantaa niissä työskentelevän työvoiman hyvinvointia.

Lähteet

Charles, D.R. & Benneworth, P. (2002) Evaluating the Regional Contribution of an HEI: A Benchmarking Approach. Bristol: HEFCE.

Dhanaraj, C., & Parkhe, A. (2006). Orchestrating innovation networks. *Academy of Management Review*, 31(3), 659–669.

Elinkeinoelämän keskusliitto. (2009). Yritysten ja yliopistojen välisen yhteistyön kehittäminen. EK:n tutkimus- ja teknologiavaliokunnan työpajan 5.3.2009 tuloksia.

Gibney, J., & Murie, A. (2008). Toward a 'New' Strategic Leadership of Place for the Knowledge-Based Economy. A report for the Academy for Sustainable Communities. University of Birmingham. School of Public Policy.

Goddard, J. (2000). The Response of HEIs to Regional Needs. Haettu 12. lokakuuta 2013 osoitteesta: <http://www.oecd.org/edu/imhe/40033173.pdf>

Gunasekara, C. (2006). The generative and developmental roles of universities in regional innovation systems. *Science and Public Policy*, 33(2), 137-150.

Harmaakorpi, V. (2008). Käytäntölähtöisen innovaatiotoiminnan innovaatioympäristöt. Teoksessa N. Mustikkamäki ja M. Sotarauta (toim.) *Innovaatioympäristön kasvat*. Tampere: Tampere University Press.

Korkeakoulujen arviointineuvosto. (2013). Korkeakoulut yhteiskunnan kehittäjinä. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 5/2013.

Laitinen-Väänänen, S., Vanhanen-Nuutinen, L., Ahmaniemi, R., Boman, S. & Lamppu, V.-M. (2013). Ammattikorkeakoulujen ja yritysten välinen yhteistyö ja alueellinen vaikuttavuus. *Journal of Finnish Universities of Applied Sciences*, 2.

Lyytinen, A. (2011) Finnish Polytechnics in the Regional Innovation System - Towards New Ways of Action. Tampere University.

Lyytinen, A., Kohtamäki, V., Pekkola, E., Kivistö, J. & Hölttä, S. (2012). Korkeakoulujen sidosryhmäyhteistyön laadunhallinta. Nykytilan kartoitus ja tulevat haasteet. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 12:2012. Helsinki.

Sotarauta, M. (2007). Evolutionaarinen muutoskäsitys ja itseuudistumisen kapasiteetti. Käsitteellistä perustaa etsimässä. Tampereen yliopisto. Tampereen yliopisto. Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö SENTE. Työraportti 17/2007.

Timo Ahonen

Kansainvälinen verkostoituminen

Johdanto

Korkeakoulujärjestelmät ja -instituutiot ovat hyvin erilaisia nyt verrattuna vaikkapa 20 vuoden takaiseen aikaan. Yleismaailmallisesti korkeakoulutus on käynyt läpi useita muutoksia, jotka voidaan tiivistää kansainvälistymisen, globalisaation, tuoteistamisen ja massoitumisen prosesseiksi. Korkea-asteen opiskelijoiden määrä on nyt yli 200 miljoonaa maailmanlaajuisesti. Vuonna 1980 opiskelijoita oli 47 miljoonaa. Määrän arvioidaan ylittävän 660 miljoonaa vuoteen 2040 mennessä. Tämä merkitsisi peräti 10 % 15–79-vuotiaiden määrästä koko maailmassa.

Globaalien kehityskulkujen ymmärtäminen ja niihin valmistautuminen on ensiarvoisen tärkeää korkeakouluille kaikkialla maailmassa. Lähivuosikymmeninä useat merkittävät ilmiöt tulevat syvällisesti muuttamaan tulevaisuuden maailmaa. Se, miten ne kehittyvät tulevina vuosina, tulee määrittämään kansainvälisen korkeakoulukoulutuksen luonteen maailmanlaajuisesti, sen toteutustavan ja jopa yhteistyökumppanit ja sidosryhmät tulevaisuudessa.

KORKEAKOULUKENTTÄÄ MUUTTAVIA ILMIOITÄ

Globalisaatio

Valtaa on siirtynyt valtioilta globaalille areenalle ja toimijoille, kuten monikansallisille yrityksille. Valta ei enää rajoitu kansakuntiin tai talousjärjestelmiin. Tästä on ollut sekä hyviä että huonoja seurauksia. Se on mahdollistanut muun muassa kansainvälisen kaupan ja monikansallisen liiketoiminnan, mutta se on myös auttanut kansainvälistä rikollisuutta ja terrorismia. Tavaroiden, palveluiden, pääomien ja ihmisten liikkuvuus lisääntyy, ja maailma on erittäin keskinäisriippuvainen.

Voimatasapainon muutos.

Ensimmäistä kertaa 400 vuoteen ns. läntisen maailman asema on kyseenalaistettu. Maailma on moninapaisempi kuin aikaisemmin. Lännessä väestö ikääntyy nopeasti, kun taas kehittyvissä talouksissa keskiluokka ja sen ostovoima on kasvussa. Kehittyvissä talouksissa väestö myös kaupungistuu nopeasti ja tarvitsee lisää palveluita, myös koulutusta.

Verkostot

Vertikaalinen teollisuuden rakenne ja tehtävien erikoistuminen ei ole enää nykypäivän malli. Nykyään on kyse verkostoista. It is not what you can do, but what you can do with others that matters. Meidän täytyy omaksua ajatus työskennellä yhdessä maailmanlaajuisesti. Kykymme tehdä tämä ratkaisee tulevaisuutemme. Läntisen maailman täytyy rakentaa liittolaisuuksia ja kumppanuussuhteita; äärimmäisen tärkeitä osia siinä ovat korkeakoulujen kumppanuudet.

Osaamis pääoman kehittäminen

Kehittyneimpien maiden vauraus ja menestys riippuu henkisestä pääomasta ja kyvystä kehittää ja hyödyntää tietoa. Sen varmistamiseksi korkea-asteen koulutuksen järjestelmien on oltava joustavia, niiden on kyettävä haastamaan, ja niillä on oltava kyky kuvitella ja nähdä tulevaan. Silti korkeakoulutuksen julkinen rahoitus OECD-maissa on laskussa: vuonna 2000 osuus oli 75 %, mutta 2011 enää 69 %. Vastaavasti yksityinen, lähinnä opiskelijoiden oma rahoitus on nopeasti lisääntymässä.

Näkökulmia korkeakoulutuksen kansainvälistymiseen

Artikkelissaan ”The End of Internationalisation” de Wit ja Brandenburg (2011) kirjoittivat korkeakoulutuksen kansainvälistymisen muutoksesta. Heidän mukaansa kansainvälistymisen välineistä on tullut korkeakouluissa sen tavoitteita: lisää vaihtoja, lisää ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita, lisää vieraskielistä opetusta. Kansainvälistyminen on siirtynyt korkeakoulun sivustasta sen ytimeen, jossa kansainvälistyminen on usein tärkein painopiste, jopa profiilitekijä korkeakoulujen strategioissa. Kansainvälistymisestä on tullut tavoite itsessään, ja se on jossain määrin irtaantunut todellisuudesta: elämästä korkeakoulujen ulkopuolella.

Kansainvälinen keskustelu aiheesta hakee korkeakoulutuksen kansainvälistymiselle jälleen merkitystä ja sisältöä - miksi me haluamme kansainvälistää korkeakoulutusta? Mitä sillä saadaan aikaan? de Wit & Brandenburg (2011) ovat oikeassa siinä, että määrä on jo liikaa korvannut laadun. Kansainväliselle korkeakoulutukselle pitää saada parempia sisältöjä, jotka tuottavat laadullista lisäarvoa. Globalisaatio vaikuttaa kaikkiin, ja korkeakoulutuksen kansainvälistymisen tulisi tuottaa opiskelijoille taitoja ja osaamista toimia globaalissa työelämässä ja maailmassa. Sosiaalinen ja kulttuurinen pääoma, jonka kansainvälinen korkeakoulutus voi tarjota opiskelijoilleen, tulee olemaan ratkaisevassa asemassa tässä tehtävässä.

Toisaalta de Wit ja Brandenburg (2011) katsovat asiaa ehkä hieman liikaa akateemisen maailman sisältä, tiedeyliopiston näkökulmasta, painottaessaan, että kansainvälistymisen tavoitteena tulee olla koulutuksen ja tutkimuksen laadun parantaminen. Sekään ei ole päätavoite, vaan edelleen väline laadukkaan osaamisen tuottamiseksi. Samaan aikaan korkeakoulutuksen arvostus on tällä hetkellä monissa maissa laskusuunnassa. Koulutusta ei arvosteta yhteiskunnassa samalla lailla kuin aikaisemmin, vaan sitä pidetään jopa turhana ja epäilyttäviä arvoja ja asenteita edistävänä. Korkeakoulutuksen arvot ja periaatteet ovat kritiikin kohteena.

Sama koskee myös korkeakoulutuksen kansainvälistymistä. Sen suhteen yleisessä keskustelussa on tavallisesti kaksi linjaa: ulkomaisten opiskelijoiden rekrytointi, ja ulkomaisten tutkijoiden rekrytointi. Siinä missä opiskelijoiden rekrytointia pidetään maahanmuuttovastaisessa keskustelussa tarpeettomana, koska he ovat talouden menoerä ja maahanmuuttajia, jotka vievät omilta opiskelijoilta opiskelupaikat, suhtautuminen ulkomaisiin tutkijoihin on yleensä hieman myönteisempi, koska heidät nähdään uuden tiedon ja osaamisen tuojina. Kuitenkin opiskelijat jatkavat usein tutkijoiksi tiedeyliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin. Uhkakuvana on koulutusvastaisuuden leviäminen ja ”gated world”, jossa näköalat kapenevat pieniin kansallisiin ja alueellisiin ryhmittymiin, missä ei toimi ”win-win”, vaan ”win-loss”.

Yhtenä vastauksena on nähty korkeakoulutuksen tuotosten ja tuloksellisuuden laajempi avaaminen kansalaisille ja eturyhmille. Norsunluutornista on päästävä ulos. Koulutuksen relevanttius ja näkyvyys yhteiskunnassa ja yhteiskunnalle on palautettava: sillä on oltava yhteiskunnallista vaikutusta. Sama pätee koulutuksen kansainvälisyyteen: panos-tuotos-suhde on pystyttävä osoittamaan rahoittajille, yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille, vaikka sitä ei voikaan yleensä osoittaa rahallisenä tuottona.

Pohjoisamerikkalainen käsite ”Comprehensive Internationalisation” tunnetaan Euroopassa useimmiten nimellä ”Mainstream Internationalisation”: kansainvälistymisen leviäminen ja integrointi, upottaminen, kaikkiin korkeakoulun toimintoihin (Hudzik, 2011). Kyseessä on sama ilmiö, jossa kansainvälistyminen on siirtynyt pois korkeakoulun sivustan erillistoinnasta. Jotta globalisaation aikaansaamiin muutoksiin maailmassa voidaan vastata korkeakoulutuksessa, kaikessa mukana oleva kansainvälistyminen tulee hallita ja ennen kaikkea prosessia pitää suunnitella ja ohjata, jotta se toteutuu tehokkaasti ja tuloksellisesti.

Koska korkeakoulutuksen kansainvälistyminen nähdään vastauksena globalisaatiolle, myös kansainvälistymisen tavoitteet – itse asiassa koko korkeakoulutuksen tavoitteet – on sidottava ympäröivään yhteiskuntaan. Yhdysvalloissa on lanseerattu myös termi ”Relevant University”, jonka mukaan korkeakoulun tulee olla sidoksissa alueeseensa ja tuottaa toiminnallaan lisäarvoa omalle viiteryhmälleen (Jacobs & Klein, 2010). Korkeakoulun tulee integroida paikallinen ympäristönsä ja globaali toimintakenttä. Laaja kansainvälistyminen vaatii instituution sitoutumista ja tavoitteiden asettamista globaalilla tasolla: vanha iskulause ”Think global, act local” toimii tässäkin.

Korkeakoulut yhteiskunnan muutosagentteina

Korkeakouluilla on myös yhteiskunnassa rooli tasa-arvon lisääjänä: kuilu niiden, joilla on, ja niiden, joilla ei ole, välillä alkaa kasvaa jo toisen asteen koulutuksessa. Korkeakoulujen tulisi pyrkiä luomaan siltoja korkeakoulutukseen mahdollisimman laajalle.

Suurin osa maailman korkeakouluista on itse asiassa perustettu 1970-luvulla ja sen jälkeen, ja siten ne edustavat korkeakoulutuksen uutta mallia, joka on työmarkkina-lähtöisempi ja soveltavampi kuin perinteinen akateeminen yliopistomalli. Korkeakoulujen tulisi toiminnassaan yritysten ja työelämän kanssa soveltaa tiedonvaihdon (Knowledge Exchange) periaatetta, ei vanhentunutta tiedonsiirron (Knowledge Transfer) ajattelua. Toiminta on molemminpuolista ja molempia osapuolia hyödyttävää, kunhan molemmat osapuolet ovat siihen todella sitoutuneita. Korkeakoulut hakevat ratkaisuja yhteiskunnan todellisiin ongelmiin niin, että opiskelijat ja henkilökunta tekevät yhteistyötä työelämän kanssa.

Elinkeinoelämän näkemys on usein, että korkeakoulujen tulee kysyä, mitä maailma ja yhteiskunta kulloinkin todella tarvitsevat, ja sitten toimia löytämiensä vastausten mukaisesti – myös investoinneissaan. Korkeakoulujen tulee vastata ympäröivän maailman tarpeisiin jakamalla osaamistaan.

Strategiset kumppanuudet ovat tulossa yhä tärkeämmäksi osaksi korkeakoulujen toimintaa. Erityisesti monet suuret tutkimusintensiiviset yritykset ovat vahvistaneet investointejaan yliopistoihin ja keskittyvät strategisten, pitkän aikavälin kumppanuuksien kehittämiseen tarkkaan valittujen yliopistojen kanssa. Huolimatta jatkuvasta tieteellisestä johtoasemastaan korkeakoulutuksen kansainvälisesti johtavat maat Britannia ja Yhdysvallat kohtaavat kiristyvää globaalia kilpailua tämän tyyppisistä investoinneista: kehittyvillä markkinoilla kuten Kiinassa, Intiassa ja Brasiliassa on kasvavia mahdollisuuksia arvokkaisiin strategisiin kumppanuuksiin. Korkeakoulutuksen pienempien maiden mahdollisuus kilpailussa on ketteryys ja fokusoitu osaaminen pieniin ja keskisuuriin mutta globaalisti toimiviin yrityksiin, jotka hakevat uusia innovaatioita.

Yhteys koulutuksen ja innovaatioiden välillä ei ole riittävän vahva samalla tavalla kuin yhteys tutkimuksen ja innovaatioiden välillä. Korkeakoulutuksessa pitää ottaa aiempaa enemmän huomioon henkilökohtaiset (transversal) taidot ja tiedot: miten opiskelijat pystyvät parhaiten hyödyntämään oppimaansa. Koulutukseen tulee sisällyttää monenlaisia kokemuksia: harjoittelu, ulkomaan jakso, kielten opinnot, projektityö, jne.

Korkeakoulujen tulisi myös seurata tarkemmin opiskelijoidensa urakehitystä valmistumisen jälkeen, jotta ne voivat suunnata tarjontaansa paremmin kysyntää vastaavaksi: miten hyvin opiskelijat ovat työllistyneet, millaisiin töihin, onko työ koulutusta vastaavaa, ovatko he ryhtyneet yrittäjiksi, minne (kotimaa vai ulkomaan) he ovat työllistyneet? Aktiivinen alumnitoiminta on väline saada tätä tietoa.

Kolmas sektori on yhä merkittävämpi yhteistyöpartneri korkeakouluille. Tietenkin yrittäjäelämä on tärkeä, mutta volyymiltaan, erityisesti taloudellisen taantuman aikana, yhteisöt ja vapaaehtoisjärjestöt ovat valtava työllistäjä ja yhteistyömahdollisuuksien lähde.

Suurilla globaaleilla muutoksilla korkeakoulutuksessa tulee olemaan perusteellisia vaikutuksia siihen, miten korkeakoulutusta suunnitellaan, rahoitetaan, toteutetaan ja kehitetään ympäri maailmaa. On ensiarvoisen tärkeää, että kansainväliseen korkeakoulutukseen osallistuvat tahot pysyvät ajan tasalla tulevasta kehityksestä ja toimivat proaktiivisesti säätämällä kansainvälistymisstrategioitaan olosuhteiden vaatimalla tavalla.

Koulutus on maailmanlaajuisesti verkottunut, kuten monet muutkin palvelukeskeiset toimialat. Mitä tapahtuu yhdellä alueella, heijastuu välittömästi myös muualle. Vuoteen 2040 mennessä korkeakoulutus on nykyistä enemmän integroitunut läheisten toimialojen kuten tiedonvälityksen, tietoliikenteen ja asiantuntijapalveluiden kanssa. Tästä seuraa, että tietotuotanto on nykyistä harvempien toimijoiden hallinnassa.

Yksityisten korkeakoulujen ja yksityisen rahoituksen osuus koulutuksessa tulee yleistyämään yleismaailmallisesti. Julkisten ja yksityisten koulutuksen tarjoajien välinen raja hämärtyy, kun julkinen rahoitus supistuu ja yksityinen lisääntyy. Kuilu suurten ja maailmanluokan voittoja tavoittelevien, mutta enää vain nimellisesti julkisten korkeakoulujen, ja muiden välillä kasvaa huomattavasti.

Kansainvälinen verkostoitunut korkeakoulu

Viime vuosien taloudellinen taantuma on tuskallisesti näyttänyt meille kaikille – ja yhteiskunnillemme – että globaalit keskinäisriippuvuutemme ovat vahvempia ja voimakkaampia kuin olemme kuvitelleet. On myös hyvin ilmeistä, että syvempi rajat ylittävä yhteistyö on välttämätöntä, jos haluamme varautua tuleviin suhdannevaihteluihin. Korkeakoulutuksella on oltava aktiivisempi rooli yhteiskunnallisessa kehityksessä, ja hyvät kahdenväliset yhteydet teollisuuden, kaupan, julkisen sektorin ja kansalaisyjärjestöjen kanssa myös kansainvälisesti ovat välttämättömät tälle kehitykselle.

On olennaisen tärkeää, että korkeakouluilla on tehokkaita ja hyvin rakennettuja kansainvälisiä strategisia kumppanuuksia ja vakiintuneita yhteistyösopimuksia kaikilla aloilla. Globaali yhteistyö ja opiskelijoiden, opettajien, osaamisen ja ideoiden joustava ja tuloksekas liikkuvuus riippuu siitä, miten hyvin korkeakoulut, hallitukset ja muut sidosryhmät määrittelevät ja kehittävät näitä kumppanuuksia ja sopimuksia.

Lähteet

Brandenburg, U, & de Wit, H. (2011). The End of Internationalization. *International Higher Education*, 62, 15-17.

Hudzik, J.K. (2011). Comprehensive Internationalization: From Concept to Action. NAFSA: Association of International Educators.

Jacobs, L.A., & Klein, E. (2010). The Relevant University: Making Community and Economic Engagement Matter. The University of Toledo and Eva Klein & Associates Ltd.

Juhani Nieminen

Koulutuksen vienti – kokemuksia Kiina-yhteistyöstä

Maine antaa mahdollisuuksia

Suomalainen koulutus on jo parikymmentä vuotta nauttinut kansainvälisestikin ainutlaatuista nostetta. Hyvät Pisa-tulokset, koulutuksellinen tasa-arvo, opettajien korkea koulutustaso ja ammatin arvostus, sekä monet muut järjestelmämme osat ovat saaneet maailmalla runsaasti huomiota (Crouch, 2015; Sahlberg, 2015). Suomea on alettu pitää eräänlaisena koulutuksen mallimaana (Coughlan, 2012; Vaala & Heikkilä, 2014; Sahlberg, 2007). Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan mahdollistuminen ja maamme yleinen kehitys on kytkeyty vahvasti osaamiseen ja tietoon.

Korkeakoulujemme saavutukset ja ammatillinen koulutuksemme ovat uutisoinnissa jääneet jonkin verran perusopetuksen saamaa huomiota vähemmälle. Silti maailmalla on myös niitä kohtaan varsin runsaasti kiinnostusta (Sahlberg, 2015). Meillä ei juuri ole erilaisissa rankingeissa korkealle yltäviä korkeakouluja. Silti myös Suomen korkein opetus nauttii monissa maissa jopa yllättävän korkeasta laatumaineesta. Meillä onkin listasijoituksia tärkeämmäksi tavoitteeksi nähty todellisen oppimisen riittävän korkea ja ennen muuta tasainen laatu.

Tasaisen laadun ohella korkeakoulujemme tutkinto-opinnot ovat tunnettuja myös siitä, että opiskelu niissä on ollut tähän asti ilmaista myös EU:n ulkopuolelta tuleville (Ammattikorkeakoululaki, 2014). Opetuksen ilmaisuus on epäilemättä ollut tärkeä syy siihen, että Suomeen on riittänyt tulijoita maailmalta varsin haastavista kieli-, kulttuuri-, ilmasto-, kustannus- yms. tekijöistä huolimatta.

Ilmaisen korkeakoulutuksen tarjoamiseen löytyy hyviä syitä. Suomessakin on kuitenkin herätty taloudellisten mahdollisuuksien kapenemisen myötä muualla jo aiemmin oivallettuun asiaan: korkeakoulutus voi olla myös vientituote. Hyvä maine avaisikin Suomelle mahdollisuuksia koulutuksen vientiin. Tuloksellisen toiminnan esteitä on silti ollut ja on yhä raivattavana paljon. Yksi keskeisistä on lainsäädäntömme. Tähän saakka laki on käytännössä estänyt parhaan ja halutuimman tuotteen, korkeakoulututkintojen myynnin (Ammattikorkeakoululaki, 2014/12§). Nähtäväksi jää, muuttuuko tilanne nyt valmisteilla olevien uusien lakien myötä.

Lainsäädäntöä on kyllä jo aiemmin pyritty uudistamaan kaupankäyntiä tukeväksi. Ensimmäinen vakava kokeilu lainsäädännön muuttamiseksi tutkintojenkin vientiä mahdollistavaksi, oli tilauskoulutuslain aikaan saaminen (Ammattikorkeakoululaki, 2014/13§). Laista monine ehtoineen ja rajoituksineen tuli kuitenkin vaikeaselkoinen ja enemmän toimintaa rajoittava kuin mahdollistava. Lain ansioksi voidaan silti lukea, että sen myötä korkeakouluissa on alettu vakavasti pohtia koulutuksen vientiä yhtenä toiminnan muotona.

Lahden ammattikorkeakoulun koulutusvientii ja Kiina

Lahden ammattikorkeakoulussa aloitettiin koulutuksen vientimahdollisuuksien tukemiseksi jo noin viisi vuotta sitten eli täällä oltiin valtakunnallisesti aivan eturintamassa. Kannustimena silloin oli ennen muuta kansainvälisen toiminnan monipuolistaminen, mutta myös talous. Lisäksi vienti nähtiin oman toiminnan kehittämisen keinona. Englanninkielisiä kokonaisuuksia oli tarpeen alkaa rakentaa vientiä varten. Samalla saatiin lisättyä niiden tarjontaa perusopiskelijoille ja myös täydennyskoulutukseen.

Kiina on taloudellinen suurvalta ja siksi ollut Suomen ja Päijät-Hämeen agendalla tärkeällä sijalla jo kauan (Päijät-Hämeen liitto, 2013). Lahden ammattikorkeakoulullakin on ollut miltei toiminnan alusta asti yhteistyötä useiden eri puolilla Kiinaa olevien korkeakoulujen kanssa. Toiminta on kuitenkin rajoittunut perinteisiin yhteistyön muo-

toihin: vierailuihin, opiskelija- ja henkilöstövaihtoihin, seminaareihin ja konferensseihin osallistumiseen sekä hankeyhteistyöhön. Jonkin verran kiinalaisia opiskelijoita on tullut Lahteen yleisten hakujen kautta maksuttomiin, kansainvälisiin tutkinto-ohjelmiin. Maksullisia palveluita Kiinaan ei sen sijaan ollut tarjottu ennen vuotta 2011.

Ajatus maksullisen palvelutoiminnan tuottamiseen Kiinan markkinoille tuli Lahden ammattikorkeakoululle Tampereen yliopistolta saadun vihjeen ja kontaktin ansiosta. Kiinalaiset tiedustelivat yliopistolta mahdollisuuksia maksullisiin tutkinto-ohjelmiin. Yksi kiinalaisia kiinnostavista koulutusohjelmista oli sairaanhoitajakoulutus, jota yliopistolla ei ollut tarjota. Yliopistolla hoiti yhteyksiä Kiinaan henkilö, joka opetti joitain kursseja myös Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla. Hän kertoi kiinalaisten sairaanhoidon ohjelmia kohtaan tuntemasta kiinnostuksesta ja antoi sittemmin Lahden ammattikorkeakoululle myös Pekingissä olevan kontaktinsa yhteystiedot. Lahdesta otettiin yhteys Tampereen yliopiston kiinalaiseen kontaktiin ja keskustelut saatiin vähitellen käyntiin.

Haastava alku

Pekingissä oleva yhteys osoittautui yrittäjäksi, jolla oli useita eri aloilla toimivia pieniä yrityksiä. Yksi hänen liikeideoistaan oli alkaa rekrytoida hoitoalan opiskelijoita Suomeen. Koska Kiinassa korkeakoulutuksesta on totuttu maksamaan (Li, 2007), yrittäjä näki suomalaisen hoitajakoulutuksen myynnille mahdollisuuksia Kiinan markkinoilla.

Kiinassa hoitajien koulutus poikkeaa suomalaisesta varsin paljon. Merkittävä ero on, että Kiinassa sekä toisen asteen että kandidaattitason tutkinnon suorittaneita hoitajia on tekemässä pitkälti samoja töitä. Ne kattavat sekä lähihoitajan että sairaanhoitajan tehtäviä. Itsenäistä päätösvaltaa hoitajilla ei ole samassa mitassa kuin meillä. Siksi myös heidän osaamisensa painottuu jonkin verran eri alueille kuin meillä. Hoitajan työ Kiinassa on kyllä arvostettua, mutta raskasta ja huonosti palkattua. Se nähdään edelleen osin enemmän kutsumuksena kuin ammattina. Niinpä moni kiinalainen hoitaja haaveilee pääsystä Eurooppaan tai Amerikkaan. Kohdemaasta riippuen heiltä vaadittavat valmiudet ja lisäopinnot vaihtelevat. Suomeen sijoittumiseksi tarvittavat lisäopinnot ovat raskaimmasta päästä mm. kielitaitovaatimusten tähden.

Koska tutkintokoulutusta ei ollut mahdollista myydä (Ammattikorkeakoululaki, 2014), Lahdesta päädyttiin vuonna 2011 tarjoamaan kolmen kuukauden täydennyskoulutusohjelmaa kiinalaisille sairaanhoitajille. Ohjelma toimi samalla valmentavana ohjelmana mahdollisesti Suomeen maksuttomaan tutkintokoulutukseen pyrkiville. Ammattikorkeakoulun kannalta se oli myös testialusta, jonka avulla kiinalaisten sairaanhoitajien taidot ja taso nähtiin. Samalla voitiin kokeilla ja arvioida myös omia valmiuksia täysin uudenlaisen opiskelijaryhmän kanssa toimimisessa.

Kiinalainen kumppani rekrytoi ohjelmaan 15 kiinalaista sairaanhoitajaa, jotka saapuivat Suomeen syksyllä 2011. Ohjelma toteutettiin suunnitelmien mukaan ja sen jälkeen kaikkiaan kolme opiskelijaa haki ja pääsi eri vaiheissa Lahden ammattikorkeakouluun täydentämään opintonsa meikäläiseksi, kandidaattitasoiseksi sairaanhoitajatutkinnoksi.

Ohjelman kestoksi oli sovittu kolme kuukautta, koska sen pituiseksi jaksoksi kiinalaiset saivat turistiviisumin Suomeen. Taloudellisesti ohjelma oli onnistunut kokeilu. Tulos saavutettiin ennen muuta koulutusalan kovalla, pyyteettömällä työllä ja vahvalla sitoutumisella kaikille uuteen asiaan. Kiinalaiset osoittautuivat heterogeeniseksi ja siksi sangen haastavaksi ryhmäksi. Heidän englanninkielen taidoissaan oli suuria eroja, samoin suomenkielen omaksumisnopeudessa. Parhaat ja motivoituneimmat ylsivät hämmästyttäviin suorituksiin, heikoimmat eivät juurikaan edenneen opinnoissaan kolmen kuukauden aikana. Muutamalle opiskelijalle opintoihin tulo oli selkeästi ollut vain keino päästä Suomeen ja Eurooppaan. Ainakin kaksi opiskelijaa löysikin täällä ollessaan työpaikan, jolloin heidän työnantajansa hankkivat heille oleskeluluvan ja mahdollisuuden jäädä Suomeen vielä kolmen kuukauden jakson jälkeenkin.

Ohjelma oli Lahden ammattikorkeakoulussa melkoinen oppimiskokemus. Sen aikana todettiin, että kulttuurierot ovat varsin suuret. Niiden tähden viestintään oli kiinnitettävä erityistä huomiota. Ongelmia syntyi mm. siksi, että kiinalaisista osa kuvitteli Suomeen tullessaan voivansa ilman muuta päästä jatkamaan opintojaan Lahdessa tutkintoon saakka. Heille oli kyllä useaan otteeseen selvitetty ohjelman täydennyskoulutusluonne, mutta joko he eivät olleet asiaa ymmärtäneet tai sitten he vain opportunistisesti oletivat, että asia jotenkin järjestyisi heidän toivomallaan tavalla.

Kaikesta kuitenkin selvittiin ja kolmen kuukauden kuluttua suurin osa ryhmästä palasi Kiinaan jatkamaan uraansa ja elämäänsä entiseen tapaan. Pari opiskelijaa pääsi jäämään Suomeen töihin. Toinen näistä haki ja pääsi sairaanhoitajakoulutukseen Lahden ammattikorkeakouluun. Hän valmistui ja työskentelee nykyään Suomessa. Myöhemmin vielä kaksi välillä Kiinaan palannutta hoitajaa haki ja pääsi Lahteen opiskelemaan. Myös he menestyivät opinnoissaan ja ovat valmistuneet.

Kiinalaisen yhteistyökumppanin kanssa asiat toimivat kohtalaisen hyvin. Oppimista toki riitti molemmilla osapuolilla. Suomalaiset rajoitukset ja vaatimukset olivat kiinalaiselle kumppanille vaikeat ymmärtää ja hän teki voitavansa, jotta opiskelijoille löytyisi erilaisia kiertoteitä Suomeen jäämiseksi. Niitä ei kuitenkaan ollut mahdollista tarjota. Maksut Kiinasta tulivat jonkin verran myöhässä, mutta muuten sovitulla tavalla.

Uusi yritys

Koulutuksen vientiponnistusten painopiste siirtyi erinäisistä syistä vuoden 2012 alussa pois Kiinasta. Niinpä asioihin palattiin vasta vuonna 2013, kun Lahden ammattikorkeakoulussa aloitettiin projektiluonteisesti silloin kaksivuotiseksi sovitun koulutuksen viennin rakentamiseksi tehty kokeilu.

Heti vuoden alussa otettiin uudelleen yhteys kiinalaiseen kumppaniin. Suhteiden jälleenrakennus vaati aikansa, mutta onnistui. Molemmilla osapuolilla oli intressi yhteistyöhön ja jonkinlaisen tuloksen tekoon nähtiin olevan mahdollisuuksia. Koska kiinalaiset opiskelijat halusivat Suomeen tutkinto-opiskelijoiksi ja valmistuttuaan länsimaihin töihin, ei täydennyskoulutus sellaisenaan ollut enää tuotteena houkutteleva. Oli tarpeen kehittää ohjelmia, jotka tarjoaisivat asiakkaille, mitä he haluavat. Samalla tuotteiden piti kuitenkin olla Suomen lainsäädännön mukaisia. Laki sallii maksujen perimisen oikeastaan kaikesta muusta paitsi olennaisimmasta: tutkintoon johtavasta koulutuksesta. Koska se kuitenkin oli opiskelijoiden tähtäimessä, oli heitä kiinnostavan tuotteen rakentaminen varsin haastavaa.

Lahdessa kehiteltiin ratkaisuksi paketti, jossa opiskelijoiden esitetausta ja Kiinassa järjestettävä puolen vuoden pituinen täydennyskoulutuspaketti olivat maksullisena tarjottava palvelu. Esitetausta sekä hyväksytysti läpäisty täydennyskoulutusohjelma sen päätteeksi ja osin jo sen aikana tehtävien pääsykokeineen muodostaisivat samalla lain salliman, erillisryhmälle järjestetyn reitin Lahden ammattikorkeakoulun englanninkieliseen sairaanhoitajakoulutukseen (Ammattikorkeakoululaki, 2014/28§). Pääsykokeessa noudatettiin tavanomaisia, ulkomaalaisille opiskelijoille käytettäviä vaatimuksia. Kiinalaisille opiskelijoille erillisryhmälle tarjottu reitti oli houkutteleva, koska esitetauksen ja valmennuksen ansiosta heillä oli hyvä mahdollisuus läpäistä myös pääsykoe.

Uusi ohjelma toteutettiin vuonna 2014 ensimmäiselle kiinalaisryhmälle. Esitetauksen perusteella valittiin opiskelijat valmentaviin opintoihin, jotka muodostuivat lähinnä englannin ja suomen kielen opinnoista. Myös substanssiopintoja oli tarkoitus sisällyttää koulutukseen. Tutkinto-opiskelijoiksi pääseville nämä voitaisiin lukea aikanaan hyväksi heidän soveltuviin, Kiinassa suorittamiensa opintojen ohella.

Paljolti Lahden ammattikorkeakoulun aikataulu- ja resurssisyistä (kesälomakausi) kiinalainen yhteistyökumppani ehdotti, että kiinalaiset voisivat toteuttaa valmentavat opinnot heikäläisten opettajien voimin. Lahden ammattikorkeakoulu hyväksyi ehdotuksen. Ratkaisu oli etenkin taloudellisesti ammattikorkeakoulun kannalta houkutteleva, mutta se osoittautui kuitenkin myöhemmin huonoksi. Kiinalainen valmennus ei

näet edistänyt valitun ryhmän taitoja toivotulla tavalla. Niinpä valintakokeen läpäisi vain kolmannes valmentavat opinnot aloittaneista.

Tästä seurasi monenlaisia ongelmia. Koska kaikki opiskelijat olivat orientoituneet Suomeen tuloon, tien nouseminen pystyyn pääsykokeessa oli useille vakava pettymys. Erilaista kiinalaisten keskinäistä suukopua syntyikin runsaasti, kun pettyneet opiskelijat etsivät syyllistä epäonnistumiseensa. Osa syyttelystä kanavoitui aluksi myös Lahden ammattikorkeakoulun suuntaan.

Ammattikorkeakoulu toimi kuitenkin koko ajan kiinalaisen yhteistyöyrityksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Kun asia selvisi opiskelijoille, näiden mielipaha kohdistui lähinnä kiinalaisiin osapuoliin. Heille koitui asiasta melkoisia paineita, joita yhdessä koetettiin helpottaa niillä keinoin, joita oli käytettävissä.

Opiskelijaryhmä saatiin syksyllä Suomeen suunnitelmien mukaan. Uusi ongelma syntyi siitä, että mukana oli neljä sellaista opiskelijaa, jotka eivät olleet läpäisseet pääsykokeen englannin kielen osuutta. He olivat saaneet oleskeluluvan väärennetyn kutsukirjeen avulla. Ei ole selvinnyt, kuka kutsukirjeen oli väärentänyt. Opiskelijat itse olettivat, että he olivat olleet tavanomaiseen tapaan varapaikoilla ja nousseet sieltä valittujen listalle.

Koulutusalan joustavuuden ansiosta näille neljälle ja samalla muille tukiopestusta tarvitseville järjestettiin heti heidän Suomeen tultuaan lisävalmennusta englanninkielessä. Sen ansiosta he kykenivät aikanaan suorittamaan pääsykokeen ja saivat virallisen opiskeluoikeuden. Väärennetyistä kirjeistä seurasi kuitenkin takautuvasti ongelmia kesällä 2015. Maahanmuuttoviranomaiset näet epäivät sen tähden opiskelijoilta oleskeluluvan jatkon ja heitä uhkasi maasta ja koko Schengen-alueelta karkotus kahden vuoden määräajaksi.

Karkotuspäätöksen saaneet opiskelijat ovat tehneet ammattikorkeakoulun, Lahden kaupungin ja asiaan perehtyneen lakimiehen avulla korjauspyynnön karkotuspäätökseen. Pyyntöä perustellaan mm. sillä, että opiskelijat eivät ole olleet tietoisia kutsukirjeen väärentämisestä. He ovat myös edenneet opinnoissaan suunnitelmien mukaisesti ja kotoutuneet Suomeen hyvin. Alueen tarpeita ajatellen heidän valmistumisensa ja jäämisensä Suomeen töihin olisi perusteltua. Asian käsittely on tätä kirjoitettaessa kesken eikä lopullisesta päätöksestä ole varmuutta.

Opetukset ja tilanne nyt

Vuoden 2014 ryhmä tarjosi paljon oppimismahdollisuuksia kaikille mukana olijoille. Kiinan ja Suomen erilainen kulttuuri ja käsitykset siitä, mikä missäkin on mahdollista ja sallittua ja mikä ei, on ollut sekä Lahdessa että Kiinassa keskeinen opittava alue. Kiinalaisille suomalaisen toiminnan läpinäkyvyys, rehellisyys ja oikeudenmukaisuus sekä sovittujen pelisääntöjen ja vaatimusten tiukka noudattaminen ovat olleet vaativa oppimisen paikka. Kiinalaisen yhteistyökumppanin vierailu Lahdessa talvella 2015 oli tältä osin tulevaa silmällä pitäen erinomainen asia.

Lahdessa tietty innovatiivinen ja sallittujen rajojen sisällä tapahtuva joustaminen taas ovat olleet joskus hankalasti ylitettäviä kynnyksiä. Suomalainen tapa tulkita säännöt ja rajat ankarimman jälkeen on kiinalaisten kanssa toimittaessa aina välillä joutunut koetukselle. Hyvän yhteistyön ja perusteellisen asioista keskustelun avulla kaikista vaikeuksista on selvitty. Ratkaisut kaikenlaisiin ongelmiin on kyetty yhdessä löytämään.

Vuoden 2014 ryhmän opinnot Lahdessa ovat kaiken kaikkiaan edenneet jokseenkin suunnitellusti. Malli on todettu toimivaksi ja sen kokeilua ja kehittelyä edelleen on päätetty jatkaa. Koska vuoden 2014 ryhmä oli heterogeenisempi kuin oli ollut tavoitteena, sovittiin kiinalaisen kumppanin kanssa, että jo ensimmäiseen testiin tulevien opiskelijoiden esivalintaan piti kiinnittää runsaasti huomiota. Lahdessa myös päätettiin, että valmentavat opinnot toteutetaan vastedes omien opettajien vetäminä. Näin taataan oppimisen laatu, joka Suomessa tapahtuvaa jatkoa ajatellen on keskeinen tekijä.

Vuoden 2015 keväällä pidettiin Pekingissä uusi valintakoe. Kiinalaisten tekemän esivalinnan ansiosta tai tähden osallistujia oli aiempaa vähemmän, mutta heidän laadunsa oli vastaavasti paljon parempi ja tasaisempi kuin edellisvuonna. Jotta tulevilta pääsykoepettymyksiltä voitaisiin välttyä mahdollisimman perusteellisesti, jo esivalinnassa noudatettiin paljon pääsykokeen vaatimuksia. Tiukan seulan tähden uusin valmentaviin osallistuva ryhmä ei ole aivan tavoitellun kokoinen. Se on kuitenkin riittävän suuri, jotta ohjelma voidaan toteuttaa taloudellisesti kannattavasti. Lisäksi ryhmä on laadultaan hyvä ja todella motivoitunut, mikä tulee aikanaan helpottamaan heidän tietään Suomessa ja nopeuttamaan valmistumista.

Valmentavat opinnot ovat tätä kirjoitettaessa käynnissä Pekingissä. Niitä toteutetaan osin lähiopetuksena ja osin virtuaalisesti. Samalla eri vaihtoehtoja testataan ja kehitetään edelleen.

Tästä eteenpäin

Koska käytetyssä mallissa samalla valitaan opiskelijoita maksuttomiin opintoihin Suomessa, on tätä reittiä mahdollisuus tarjota vain sangen rajalliselle määrälle opiskelijoita. On oletettavissa, että Kiinassa ohjelman tunnettuus lisääntyy onnistumisten myötä. Samalla kiinnostus sitä ja Suomessa tapahtuvaa opiskelua kohtaan kasvaa.

Lahdessa tulevaan on varauduttu siten, että Turun ammattikorkeakoulun kanssa on sovittu yhteistyöstä. Kiinalainen kumppani rekrytoi paraikaa sairaanhoitajia ensimmäistä Turun ammattikorkeakoulun pitämää esitestausta varten. Tavoitteena on, että Turkuun loppuvuonna 2015 pyrkivä opiskelijaryhmä pääsisi aloittamaan Lahden mallin mukaiset valmentavat opintonsa vuoden 2016 alussa. Seuraava Lahteen tuleva ryhmä on tarkoitus testata taas keväällä 2016. Näin kiinalaisille tarjoutuu kahdesti vuodessa mahdollisuus hakeutua Suomeen sairaanhoitajaopintoihin.

Hiukan muunneltua mallia on tarjottu kiinalaisille myös IB-ohjelmalla. Nähtäväksi jää, miten ohjelma kiinnostaa kohderyhmää. Monenlaista bisneskoulutusta tarjoavat Kiinassa myös australialaiset, britit ja amerikkalaiset, joten kilpailu sinänsä valtavasta potentiaalista on kovaa. Vastaavien ohjelmien käynnistämisestä myös esimerkiksi Indonesiassa on aloitettu keskustelut sikäläisten toimijoiden kanssa.

Mahdollinen tutkintojen myymisen sallima lainsäädäntö saattaa muuttaa myös kiinalaisille tarjottavan sairaanhoitajakoulutuksen rakenteen ja tehdä koko ohjelmasta EU:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille maksullisen. Sitä odotellessa Lahdessa kehitetään ja testataan ohjelmaa nykylähtökohdista ja samalla kasvatetaan kiinalaisten ja myös muiden aasialaisten tietämystä Lahdesta ja Lahden ammattikorkeakoulusta.

Aluekehityksen näkökulmasta kiinalaisten sairaanhoitajien kouluttaminen on tulevaan varautumista. Hoitohenkilökunnan tarve tulee Päijät-Hämeessäkin kasvamaan eikä suomalaisia riitä vajeen täyttäjiksi. Muualta Euroopastakaan tänne ei juuri ole mahdollista saada hoitajia. Niinpä Suomeen omasta halustaan jäämään pyrkivät kiinalaiset hoitajat voivat omalta osaltaan auttaa varmistamaan, että hoitoalan ammattilaiset riittävät täällä myös vastaisuudessa.

Olisi toivottavaa, että mallia päästäisiin soveltamaan myös muilla koulutusaloilla. Sen pohjalta rakennettujen ohjelmien avulla voidaan aasialaisista, tutkinto-opinnoistaan maksavista opiskelijoista saada alueen yrityksiin motivoituneita, kohdemaiden markkinat ja mahdollisuudet hyvin tuntevia asiantuntijoita, jos tai kun laki aikanaan sallii tutkinto-opintojen myymisen. Sitä odotellessa malli auttaa meille maksuttomasti opiskelemaan tulevien valinnassa ja valmennuksessa taloudellisesti mielekkäällä tavalla.

Lähteet

Valtioneuvosto. (2014). Ammattikorkeakoululaki 932/2014. FINLEX. Haettu sivulta <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140932>.

Coughlan, S. (2012). UK Education sixth in global ranking. BBC News.

Crouch, D. (2015). Highly trained, respected and free: why Finland's teachers are different. The Guardian 17.6.2015.

Li, W. (2007). Family background, financial constraints and higher education attendance in China. Economics of Education review, 26(6), 724–734.

Päijät-Hämeen liitto. (2013). Päijät-Häme 2040. Päijät-Hämeen liiton julkaisuja. A 207.

Sahlberg, P. (2007). Education Policies for raising student learning: The Finnish approach. Journal of Education Policy, 22(2), 147–171.

Sahlberg, P. (2015). What makes Finnish teachers so special? A: It's not the brains. The Guardian 31.3.2015.

Vaala, A., & Heikkilä, K. (2014). They believe in teachers and in education for all: why Finland's kids often top league tables. The Conversation 13.

Sari Suominen

Yrittäjyyden edistäminen

Lahden alueen yrittäjyyskosysteemin kehittäminen

Suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat hyvissä asemissa yrittäjyyden edistämisessä ja yritysysteistyön kehityksessä (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2015). Korkeakoulut yleensäkin ovat viime vuosina tulleet yhä vahvemiksi liiketoimintakumppaneiksi toiminta-alueillaan (Laasonen, Ranta & Uitto, 2012, 46–53; Lyytinen, 2011). Yrittäjyyttä ja yrittäjyyden edistämistä on Suomessa ja maailmalla paljon tutkittu, mutta yrittäjäksi lähtemisen ilmiö kokonaisuutena on edelleen ratkaisematta. Tiedämme, että yrittäjyyteen vaikuttavat psykologiset, sosiologiset ja taloudelliset tekijät ja että yrittäjyys on sidoksissa myös toimintaympäristöönsä (Shane, 2003; Siegal, 2006, 8). Niin käytäntö (esimerkiksi Suomen Uusyrityskeskukset -verkostossa) kuin tutkimus (mm. Baldock, Blundel & Fry, 2013) osoittavat, että yrittäjyyttä suunnittelevat ja pienet yritykset käyttävät aktiivisesti ulkopuolisia yritysneuvontapalveluja hyväkseen. Neuvontaa tehdään usein julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä. Lahden ammattikorkeakoulu on jatkossa yhä aktiivisempi toimija alueellisessa yrityspalveluverkostossa ja yrittäjyyden ekosysteemissä.

Toimijoita yhdistävä innovaatioverkosto on avaintekijä alueellisen yrittäjyyden ekosysteemin kehittämisessä (Barrell, 2015). Lahden alueella on erityistä osaamista innovaatioverkostojen kehittämiseen ja käytännön kehittämistyötä on viime vuosina tehty paljon. Ekosysteemi käsitteenä voi olla hankala hahmottaa. Se on oikeastaan metafora eli kielikuva (Foss, 2015), ei niinkään rakenne tai malli. Metropolialueen yrityspalvelujen ekosysteemikuvauksessa (Koivu & Honkapirtti, 2014) ekosysteemi määritellään yhteistyöverkostoksi, joka yhdistää yrittäjyyden kehittämistä tukevat organisaatiot, niiden palvelut ja rahoitusmuodot yhteen. Koivun ja Honkapirtin (2014) raportin mukaan yrittäjyyttä tukevat palvelut tapahtuvat usein markkinaehtoisesti. Se tarkoittaa, että myös Lahden alueella toimijoiden kenttä, ansaintamallit, organisaatiomuodot ja roolit muuttuvat. Ekosysteemikuvausta ei siten voida eikä pidäkään saada valmiiksi. Keskeistä on ymmärtää yrittäjyyden elinkaariajattelua ja ekosysteemin palvelukokonaisuutta ja kohdennettava alueelliset investoinnit niiden mukaan tuloksellisesti. Investointien mittaamisesta eli laatu- ja vaikutusmittauksesta on myös huolehdittava. Ekosysteemiajattelun lähtökohta on, että toimijat ovat mukana avoimella agendalla. Niitä yhdistää yhteinen ansaintalogiikka: toimijat ylläpitävät ja edistävät yrittäjyyden edistämiseksi tarkoitettuja palveluja itseohjautuvasti asiakkaiden tarpeita kuunnellen ja palvelukokonaisuutta sen perusteella kehittäen. (Koivu & Honkapirtti, 2014.)

Vuoden 2015 aikana Lahdessa on eri foorumeilla ja tapaamisissa keskusteltu Lahden alueen yrittäjyyskosysteemin kuvaamisesta ja kehittämisestä. Palvelut ja verkosto ovat olemassa, mutta niiden kokonaisuutta ei välttämättä hahmoteta: mitä eri toimijat Lahden alueella tekevät, mitä yrittäjyyden palvelut ovat ja mitä yhdessä voitaisiin tehdä tehokkaammin ja nykyistä paremmin, tulevaisuuden haasteet huomioiden? Lahden ammattikorkeakoulun ja Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n aloitteesta lokakuussa 2015 käynnistetään keskustelukierros organisaatiokohtaisilla haastatteluilla. Tarkoituksena on koota toimijat ja palvelut yhteen ja kuvata Lahden alueen yrittäjyyden ekosysteemi sellaisena, kun se yrityspalveluorganisaatioiden taholta yhteisesti ymmärretään. Sen jälkeen tarkastellaan tilannetta ja sovitaan jatkotoimenpiteistä yhdessä. Prosessiin otetaan mukaan yritysten ja opiskelijoiden edustajia. Suunnitelman mukaan yrittäjyyskosysteemin ”boostaus” ja kehittämistoimenpiteiden toteutus aloitetaan vuonna 2016. Yhteistyössä ovat mukana, Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy, Lahden kaupunki, Hämeen ELY-keskus, Hämeen TE-toimisto, Päijät-Hämeen Yrittäjät, Hämeen kauppakamari, Finnvera Oyj, Lahden yliopistokampus ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LUT Lahti). Koordinaattorina toimii Lahden ammattikorkeakoulu.

Yrittäjyyskosysteemin kehittämistyön tuloksena Lahden alueen toimijat näkevät selkeämmin oman roolinsa ja paikkansa alueellisessa yrityspalvelukokonaisuudessa.

Toimijoiden aito keskinäinen verkottuminen ja siten tarjolla oleva yhteinen palvelutarjonta kehittyi ja vahvistuu. Sillä on positiivinen vaikutus alueelle: yrityspalvelulla ei välttämättä taata parempia Startup-yrityksiä, mutta osa asiakkaista selvästi hyötyi palveluista (Kösters & Obschonka, 2011). Suomessa uusyrityskeskusten avulla perustetuista yrityksistä yli 80 % on toiminnassa vielä viiden ensimmäisen vuoden jälkeen. Yritysneuvojalla käynti kehittää liikeideaa ja auttaa yrittäjäksi lähtevää tai jo toimivaa yritystä esimerkiksi verkottumisen, myynnin ja markkinoinnin sekä liikeidean kannattavuuden suunnittelussa. Alueellisella yrittäjyyskosysteemin kehittämistyöllä lisätään yhteistä ymmärrystä ja osaamista yrittäjyydestä. Samalla parannetaan konkreettisia palveluita esimerkiksi yritysten omistajanvaihdostilanteisiin ja kansainvälistymiseen. Lahden ammattikorkeakoulu rakentaa oman palvelukokonaisuutensa ja tiensä yrittäjämäiseksi korkeakouluksi – tiiviissä yhteistyössä opiskelijoiden, seudullisen yrityspalveluverkoston ja yritysten kanssa.

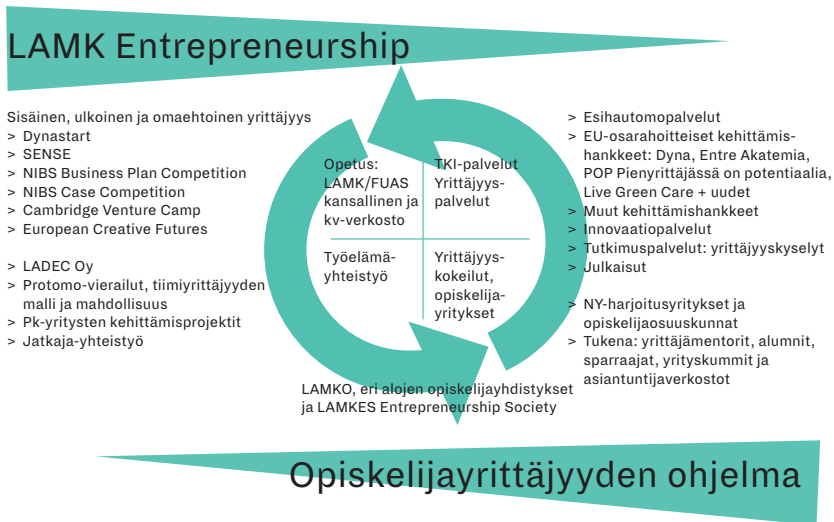
Opiskelijayrittäjyyden ohjelma

Lahden ammattikorkeakoulun tavoitteena on tuottaa korkeakoulutettuja asiantuntijoita ja osajia työelämään sekä uudistaa alueen osaamista. Keskeisiä tehtäviä ovat yrittäjyysvalmiuksien kehittäminen, yrittäjyysmyönteisen asenteen vahvistaminen ja Lahden ammattikorkeakoulun sisäinen yrittäjämäinen toiminta, joka koskee niin opiskelijoita kuin henkilökuntaa. Opiskelijoita tuetaan yrittäjyyskokeiluihin ja yrityksen perustamiseen osana opintoja. Lahden ammattikorkeakoulun strategisia painoaloja ovat muotoilu, älykäs teollisuus, hyvinvointi ja uudistava kasvu sekä elinvoimainen ympäristö. Painoalat ovat sidoksissa alueelliseen, kansalliseen ja kansainväliseen elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin kehittämiseen. Lahden ammattikorkeakoulun koulutusaloja ja toimijoita yhdistävät yhteiset toimintamallit ja toimintatavat eli profiilit: kokeilut, protot ja demot, uudistava oppinen ja yrittäjyys. Ne näkyvät opetuksen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan (TKI) sisällöissä. Profiilit suuntaavat resurssointia ja osaamisen kehittämistä. (Lahden ammattikorkeakoulun TKI-strategia 2013–2016, 2013; Lahden ammattikorkeakoulun strategia 2020, 2015.)

Lahden ammattikorkeakoulun TKI-strategian 2013–2016 (2013) mukaisesti opiskelijayrittäjyys integroituu läpäisyperiaatteella opintoihin edistäen opiskelijoiden ammatillisen identiteetin vahvistumista ja käytännön yrittäjyystaitoja. Oppimiselle on asetettu osaamistavoitteet ja oppiminen on liitetty tutkimus- ja kehittämishankkeisiin sekä aitoihin työtilanteisiin. Oppimisympäristö perustuu aikaan ja paikkaan sitoutumattomaan toimintaan, mikä lisää oppijan itseohjautuvuutta ja oman oppimisprosessin omistajuutta - yrittäjämäistä toimintaa. Lahden ammattikorkeakoulun yrittäjyyden kokonaisuus kuvattiin ensimmäistä kertaa opiskelijayrittäjyyden ohjelmassa keväällä 2014 (Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijayrittäjyyden ohjelma 2014–2016, 2014). Ohjelma pohjautuu Lahden ammattikorkeakoulun yhteisiin arvoihin ja strategioihin sekä yhteistyöhön eri sidosryhmien kanssa. Opiskelijayrittäjyyden ohjelma käsittää ne toimenpiteet, verkostot ja kehittämisen kohteet, joilla opiskelijayrittäjyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa toteutetaan. Yrittäjyyden kokonaisuus muodostuu 1) opetuksesta, 2) TKI-palveluista, 3) yrittäjyyskokeiluista ja opiskelijayrityksistä sekä 4) yritysten ja yrityspalveluorganisaatioiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä (Kuvio 1). Yrittäjyyteen linkittyvä moniulotteinen joukko toimintoja, joilla yrittäjyyttä ja yrittävyyttä opitaan, ohjataan ja testataan. Kokonaisuus on toisiinsa linkittyvien osien summa, joka muuttuu ja kehittyy strategisten, taktisten ja operatiivisten tarpeiden mukaan. Työtä ohjaa yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan mahdollistaminen ja näkyväksi tekeminen.

Yrittäjyys on integroitu mukaan kaikkeen opetukseen. Opetusta tarjotaan aktiivisesti Lahden ammattikorkeakoulun eri aloilla ja FUAS-ammattikorkeakouluissa sekä kansallisten ja kansainvälisten verkostojen kautta. TKI-palvelut sisältävät yrittäjyyden kehittämiseen tähtäävää tutkimusta, hankkeita, hankkeistettuja palveluita sekä julkaisutoimintaa. Valtakunnallisessa NY StartUp -ohjelmassa ja opiskelijoiden osuuskunnissa opiskelija voi harjoitella ja testata yrittäjyyttä. Mentorit, alumnit, sparraajat, kummit ja asiantuntijaverkostot tarjoavat tukeaan. Innovatiivisia ja kasvuhakuisia

yrittäjäideoita tuetaan eteenpäin yhteistyössä Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n Protomo-palvelun kanssa. Lahden ammattikorkeakoulun sisällä Katalyytti-palvelu tukee niin opiskelijoita kuin henkilökuntaa. Työelämäpalvelut ovat merkittävä osa Lahden ammattikorkeakoulun koulutusalojen toimintaa ja opetuksen järjestämistä. Lahden ammattikorkeakoulussa maaliskuussa 2014 teetetyn yrittäjyysselvityksen (Phan, 2014) mukaan opiskelijat toivovat yrittäjyyteen nykyistä enemmän opintojaksoja, tehokkaampia tiedotuskanavia sekä käytännön tiloja tekemiseen ja verkostoitumiseen. Tarpeisiin on vastattu opetussuunnitelmatyöllä, TKI-toiminnalla, kampuskehityksellä, FellmanniHub-palvelukokonaisuudella sekä Tiedepuisto-yhteistyöllä.

Kuvio 1. Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijayrittäjyyden ohjelma (Suominen & Mattila, 2015)

Opiskelijayrittäjyyden ohjelmaa toteuttavat Lahden ammattikorkeakoulun koulutusalat, sisäiset palvelut ja hallinto henkilöstö yhdessä. Ne myös vastaavat yrittäjyyden näkyväksi tekemisestä sekä opetussuunnitelmien ja vuosittaisen toimintasuunnitelmien toteutumisesta. Keskeisessä roolissa on johdon ja kehittämissuunnitelmien henkilöstön tuki eri toimintoihin. Yrittäjyysyhteistyötä koordinoidaan aluekehityksen alla toimivassa yrittäjyyden profiilitiimissä. Profiilitiimissä käsitellään Lahden ammattikorkeakoulun sisäisiä ja yhteistyöverkostoista tulevia asioita, kehitetään TKI-toimintaa sekä tuetaan opiskelijoiden ja henkilöstön mahdollisuutta osallistua yrittäjyyden monialaiseen yhteistyöhön. Tiimin jäsenet toimivat yrittäjyyden yhteyshenkilöinä ja sparraajina aloillaan. Tiimissä on edustajat myös Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:stä ja opiskelijaosuuskunnasta.

Ammattikorkeakoulujen uusi rahoitusmalli on uudistanut ja kehittänyt ammattikorkeakoulujen arviointi- ja seuranta-aprosesseja. Samalla opiskelijayrittäjyyden tulokset saadaan entistä näkyvämmiksi ja toimintoja voidaan sen mukaan ohjata. Lahden ammattikorkeakoulussa toimenpiteitä suunnitellaan ja toteutetaan sekä tuloksia arvioidaan suhteessa organisaatio- ja koulutusalojen tavoitteisiin, opetussuunnitelmiin ja opintokokonaisuuksien osaamistavoitteisiin. Taustalla vaikuttavat alueelliset, kansalliset ja kansainväliset yrittäjyyden tavoitteet. Lahden ammattikorkeakoulun strategia 2020:n toteutussuunnitelmassa opiskelijayrittäjyydelle on suunniteltu tavoitteiksi opiskelijayrittäjyyden edistäminen ja aktiivinen rooli alueellisissa yrittäjyyden ekosysteemeissä. Ensimmäistä mitataan opintopisteiden ja opiskelijayritysten määrällä, jälkimmäistä laadullisesti Lahden ammattikorkeakoulun roolilla ekosysteemin yhteistoiminnan edistämiseksi Lahden alueella. Opiskelijayrittäjyyden laatua, laajuutta ja vaikuttavuutta mittaavat osaltaan myös yrittäjyyden TKI-toimintojen määrä ja laatu, hankerahoituksen määrä, opettajien ja muun henkilöstön työtyyty-

väisyys (yrittävyys), NY StartUp -toiminta, opiskelijaosuuskunnassa toimiminen ja Protomo -yhteistyö.

Yrittäjyyden laadunhallinnassa keskeistä on arjessa tapahtuva opiskelijoiden ja henkilöstön sekä alojen välinen mutkaton yhteistyö. Opiskelijapalautetta kerätään suullisesti ja kirjallisesti osana opetusta ja ohjausta. Lahden ammattikorkeakoulun tasolla kyselyitä tehdään opintojen alussa, niiden aikana ja valmistumisvaiheessa. Lisäksi laatutapaamisissa käsitellään ajankohtaisia asioita. Opiskelijapalautteisiin reagoidaan nopeasti. Yrittäjyyden profiilitiimin jäsenten ja yrittäjyyden opettajien välillä pidetään paljon yhteyttä. Tapahtumat ja intensiivileirit toteutetaan yhdessä ja monialainen osallistuminen niihin varmistetaan erikseen.

Lahden ammattikorkeakoulun johdon antama tuki on ollut ratkaisevan tärkeää viime vuosien kehityksessä. Ylin johto seuraa yrittäjyyden toimintojen kehittymistä aktiivisesti. Tietoa jaetaan ja sitä käsitellään kokouksissa, tapaamisissa, sähköpostitse, Repussa, henkilöstön Intranetissa, Lamkazing News -uutiskirjeessä, alojen viikkotiedotteissa ja aloilla pidettävien henkilöstöfoorumien kautta. Yrittäjyys on aihealueena esillä opetussuunnitelmatyössä, kehittämispäivillä, työpajoissa ja esimerkiksi uudessa eLAMK-kehitystyössä. Opettajien yrittäjyysvalmiuksia testataan ja kehitetään. Lahden ammattikorkeakoulun yrittäjyystoiminnot saavat tunnustusta ja tukea Lahden alueella ja laajemmin, esimerkiksi FUAS-yhteistyössä. Suomen Yrittäjien kanssa suunnitellaan yhteistyötä opettajien yrittäjyysvalmiuksien parantamiseksi. Opiskelijat ovat mukana tekemässä ja suunnittelemassa toimintoja yhä enemmän, esimerkkeinä yrittäjyyden profiilitiimi, FellmanniHub ja LAMKIn kampusten kehittäminen. Opiskelijat ovat myös syksyn 2015 aikana esitelleet – messutyylisiin – LAMKIn yrittäjämäisiä toimintoja LAMKissa vierailleiden yritysten johtoryhmille.

Kokeilut, protot ja demot -profiili näyttäytyy yrittäjyydessä erityisen vahvana toimintatapana. Se tuo samalla haastetta laadunhallintaan, koska kokeilut ovat usein monimuotoisia ja saattavat toteutua nopeilla aikatauluilla. Toisaalta osa yrittäjyyden intensiivileireistä ja tapahtumista on vakinaistunut, mikä lisää laadunhallinnan toimivuutta ja samalla poistaa sen kuormittavuutta. Yrittäjyys jatkuu uteliaana ja uutta etsivänä aihealueena, jossa eri toimijat ovat tottuneet työskentelemään yrittäjämäisesti: joustavasti ja tavoitteellisesti, vaikka kaikkia edessä olevia haasteita ei etukäteen tiedetäkään. FellmanniCampuksella toimiva FellmanniHub kokoaa monet yrittäjyyteen liittyvät kokeilut yhteen: Osuuskuntamuotoinen mediatoimisto M.IDEA, oppimisympäristö Neloskerros, NY Start Up -yritykset, kampusradio LiMu Radio, sosiaali- ja terveysalan osuuskunta Motions sekä opiskelijoiden yrittäjyysyhteisö LAMK Entrepreneurship Society (LAMKES) toimivat kaikki FellmanniHubista käsin – ja uutta toimintaa on tulossa mukaan. Yrittäjyyden kasvava opintotarjonta pitää sisälleen useita jo vakiintuneita tapahtumia ja intensiivileirejä, esimerkiksi DuuniExpo ja Yrittäjyyspäivät, Cambridge VentureCamp, Innovate or Die! -innovaatiotapahtuma ja SLUSH-kasvuyritystapahtuma. Lisäksi vuosittain kokeillaan uudenlaisia avauksia, esimerkiksi syksyllä 2015 Lahden ammattikorkeakoulussa järjestettiin monialainen intensiiviviikko Innovating Sustainable Urban Living and Wellbeing, jonka osallistajat edustivat peräti kahdeksaa eri kansallisuutta. Yrittäjyys ylittää rajat ja yhdistää opiskelijat aloista ja kansallisuuksista riippumatta. Se on opiskelijoille, Lahden ammattikorkeakoululle ja Lahden elinkeinoelämälle haaste ja samalla valtava mahdollisuus yhteisen tulevaisuuden tekemiseen.

Lähteet

Baldock, R., Blundel, R. & Fry, J. (2013). Quarterly Survey of Small Business in Britain. The Open University Business School. Haettu 10. heinäkuuta 2015 osoitteesta: http://www.open.ac.uk/business-school/sites/www.open.ac.uk.business-school/files/file/publications/download/2012_Q2.pdf.

Barrell, A. (2015). The First Honorary Fellow of the Lahti University of Applied Sciences. Entrepreneur in Residence. Centre for Entrepreneurial Learning. Judge Business School, University of Cambridge. Sähköposti 25. elokuuta 2015.

Foss, L. (2015). Professor in School of Business and Economics: UIT The Arctic University of Norway. Tapaaminen Lahdessa 11. elokuuta 2015.

Koivu, T. & Honkapirtti, L. (2014). Metropolialueen yrityspalveluiden ekosysteemi. Toimijat ja niiden asemointi. Pääkaupunkiseudun yrittäjyyttä tukevan palvelutoiminnan uudistumista edistävien toimijoiden työpapereita. Makery Oy. Haettu 21. syyskuuta 2015 osoitteesta: <http://makery.fi/wp-content/uploads/2014/05/metropolialueen-yrityspalvelujen-aseointi.pdf>

Kösters, S. (2011). Public business advice in the founding process: an empirical evaluation of subjective and economic effects. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 29, 577-604.

Laasonen, V., Ranta, T. & Uitto, A. (2012). Julkiset yrityspalvelut alueilla. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Innovaatio 45/2012.

Lahden ammattikorkeakoulu. (2014). Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijayrittäjyyden ohjelma 2014–2016. Lahden ammattikorkeakoulun ohjelma-asiakirjoja. Lahden ammattikorkeakoulu. (2015). Lahden ammattikorkeakoulun strategia 2020. Haettu 16. lokakuuta 2015 osoitteesta: <http://www.lamk.fi/lamk-oy/strategiat/Documents/lamk-strategia-2020.pdf>

Lahden ammattikorkeakoulu. (2013). Lahden ammattikorkeakoulun TKI-strategia 2013–2016. Haettu 16. lokakuuta 2015 osoitteesta: http://www.lamk.fi/SiteCollectionDocuments/lamk_tki_strategia_2013_2016_fi.pdf

Lyytinen, A. (2011). Finnish polytechnics in the regional innovation system-towards new ways of action. Tampere University Press.

Viljamaa, L., & Moiso, J. (2015). Yrittäjyyden ja yrittäjämäisen asenteen tukeminen suomalaisissa korkeakouluissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:17.

Phan, V. (2014). LUAS Entrepreneurship Report. Lahti University of Applied Sciences.

Siegal, K.N. (2006). Research into Entrepreneurship and How-To Kit for Starting a Business. University of Tennessee Honors Thesis Projects. University of Tennessee.

Suominen, S. & Mattila, A. (2015). Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijayrittäjyyden ohjelman valmisteluasiakirjoja. Lahden ammattikorkeakoulu.

Tapio Kari, Ismo Jakonen ja Aku Mattila

Mediatoimisto M.IDEA:n tarina

Johdanto

Mitä syntyy kun monialaiselle opiskelijaryhmälle antaa idean, vapauden ja vastuun toteuttaa oman näköinen media-alan oppimisympäristö. Muutaman kuukauden jälkeen syntyi mediatoimisto M.IDEA, jossa 15 opiskelijan yhteisö on luonut itselleen roolit, säännöt ja toimintakulttuurin. Tekemistä ohjaa vahva Do-It-Yourself asenne, jossa opiskelijat ovat toiminnan keskiössä ja ohjaajat kannustavat, tukevat ja mahdollistavat opiskelijoiden tekemisen. Artikkelissa käsitellään mediatoimiston M.IDEA:n syntyvaihetta ja sen rakentumista toimivaksi yhteisöksi ja osuuskunnaksi.

Mediatoimisto M.IDEA:n tarina

Toukokuussa 2014 monialaisen henkilökunnan ryhmän käytyjen keskustelujen ja ajatusten vaihdon pohjalta syntyi idea monialaisesta digitaalista sisältöä ja mediaa tuottavasta oppimisympäristöstä, jonka työnimeksi annettiin Media Center. Idean alustavan konkreettisen hahmon ja sen potentiaalinnostamina ideoita lähdettiin lanseeraamaan heti ammattikorkeakoulun johdolle. Samalla sovittiin myös keskeisistä toimintaperiaatteista, joita olivat opiskelijakeskeisyys, monialaisuus sekä tekemisen kulttuuri.

Media Centerille valmisteltiin toiminnan käynnistämissuunnitelma, asetettiin tavoitteet ja laadittiin budjetti loppuvuodelle 2014. Suunnitelma piti sisällään toimenpiteet opiskelijamarkkinointiin, mahdollisiin tehtäviin projekteihin, laite ja kalustohankintoihin sekä ehdotukset resursseiksi.

Suunnitelma hyväksyttiin ja toiminnalle tarjottiin tilaa keskustassa sijaitsevalta Lahden ammattikorkeakoulun FellmanniCampukselta. Samalla idea nostettiin yhdeksi esiteltäväksi uudeksi toiminnaksi koko henkilöstön yhteisessä kehittämissäpäivässä syksyllä 2014. Idea tuotiin esille avoimena toimintona ja palveluna kaikille LAMK:n toimijoille, pyydettiin ideoita projekteiksi ja halukkuutta osallistua toimintaan. Päivien aikana henkilöstö sai ensikosketuksen uuteen oppimisalustaan ja toimintaan. Työryhmä sai tuntumaa miten idea otetaan vastaan ja millaisia sisäisiä toimeksiantotarpeita toiminnalle saattaisi löytyä.

Opiskelijarekrytointiin työryhmä laati hakuilmoituksen, jolla haettiin opiskelijoita moniin tehtäviin. Hakemuksia saatiin parikymmentä, joista päätettiin valita mukaan 6 henkilöä ydintiimiin sekä kymmenkunta mukaan tekijäporukkaan. Mukaan valittiin kaksi kansainvälistä opiskelijaa, kuusi mediatekniikan opiskelijaa sekä kymmenen liiketalouden opiskelijaa. Ensimmäisessä kokoontumisessa korostui hämmennys ja suunnan haku. Ohjaajat toivat alusta asti vahvasti esille, että toiminta on aidosti opiskelijalähtöistä. Ohjaajat eivät määrittele mitä pitää tehdä ja miten toimitaan, vaan opiskelijat itse saavat määrittää millainen toiminta on heidän mielestään kiinnostavaa ja oppimisen kannalta järkevää.

Ensimmäisten tapaamisten aikana opiskelijaryhmä järjestäytyi ja valitsi ryhmälle johtajaksi toisen ydinryhmään kuuluvista kansainvälisistä opiskelijoista. Hänen johdolla ryhmä alkoi järjestäytyä, tutustua, rakentaa luottamusta ja sopia alustavista pelisäännöistä, toimintamuodoista, työnjaosta opiskelijoiden itsensä ilmaisemien kiinnostusten pohjalta, käyttökielestä, tiedon jakamisen alustoista ja tavoitteista. Ryhmä päätti luopua Media Center nimestä ja uudeksi nimeksi valittiin M.IDEA, jolle rakennettiin seuraavien viikkojen aikana graafinen ilme.

Alun tapaamisissa ohjaajat olivat vaihtelevasti paikalla ja pyrkivät vain tarkkailemaan, kannustamaan ja tarvittaessa vastaamaan kysymyksiin. Suorien vastausten antamista pyrittiin välttämään, vaan korostettiin, että asiat ovat ryhmän käsissä ja päätettävissä. Usein vastattiin, että esitetyt kysymykset olivat hyviä ja keskeisiä ja heidän kannattaa niihin paneutua ja löytää omat ratkaisunsa.

Vaikutteita, yhteisiä näkemyksiä ja verkostoja lähdettiin hakemaan mm. vieraillemalla sanomamedialla ja tutustumalla Voice of Finland -tuotantoon. Kokoontumisiin pyydettiin myös työelämässä olevia alan toimijoita kertomaan näkemyksiään. Opiskelijat ovat verkottuneet talon sisällä hanketoimijoihin, LAMK:n viestintään sekä talon ulkopuolella mm. alueen yrittäjäjärjestöihin, Lahden Seudun kehittämissyhtiö LADEC Oy:iin ja alueen yrityksiin.

Projekteissa tuodaan yhteen eri alojen opiskelijat ja opettajat, jotka toimivat yhdessä, verkostona. Opiskelijat saavat valita suuntaa tekemiselle, luoda yhdessä toimintatapoja ja ottaa itse vastuuta oppimisesta, työn laadusta ja asiakaskokemuksesta. Täten opiskelijat oppivat kehittämään tuotteita ja palveluja asiakas- ja käyttäjälähtöisesti. Motivaatio syntyy opiskelijoille mielekkäistä ja heidän itse valitsemistaan projekteista. Tiimeissä opiskelijat voivat kokeilla erilaisissa rooleissa toimimista ja tiimin johtamista. Kun on toimeksiantaja ja tavoite, yhteistyölle löytyy punainen lanka.

Mediatekniikan lehtori Ismo Jakonen on ollut alusta alkaen mukana ohjaajana ja toiminnan kehittäjänä. Hänen näkemyksensä mukaan: ”M.IDEA on antanut opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa itsenäisesti opintoja monialaisessa ympäristössä. Oppiminen on tapahtunut pääsääntöisesti osallistumalla M.IDEA:n yritysprojekteihin sekä LAMK:in sisäisiin monialaisiin kehittämissprojekteihin, joissa opitaan käytännön kautta uusia tietoja ja taitoja. Osallistuminen projekteihin on kehittänyt erityisesti opiskelijoiden viestintä- ja projektinhallintataitoja, joiden osuus esimerkiksi Tekniikan alan opinnoissa on kohtalaisen vähäistä. Oppiminen perustuu paljon vertaisoppimiseen eli kokeneemmat opiskelijat jakavat tietoa muille. Toiminta on mahdollistanut opiskelijoille tutustumisen yrittäjämäiseen toimintaan, sekä halutessa myös toimimisen yrittäjänä osuuskuntatoiminnassa”.

Alueellista yhteistyötä

M.IDEA on ensimmäisen toimintavuotensa aikana ollut mukana kymmenissä LAMK:n sisäisissä että alueen yritysten projekteissa.

LAHTI IN YOUR EYES –VALOKUVAKILPAILU

Ensimmäisiä projekteja olivat opiskelijoille suunnattu valokuvakilpailu ”Lahti in Your Eyes”, jossa korkeakouluopiskelijoita kannustettiin valokuvaamaan Lahden aluetta omin silmin. Kilpailuun osallistui kymmeniä valokuvauksesta innostuneita nuoria, joiden valokuvista M.IDEA yhteistyössä Lahti Entrepreneurship Societyn (LAMKES) kanssa valitsi parhaat valokuvat finaalisissa. Kilpailun finaali järjestettiin Fellmanni-Campuksella, jota pystyi seuraamaan reaaliajassa netissä.

SINFONIA LAHDEN MARKKINOINTIKAMPANJA

Sinfonia Lahti ja Etelä Suomen sanomat käynnistivät ennen joulua 2014 markkinointikampanjan Lahden ammattikorkeakoulun ja M.IDEA:n kanssa. Kampanjan tarkoituksena oli kannustaa erityisesti LAMK:n, mutta myös muita Lahden alueen opiskelijoita Sinfonia Lahden konsertteihin. Kampanja oli opiskelijoiden toteuttama ja sen näköinen. Siihen kuului opiskelijoita muun muassa mediatekniikan, liiketalouden, ympäristötekniikan aloilta sekä useita kansainvälisiä opiskelijoita. Opiskelijoiden lähtökohtana oli miettiä uusia viestinnän- ja markkinoinnin keinoja, joilla kaupunginorkesteri saisi nuoria puhuttelevaa näkyvyyttä. Kampanja piti sisällään markkinointitempauksia LAMK:n eri kampuksilla, joissa kerrottiin konserteista lisätietoa sekä myytiin lippuja.

Projektin keskiössä oli 12.2.2015 Sibeliustalossa pidettävä sinfoniakonsertti, joka toimi myös Sibeliuksen 150-juhlavuoden lahtelaisena konserttiavauksena. Konsertissa nähtiin Stratovariuksen basistinakin tunnetun Lauri Porran kantaesitys bassokonsertosta nimeltä Entropia. Kampanja onnistui hienosti ja konsertti oli lähes loppuunmyyty.

M-torstai – alueen suurin media-alan tapahtuma

M-torstai tapahtuma (entinen Lahden Mainostorstai) pitää sisällään markkinoinnin, myynnin, mainonnan, menestyksen, maineen ja median. 10-vuotissyntymäpäiviä juhliiva tapahtuma keräsi yhteen ennätysmäärän alueen media-alan ammattilaisia ja aiheesta muuten kiinnostuneita Sibeliustaloon 10.9.2015.

M.IDEA sopi keväällä 2015 M-torstain järjestäjien kanssa valo- ja videokuvaus yhteistyöstä. M.IDEA kuvasi kesän aikana tapahtuman promovideon, jossa esiteltiin tapahtuman pääsponsoreiden työskentelyä. Itse tapahtumapäivänä M.IDEA kokosi porukastaan 7-henkisen kuvausryhmän, joka taltioi tapahtumat kuvin ja videoin.

”M.IDEAn upeat työt jäävät elämään, sillä videot ja valokuvat pyörivät aktiivisesti ensi vuoden tapahtumaan saakka. Mahtava porukka”, kiittelee M-torstain koordinoijasta vastannut Petra Ruonakoski.

LAMKin uuden M19 Campuksen dokumentointi

Lahden ammattikorkeakoulun uusi kampus rakentuu Mikkulankatu 19:sta vuoden 2018 aikana. M.IDEA:n tehtävänä on dokumentoida sanoin, kuvin ja videoin vanhan tehdaskiinteistön muuttuminen moderniksi oppimisympäristöksi, Learning Factoryksi. Monialaiseen tiimiin kuuluu liiketalouden, tekniikan ja muotoilun opiskelijoita.

Tilaratkaisut

M.IDEA:n toiminta on keskittynyt LAMK:n FellmanniCampukselle, johon opiskelijat ovat itse rakentaneet haluamansa toimistomiljöön. Sähkökullon toimistotila on varustettu pystyneuvottelupöydillä, valkotaululla, Fatboy-tuoleilla, kolmella tietokonepisteellä ja multimediatuotantoon tarvittavilla laitteilla. Laitte- ja varustehankinnoista ovat päättäneet opiskelijat yhdessä saadun budjetin puitteissa.

Keväällä 2015 FellmanniCampuksen aulaan M.IDEA:n toimistotilan viereen hankittiin mediaseinä, joka rakentuu kahdeksasta taulutelevisiosta sekä mediaserveristä, jonka kautta mediaseinällä voidaan esitellä LAMK:n ja ulkoisten yhteistyökumppaneiden osaamista ja toimintaa. Materiaalin tuottamisesta ja seinän toiminnallisesta ohjelmoinnista vastaavat koulutetut mideaalaiset.

Kohti osuuskuntaa

Jo toimintaa käynnistettäessä ohjaajien ajatus ja toive oli, että tämän kaltainen toiminta kannustaisi opiskelijoita yrittäjyyteen ja sitä pidettiin yhtenä tavoitteena piilossa opiskelijoilta. Työryhmä toivoi, että mielekäs toiminta, valta ja vastuu, onnistuneet projektit, sekä uudenlainen toiminta-/työympäristö synnyttäisi luontaisesti opiskelijoille kokemuksia osaamisestaan, että tarjoamillamme palveluille ja osaamiselle on kysyntää - voisimmeko myös ansaita tällä?

Suhteellisen nopeasti jo vuoden vaihteessa opiskelijat alkoivat kysellä mahdollisuudesta ansaita tekemästään työstä. Ideaa tietenkin tuettiin ja nostettiin esiin esimerkkejä opiskelijoiden osuuskunnista. Opiskelijat selvittelivät osuuskunnan

perustamiseen liittyviä seikkoja ja kokoontuivat suunnittelemaan ja päättämään mm. osuuskunnan säännöistä, osuusmaksuista ja hinnoittelun periaatteista. Kevään 2015 aikana neuvoja ja konsultointia saatiin osuuskuntakouluttaja Riikka Mäkelältä sekä Tampereen seudun osuustoimintakeskukselta.

Ohjaajien rooli oli esittää kysymyksiä, tuoda osaamistaan prosessiin ja hankkia ulkopuolisia osaajia verkostoistaan tarvittaessa. Touko-kesäkuun vaihteessa 2015 palaset olivat löytäneet paikkansa ja opiskelijoiden osuuskunta M.IDEA rekisteröitiin kaupparekisteriin.

LAMK:ssa on saatu kokemusta jo aiemmin hyvin onnistuneesta osuuskuntatoiminnasta toisenlaisen toiminnan piirissä. Anne Järvimies (2014) on analysoinut kokemuksia oppimisympäristössään. Osuuskunnassa oppimistapa oli alkuun haastava opiskelijoille ja vaati uuden työskentelytavan omaksumista. Kuitenkin tulokset ovat positiivisia, opiskelijat kokivat oppineensa paljon itsenäisen työskentelyn ja tiimiopimisen avulla ja heidän motivaationsa itsenäiseen työskentelyyn nousi. Tiimillä on yhteiset arvot, tavoitteet ja visio. Tiiminrakentaminenkin on tuotteistamista, tiimillä on yhteinen visuaalinen ilme logoineen ja nettisivuineen. Ohjaava opettaja on rooliiltaan valmentaja, jota tarvitaan eniten alkuvaiheessa. Valmentaja ohjaa oppimaan ja löytämään oman sisäisen motivaation. Opiskelija ottaa vastuun oppimisesta ja asiakasprojektien etenemisestä. Valmentajan tulee rohkaista keskusteluun ja kokeiluun, mutta antaa tilaa myös erehdyksille ja tukea haastavissa tilanteissa. (Järvimies, 2014.)

Opiskelijoiden kokemuksia

KRISTIINA, LIIKETALouden OPISKELIJA

”M.IDEA:sta on ollut paljon hyötyä opiskelun aikana. On päässyt mukaan moniin erilaisiin projekteihin, suurimpana varmasti LAMK:n uuden M19-kampuksen dokumentaatio. Vaikken liittynyt osuuskuntaan, sen toimintatavoista on saanut selkeän käytännön kuvan. M.IDEA:ssa on päässyt tekemään sellaisia juttuja, joita on itse halunnut, omalla kohdalla viestintää ja jonkin verran markkinointia sosiaalisessa mediassa. Samalla on tullut opittua myös vähän valokuvauksesta sekä Photoshopin käytöstä. Työharjoittelun kautta myös nopeampi valmistuminen on mahdollista.”

KIM, MEDIATEKNIKAN OPISKELIJA

”Hain noin vuosi takaperin M.IDEA:an, eli silloiseen LAMK Media Centeriin, graafikoksi. Toiminta M.IDEA:ssa on auttanut minua hahmottamaan paremmin paikkaani työmaailmassa ja muokkasi visiotani omasta tulevaisuudesta jo parin ensimmäisen kuukauden aikana. Toiminnan kautta saa käytännön käsityksen media-alan eri haasteista ja työkuvista. Tämän tyyppinen opiskeluympäristö käänsi koulukokemukseni kerralla nurin – saan paljon enemmän irti oppimistani asioista käytännössä ja hahmotan selkeämmin mitä haluan ja mitä en haluaisi tehdä valmistumisen jälkeen. Tämä viimeisin opiskeluvuoteni on varmaankin ollut tuottavin ja opettavaisin kokemus koko opiskelu-urallani.”

M.IDEA:n tulevaisuus

Jotta M.IDEA pysyy aktiivisena ja toimintakykyisenä, niin uusia opiskelijoita rekrytoidaan säännöllisesti mukaan. Muutama alkuperäisjäsen on lähtenyt toiminnasta valmistumisen ja maisemanvaihdoksen takia ja uusia tarvitaan tilalle. Oppimisympäristö on herättänyt laajalti kiinnostusta ja sen vaikuttavuutta halutaan kasvattaa alati kasvavan jäsenistön myötä.

Opiskelijat ovat pystyneet suorittamaan opintojaan M.IDEA:ssa tehtyjen projektien kautta esimerkiksi yrittäjyyden opintojakso osuuskunnan perustamisen myötä. Tulevaisuuden tavoitteena on, että opiskelija voisi suorittaa oppimisympäristön kautta suurimman osan opinnoistaan näin halutessaan.

FellmanniCampukselle on rakentunut vuoden 2015 aikana FellmanniHub-konsepti, jossa opiskelijavetoiset yhteisöt ovat rantautuneet samaan kiinteistöön. Nämä toimijat muodostavat suuremman opiskelijayhteisön, joka taas tulevaisuudessa palvelee alueen yrityksiä enemmässä määrin. M.IDEA toimii omalta osaltaan Hubin yhtenä toimijana ja ideologian rakentajana.

Opiskelijat ovat saaneet kasvatettua verkostojaan ensimmäisen toimintavuotensa aikana ja toiminta on saanut positiivisen vastaanoton muiden alueen mediatahojen puolesta. M-torstai tapahtuman avulla opiskelijat saivat tiivistettyä media-alan verkostoaan ja yhteistyöprojekteja on käynnistymässä syksyn 2015 aikana.

LAMK järjestää yhteistyössä M.IDEA:n kanssa palvelumuotoilukoulutuksen syksyn 2015 aikana. Siihen osallistuu M.IDEA:n jäsenet sekä viisi alueen yritystä: Mediatalo ESA Oy, Korpimedia Oy, Susinno Oy, SmartUp Oy sekä Lahden Messut Oy. Koulutuksen tarkoituksena on kouluttaa yritykset ja opiskelijat hyödyntämään palvelumuotoilun menetelmiä liiketoiminnassa sekä tiivistää yritysten ja opiskelijoiden yhteistyötä.

Lähteet

Järvimies, A. (2014). Yrittäjämäinen oppiminen osuuskunta MOTIONS11:ssä - Lahden ammattikorkeakoulun fysioterapiaopiskelijoiden kokemuksia. Lahden ammattikorkeakoulun opinnäyte.

Jussi Mozo, Anniina Virkki ja Hanna Ahtola

Neloskerros – joustavaa opiskelijalähtöistä työelämäpalvelua

Mistä neloskerroksessa on kysymys

Neloskerros on Lahden Ammattikorkeakoulun toiminnallinen oppimisympäristö, jossa Hanna Ahtola ja muut hänen kaltaisensa haasteita pelkäämättömät opiskelijat toteuttavat tilausprojekteja yrityksille ja yhteisöille kerryttäen työnsä tuloksiin perustuen osaamista ja opintopisteitä, työelämäkokemusta sekä ammatillisia kontakteja. Tilausprojektien aiheita ei ole rajattu eli teemme monialaisesti, mitä tilataan.

”Elämä on kuin suuri haaste, jota tulisi tavoitella itsestään kaikkensa antaen yksi päivä kerrallaan. Me Neloskerroksella rakennamme päivittäin tikapuu kohti yhteisiä tavoitteita, jolloin jokainen askelma on uusi onnistuminen. Näkemällä ympärillämme ongelmien sijaan vain vielä oivaltamattomia ratkaisuja, ei kenenkään tarvitse pelätä epäonnistumista, sillä yhdessä rakennettujen tikapuiden yksikään astuttu askelma ei koskaan petä alta. Aktiivisesti seuraavaa askelmaa tavoittelemalla opimme päivittäin lähes huomaamattamme taitoja sosiaaliseen kanssakäymiseen yhteisten projektien kautta, mutta vaadimme jokaiselta myös oma-aloitteisuutta pyrkiä kurkottamaan aina ylemmäs. Matkaan mahtuu niin kompromisseja kuin käytännön taitojenkin oppimista, koska jokaisena aamuna on löydettävä oikeat rakennusaineet uusia tikapuita varten. Askelmien välistä löytyy valtavasti rohkeutta sanoa ajatuksensa ääneen, mutta myös varmuutta ja uskoa omaan tekemiseensä. Rakennamme tikapuu lähelle pilviä, koska siten huomaamme päivän päätteeksi kavunneemme korkeammalle kuin osasimme kuvitella. Huipulla huomaammekin yhtäkkiä kasvaneemme ihmisenä matkamme mittaiseksi ja ennen kaikkea oppineemme oppimaan.” – Hanna Ahtola, opiskelija

Neloskerroksella opiskelijat voivat suorittaa opintopisteitä toiminnallisesti useasta eri tulokulmasta:

- työharjoitteluna, joka ei ole sidottu aikaan eikä yritykseen (eri projektit lasketaan yhteen)
- vapaasti valittavina opintoina, jolloin suoritettavat opintopisteet kirjataan esimerkiksi projektipisteinä
- työyhteisöjaksona (palveluliiketoiminnan tradenomien ensimmäinen vuosikurssi)
- myöhempanä ajankohtana toteutettavan kurssin korvaamisella vaihtoehtoisella toiminnallisella suorituksella (tilausprojekti), joka mahdollistaa opintopisteiden kerryttämisen joustavasti etujassa

Yritys saa yhteistyöstä:

- uutta näkemystä ja konkreettista apua
- oman toimialan ulkopuolisia tietoja, taitoja ja verkostoja
- mahdollisuuden tavata tulevaisuuden ammattilaisia ja tuloksetekijöitä
- saa kontakteja ammattikorkeakoulun osajiin, jotka voivat auttaa ja edistää yrityksen toimintaa

Lähtökohdat

Neloskerroksen tarina alkoi, kun markkinoinnin lehtori Jussi Mozo esitti ideansa uudenlaisesta ammattikorkeakoulu-yritysyhteistyömallista Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n liiketoiminnankehittäjä Kati Tuomiselle lokakuussa 2013. Aktiivista myyntityötä sisältäneiden vaiheiden jälkeen LAMK ja LADEC päättivät 5.6.2014 yhteisestä, syksyllä 2014 ja keväälle 2015 ajoittuvasta pilotista.

Pilotti toteutettiin Lahden tiede- ja yrityspuistossa, jonka neljännessä kerroksessa (tästä nimi) toimii toistakymmentä LADEC Oy:n asiakasyritystä, joiden antamia toimeksiantoja opiskelijat toteuttivat yrityspuiston 4. kerroksen Co-working -tiloissa.

Ensimmäiset tilausprojektit

Pilottiprojektien tuli toteutua - niiden johtaminen ja ohjaus (mentorointi) mukaan lukien - opiskelijavetoisesti. Toiminnallisen opinnäytetyön muodossa pilottia vetämään Mozo kiinnitti liiketalouden alan loppuvaiheen markkinoinnin opiskelija Anniina Virkin, jolla Mozo uskoi olevan valmiudet ”hoitaa homma himaan tyylikkäästi”. Mozon vetäytyessä taustalle pikanäppäimen päähän, aloitti Neloskerros Virkin johtamana pilotoimaan konseptia yhteistyössä paitsi LADEC Oy:n ja yrityspuistossa toimivien yritysten, myös palveluliiketoiminnan ensimmäisen vuoden tradenomiopiskelijoiden kanssa joille Neloskerros näyttäytyi työyhteisöjaksopaikkana.

Ensimmäiseksi ilmenneet asiakastarpeet olivat yrityksen kotisivujen päivitys, markkinoinnin vuosisuunnittelu ja seminaarin järjestäminen. Yrityksillä ilmeni heti alusta pitäen myös haasteellisempia projekteja, joihin kaivattiin erityisosaamista, jota ensimmäisen vuoden palveluliiketoiminnan opiskelijoilla ei vielä ollut. Tämän takia Neloskerroksen miehitystä vahvistettiin kolmella viimeisen vuoden markkinoinnin opiskelijalla.

Tämä mahdollisti palveluliiketoiminnan opiskelijoiden osallistumisen menestyksellä sellaisiin projekteihin, joista heidän ei lineaarisen oppimiskäsityksen mukaan olisi pitänyt selviytyä. Pidemmillä opinnoissaan olevien toteuttama vertaismentorointi siis nopeutti ja syvensi alkuvaiheen opiskelijoiden oppimista. Pilotin aikana tehtiin myös toinen tärkeä havainto: valmistumassa olevien opiskelijoiden ammatillinen itsetunto ja luottamus vahvistuivat oman osaamisen tullessa näkyväksi osaamis pohjaltaan heterogeenisessä ryhmässä tapahtuvan osaamisen jakamisen ja vaihdannan kautta ja avulla (vertaismentorointi). Tärkein havainto oli, että homma toimii – ”puskaradion” kautta toimeksiantoja alkoi tulla myös yrityspuiston ulkopuolelta.

Vastuu vs. vapaus / yhteistyö vs. yksilöllisyys

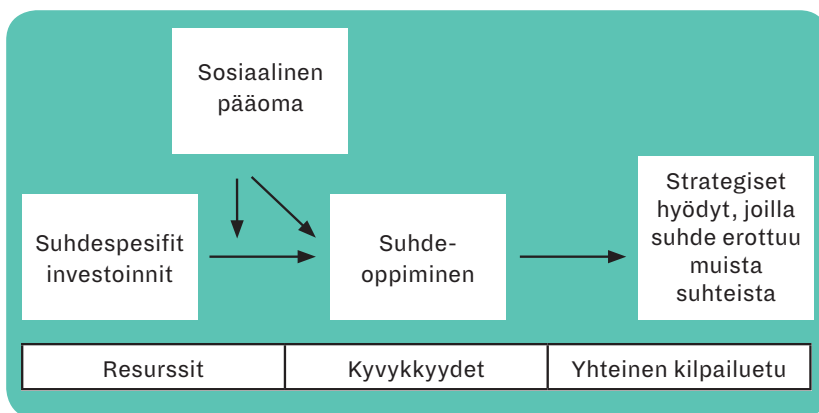
Pilottiin osallistunut markkinoinnin opiskelija Miina Siltanen koki Neloskerroksessa työskentelyn verkostoitumiskanavana. Hän koki Neloskerroksen myös opiskelijan valmistumista nopeuttavana mahdollisuutena.

”Haasteita ja onnistumisia, verkostoitumista ja uusia taitoja tulevaisuutta varten. Sitä on ollut syksyn projekti Neloskerroksella, aivan loistavaa. Opintojen aikana on noussut kaksi tärkeää asiaa tulevaisuutta ajatellen. 1) Oikeat caset ja yritykset ja

yhteistyö, joka valmentaa tulevaa työelämää varten. Ammattikorkeakoulussa on tekemisen meininki. Kynnys työelämään siirtymiselle madaltuu huomattavasti, usko omaan osaamiseen ja mahdollisuuksiin kasvaa, kun jo opiskeluaikana saa tuntumaa työelämään ja tiimityöskentelyyn eri alojen ammattilaisten kanssa. 2) Joustavuus. Olemme yksilöitä erilaisilla taustoilla ja resursseilla. Osaamista ja oppimista pitäisi voida kehittää omalla tahdillaan ja omista lähtökohdistaan. Neloskerros mahdollistaa harjoittelun useammassa jaksossa jopa projektimuotoisesti ja sen myötä nopeuttaa valmistumista. Henkilökohtaisesti Neloskerros on parhaita kokemuksia koko opiskelun aikana.”

Paitsi henkilökohtaistamiseen ja heimomaiseen tekemiseen, perustuu Neloskerroksen toiminta ennen kaikkea tietynlaiseen käsitykseen oppimisesta ja sitä tukevien prosessien johtamisesta. Tämä käsitys on analoginen oppivan liiketoimintasuhteen käsitteen kanssa (Kuvio 1). Siinä sidosryhmien toimintaan osallistumisen nähdään muodostavan investointeja, joiden kautta ja avulla yritykset ja opiskelijat luovat sosiaalista pääomaa (kontaktit), yhteisöllistä oppimista (kokemus ja opintopisteet) sekä muita hyötyjä, kuten toiminnan käynnistäneen tilausprojektin valmistuminen sekä toiminnallisen oppimiskulttuurin edistäminen. Neloskerroksen toiminnan perustana ovat oppivat liiketoimintasuhteet (Kuvio 1).

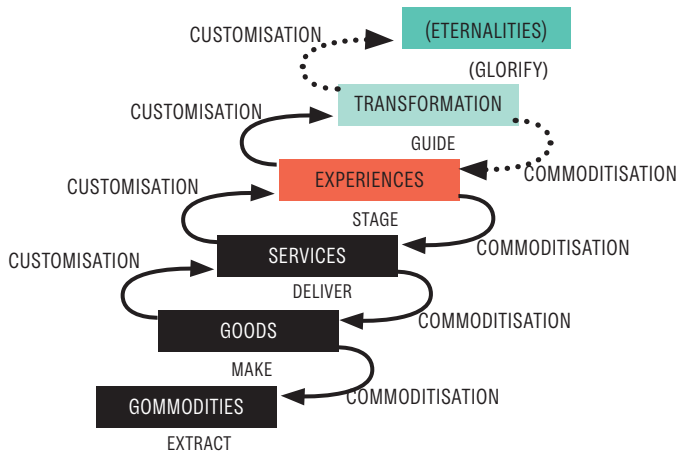
Neloskerroksen pedagoginen strategia

Kuvio 1. Oppivat liiketoimintasuhteet

MITÄ TEEMME, MITEN OPIMME, MILLAISIA HYÖTYJÄ LUOMME

Neloskerroksen missio on kehittää ja ylläpitää oppivia liiketoimintasuhteita niin, että kaikki sidosryhmät – opiskelijat, yritykset, ammattikorkeakoulu ja Päijät-Hämeen alue – hyötyvät. Kivuuus on tärkeää, koska diginatiiveille matka on määränpää: merkityksellistä ei ole ainoastaan se, mitä tehdään, vaan erityisesti se, miten tehdään. Siksi tilausprojektien tekemisen tapojen jalostusastetta on nostettava positiivisesti elämyksellisemmiksi opiskelijakokemuksen johtamisen näkökulmasta (Kuvio 2).

Kuvio 2. Neloskerroksen tekemisen fiilis-viitekehys mukailien (Pine II & Gilmore, 1999)

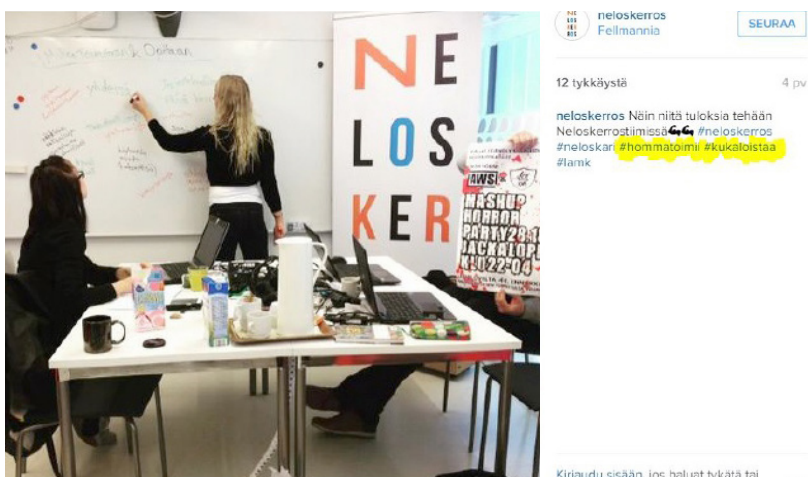
Kyse ei ole tempuilusta vaan ilmapiiristä jossa tempuja tehdään. Hyvien fiilisten saavuttamiseen ei riitä, että opintopisteitä saa suoritettua näppärästi projekteissa (Deliver services). Projektien tulee olla sopivasti haastavia ja haasteiden taklaamisen positiivisesti elämyksellistä (Stage experiences).

Tuen (mentorointi) merkitys on tärkeä, koska se mahdollistaa nopeamman arvoketjussa (oppimisprosessi) etenemisen seuraavalle tasolle (Guide transformations).

Neloskerroksella aikaa ei käytetä jumittamiseen vaan etenemiseen. Syntyy fiilisen yhdessä onnistumisesta ja oppimaan oppimisesta, jolloin kehitty itseään toteuttava positiivinen kierre. Syntyy sisäinen tunne siitä, että oma homma toimii (Kuvio 3) ja että omat siivet kantavat jatkossakin (Glorify eternalities).

Verratessamme ylläolevalla alussa siteeratun Hanna Ahtolan Neloskerros-kokemukseen, havaitsemme yhtymäkohtia Ahtolan kuvauksen sekä Pinen ja Gilmoren (1999) lisäarvon kehittyminen -esityksen kanssa:

”...rakennamme tikapuut lähelle pilviä, koska siten huomaamme päivän päätteeksi kavunneemme korkeammalle kuin osasimmekaan kuvitella. Huipulla huomaammekin yhtäkkiä kasvaneemme ihmisenä matkamme mittaiseksi ja ennen kaikkea oppineemme oppimaan.” – Hanna Ahtola

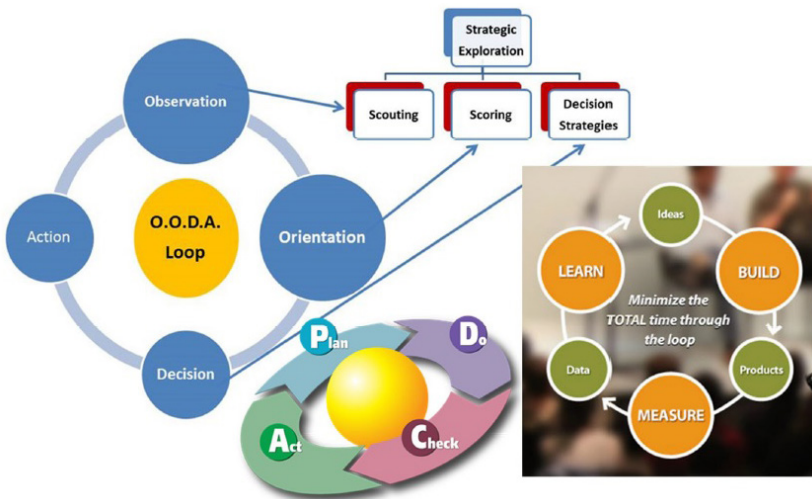

Kuva 1. Neloskerroksen käyttämät hashtagit #hommatomii ja #kukaloistaa tukevat positiivista fiilistä

Kotlerin et al. (2009) mukaan enää eivät pärjääkään ne yritykset, jotka tekevät parhaat tuotteet, vaan ne, jotka onnistuvat luomaan parhaimmat asiakaskokemukset. Neloskerros toimiikin, ei niinkään asiakasyritystensä ongelmienratkaisu- tai teki-jöidensä koulutus-, vaan transformaatiobisneksessä, jossa vaikuttavat elämystalouden pelisäännöt. Neloskerros pyrkii pärjäämään siinä notkeudella, jolle on leimaa-antavaa virtaviivaisuus sekä pyrkimys pitää asiat yksinkertaisina. Aikaan suhtaudutaan kriittisenä resurssina.

Yhteistyöprosessi ja työkalut

Neloskerros soveltaa OODA-looppia (Nayab, 2011) ja muita syklisiä prosessimalleja, kuten tutumpia PDCA- ja Lean Startup- malleja, pyrkimyksessään käyttää aikaa tehokkaasti. Kuvio 5 havainnollistaa, miten asiakasyrityksen ja Neloskerroksen yhteistyöprosessiin tehdään jatkuvasti pieniä korjaavia tarkennuksia, jotka varmistavat tarkoituksenmukaisen ajankäytön ja halutun lopputuloksen toteutumisen.

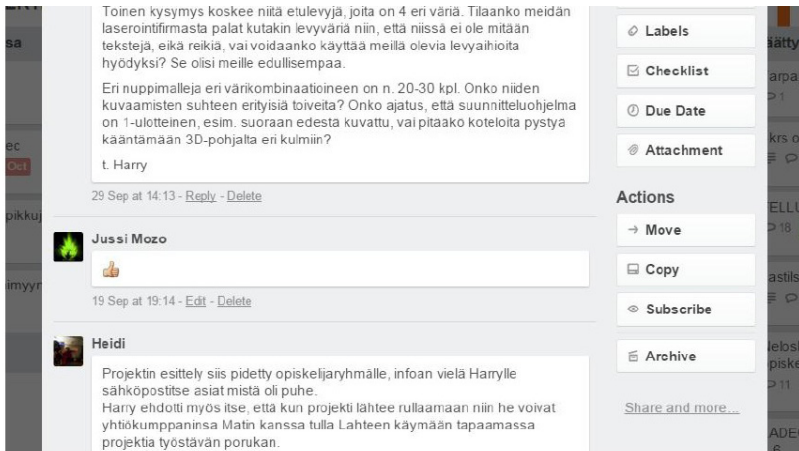

Kuvio 3. Neloskerroksessa käytössä olevat prosessityökalut

Siirtymät OODA-vaiheiden välillä ovat asiakkaan kokemana orgaanisia, koska projektiin kiinnitetyn Neloskerros-työryhmän eri jäsenet keskittyvät kulloinkin prosessin eri vaiheisiin (OODA-sovellus). Tämä mahdollistaa sen että asiakkaalle pystytään vapauttamaan arvoa nopeammassa rytmissä kuin hän osaa odottaa.

Vuorovaikutuksen merkitys

Neloskerroksen kokemuksen mukaan oppimista ja tilausprojektien etenemistä syntyy parhaiten silloin, kun opiskelijat vuorovaikuttavat Neloskerroksen ylläpitämällä yhteisöalustalla (provider service logic) muiden, erilaista osaamista omaavien opiskelijoiden kanssa (customer service logic). Vuorovaikutus on osa itsepalveluprosessia (opiskelija opiskelee itseään varten), joka toteutuu yhteisöllisesti vertaisten kautta ja avulla. Neloskerroksen tehtävä on mahdollistaa vuorovaikutus ja kohdentaa se kulloinkin oleelliseen.

Kuva 2. Neloskerroksella systemaattiseen vuorovaikuttamiseen panostetaan ja sitä myös edellytetään

Neloskerroksessa vuorovaikuttamista johdetaan kolmesta, toisiaan täydentävästä, näkökulmasta:

1. vuorovaikutus itsetarkoituksellisenä toimintona, aktiviteettina (pidetään hauskaa)
2. vuorovaikutus arvon luonnin osaprosessina (opintopisteiden ja projektien toteutuminen)
3. vuorovaikutus liiketoimintastrategiana (provider business logic: oppiva liiketoimintasuhde)

Vuorovaikuttaminen on aktiivista omana parhaana itsenä olemaan opettelemista ja avun antamista muille.

Neloskerroksen aluevaikuttavuus

Opiskelijälähtöinen projektitoiminta tuo uudenlaista näkemystä pk-yrityksiin, joissa päätöksiä tekevät usein henkilöt, joilla ei ole helppoa mahdollisuuksia tutustua oman yrityksensä ulkopuolisiin toteuttamistapoihin.

Lukuvuoden 2014–2015 kestäneen pilotointivaiheen aikana yhteistyöprojekteja tehtiin ilman varsinaisia resursseja 21 yritykselle. Pilotoinnin päättyessä Neloskerros oli tilanteessa, jossa puskaradion kautta syntynyt uusi kysyntä ylitti palvelukyvyyn ja jokainen jo asiakkaana ollut yritys halusi jatkaa yhteistyötä. Helmikuussa 2015 Neloskerros vakiintui osaksi Lahden ammattikorkeakoulua virallisena oppimisympäristönä.

Tätä kirjoitettaessa lokakuussa 2015 Neloskerros on toteuttanut työn opinnollistamista ja tilausprojekteja seuraavasti:

- Kolmekymmentäkuusi yritystä on tehnyt Neloskerroksen kanssa yhteistyötä
- 38 opiskelijaa on suorittanut Neloskerroksessa yhteensä 327 opintopistettä
- 24 % opiskelijoista (9) on saavuttanut Neloskerroksen avulla 55 op vuodessa
- Kolme opiskelijaa on työllistynyt Neloskerrokseen tehtyjen projektien kautta

Neloskerroksen opiskelijat ovat palvelleet alueen yrityksiä 8829 työtuntia, joka ei sisällä Virkin eikä Mozon työpanoksia. Kokemukset tulosten takana ovat kuitenkin numeroita tärkeämmät, koska ne auttavat ymmärtämään mitä tulokset merkitsevät. Neloskerroksen avulla määräajassa valmistuneen Otto Humaljoen kokemuksessa Neloskerros näyttäytyy notkeana toimijana, josta on ollut hänelle aitoa hyötyä. Hän kertoo Neloskerroksen merkityksestä seuraavasti:

”Tänä keväänä aloin miettimään opintojani ja tavoitetta valmistua toukokuussa 2015. Minulta puuttui seitsemän opintopistettä, eikä sopivia kursseja löytynyt – käyn arkisin 8-16 töissä. Mitä tällaisessa tilanteessa voi tehdä? Minulle kerrottiin uudesta tavasta tehdä projekteja – NELOSKERROS tarjosi minulle toimeksiantoja, joihin haettiin tekijöitä. Nämä eivät liittyneet mihinkään kurssiin, vaan sain vapaasti lähteä mukaan itseäni kiinnostavaan projektiin. Toisin sanoen Neloskerros mahdollistaa valmistumiseni.

Tämä on juuri sitä mitä Lahden ammattikorkeakoulu on tarvinnut! Se tuo työelämän lähemmäs opiskelijoita ja luo mahdollisuuden tavata uusia kiinnostavia ihmisiä. Suuret kiitokset tämän konseptin luoneille henkilöille, on aikakin että joku ajattelee projektitoimintaa opiskelijoiden näkökulmasta. Jos sinulla on mahdollisuus, käytä ihmeessä Neloskerrosta hyväksesi. Kirjaimellisesti.”

Samaa mieltä on myös Lahden Keskusmusiikki Oy:n yrittäjä, Mikko Lignell:

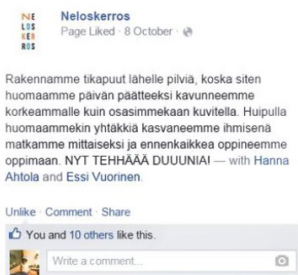
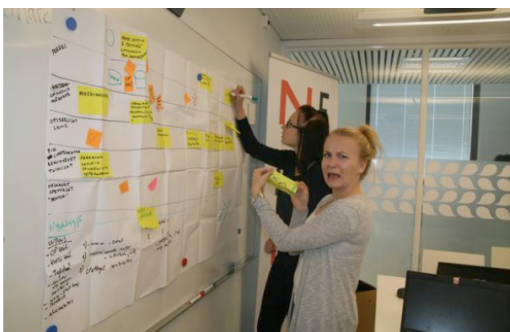
”Keskusmusa muutti hiljattain uusiin toimitiloihin Hämeenkadulle, joihin sit satsattiin aika paljon tavoitteena luoda kävijöille makee ja mieleenpainuva musakauppa-kemus. – Mä oon aidosti ylpeä meidän myymälästä ja siitä miten hyvin se onnistui. Sitten piti seuraavaksi laittaa meidän nettisivut ja muu digi vastaamaan uusittua myymälää ja freesattua liikeideaa. Tämä osoittautui yllättävän haastavaksi jutuksi, mut sit tärrpäs, kun palaveerattiin parina sunnuntaina aamiaisen merkeissä Neloskerroksen kanssa, joka hoiti homman hyvin ja joustavasti kuntoon. – Saatiin mitä haluttiin ja me ja asiakkaat ollaan oltu tosi tyytyväisiä. Hoidetaan vastaavat jutut Neloskerroksen kanssa jatkossakin. Suosittelen.”

Neloskerros kokee, että sen toiminnalla voidaan perustellusti nähdä olevan positiivista aluevaikuttavuutta.

Neloskerroksen kehitysnäkymät

Lopuksi on luontevaa pohtia millaisia mahdollisuuksia Neloskerroksen tarjoamien palveluiden laajentaminen tarjoaisi Lahden alueelle tulevaisuudessa? On varmaa, että Lahden alueella on tilausta sekä tarve Neloskerroksen tyyppiselle toimijalle. Sen toiminnan kasvattaminen olisi järkevää yritysten ja opiskelijoiden yhteydenottojen lisääntyvän määrän johdosta.

Neloskerros-konseptissa on myös potentiaalia skaalattavaksi, tuotteistetuksi formaatiksi, jossa työn opinnollistamisen ja yritysten toiminnan kehittämisen kautta toteutuva alueellinen kehittäminen yhdistyvät tehoja ja hyviä fiiliksiä nostattavalla tavalla, jota voitaisiin monistaa myös Päijät-Hämeen ulkopuolelle. Jotta asiakas-tyytyväisyyttä voidaan ylläpitää myös suuremmissa mittakaavassa, on ratkaistava lisääntyvän työmäärän myötä ilmeneviä haasteita. Työkalut ja prosessit on arvioitava uudestaan ja huolehdittava, että kehityssuunta noudattaa Neloskerroksen ideologiaa ja periaatteita joustavasta ja avoimesta yhteistyöstä.

Lähteet

Chang, K-H., & Gotcher, D.F. (2007). Safeguarding investments and creation of transaction value in asymmetric international subcontracting relationships: the role of relationship learning and relational capital. *Journal of World Business*, 42, 477-488.

Kotler, P., Keller, K., Brady, M., Goodman, M., & Hansen, T. (2009). *Marketing Management*. Rotolito Lombarda.

Lahden ammattikorkeakoulu. (2015). Neloskerros - Uusi tapa tehdä projekteja. @sight -verkkojulkaisu. Haettu osoitteesta <http://atsight-lamk.blogspot.fi/2015/04/neloskerros-uusi-tapa-tehda-projekteja.html>.

Pine, B.J. II, & Gilmore, J.H. (1999). *The experience economy: Work is theatre and every business a stage*. Boston: Harvard Business School Press.

Nayab, N. (2011). Explaining the OODA Loop with Examples. Haettu 16. lokakuuta 2015 osoitteesta: <http://www.brighthubpm.com/methods-strategies/105998-explaining-the-ooda-loop-with-examples/>

Soili Saikkonen, Tiina Seikkula ja Hannele Tiittanen

Tulevaisuus vaatii tekijänsä - kokemuksia tulevaisuudenhaltuunoton opintojaksolta

Johdanto

Tulevaisuusajattelu mainitaan yhä useammin keskeisenä osaamistarpeena työelämässä. Tulevaisuusajattelun vakiintuminen osaksi ammatillista kehittymistä vaatii aikaa ja se tulisikin kiinnittää osaksi opiskelijoiden oppimisprosesseja jo opintojen alkuvaiheessa. Tulevaisuusajattelun merkitys keskeisenä osaamistarpeena on tunnustettu myös eurooppalaisessa tutkintojen viitekehityksessä, jossa osaaminen ilmaistaan kykyä soveltaa, tehdä luovia ratkaisuja sekä päätöksiä ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Lisäksi opiskelijoilta odotetaan kykyä kehittää ja innovoida oman alansa toimintoja, jolloin erilaisten ennakointi- ja tulevaisuuden tutkimusmenetelmien hallinta tulee merkitykselliseksi. (Auvinen, Heikkilä, Ilola, Kallioinen, Luopajarvi, Raji & Roslöf, 2010.)

TULEVAISUUDEN TYÖELÄMÄ JA TULEVAISUUSAJATTELU

Nopeassa muutoksessa sekä organisaatioiden että yksilöiden tulevaisuusajattelun vahvistaminen antaa mahdollisuuksia sopeutua ja vaikuttaa työelämässä tapahtuviin muutoksiin. Rouvinen & Kenney (2015) pohtivat artikkelissaan tulevaisuuden työelämää sekä ihmisten ja koneiden rooleja tulevaisuuden työelämässä. Heidän mukaansa ihmisten vahvuutena on tulevaisuudessakin abstrakti, luova ajattelu sekä isojen kokonaisuuksien hahmottaminen tarvittaessa suhteellisen vähäisillä lähtötiedoilla. Toinen keskeinen ihmisten vahvuus liittyy poliittisiin ja moraalisiin kysymyksiin. Ongelmien määrittely on asenne- ja kulttuurisidonnaista, joten koneet eivät edelleenkään pysty päättämään mitkä ongelmat ovat ratkaisemisen arvoisia.

Edellä mainitut vahvuudet ovat keskeisiä myös tulevaisuudentutkimuksessa ja ennakoinnissa. Kamppisen, Malaskan ja Kuusen (2002) mukaan tulevaisuudentutkimus on perusuunteeltaan monitieteistä, koska tavoitteena on luoda kattavia skenaarioita, joissa todellisuuden eri puolet on otettu huomioon. Skenaarioissa tarkastellaan monipuolisesti mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuudenkuvia, mikä edellyttää kokonaisvaltaista systeemistä ajattelua.

Ennakointi ja tulevaisuustyöskentely tukevat Rouvisen ja Kenneyn (2015) kuvaamien valmiuksien kehittämistä. Oleellista on hahmotella vaikutusketjuja ja toisiinsa liittyviä ilmiöitä sekä kuvata ne perustellen. Heinonen, Kurki, Kuusi, Ruotsalainen, Salminen ja Viherä (2015) ovat määritelleet tulevaisuusajattelun seuraavasti: ”Tulevaisuuteen suuntautunut, tulevaisuutta koskevista asioista ja ilmiöistä kiinnostunut tai huolestunut ajattelutapa. Perustuu tarpeeseen ja kiinnostukseen sekä saada selvyyttä siitä, mitä tulevaisuudessa tapahtuu että löytää perusteet tällä hetkellä tehtäville valinnoille.”

Useimmat ennakoinnissa ja tulevaisuudentutkimuksessa käytetyt menetelmät tähtäävät konkreettisten ennakoititulosien ohella tulevaisuustietoisuuden syventämiseen. Tulevaisuustietoisuus muodostuu systemaattisesta tulevaisuusajattelusta, tulevaisuussuuntautuneisuudesta sekä eettisestä ajattelusta. Näitä taitoja on mahdollista oppia ja opettaa sekä kehittää systemaattisesti. (Heinonen, Ruotsalainen & Kurki, 2012, 19-20). Työelämän muuttuessa yksilö tarvitsee aikaisempaa enemmän tulevaisuustietoisuutta henkilökohtaisessa ja ammatillisessa kehittymisessään. Työn organisointi, työn tekemisen tavat ja työelämän muuttuvat toimintatavat kasvattavat

yksilön tarvetta ennakoida ja hyödyntää ennakoitietoa oman tulevaisuutensa ja työuransa pohtimisessa. Siikaniemi ja Saikkonen (2014) toteavatkin, että organisaatioiden osaamisen ennakointi tulee nähdä myös yksilön oman ammatillisen osaamisen kehittämisen ja urasuunnittelun mahdollistajana.

Tulevaisuusajattelun vakiintuminen osaksi ammatillista kehittymistä vaatii aikaa ja tulevaisuusajattelu tulee kiinnittää osaksi opiskelijoiden oppimisprosesseja jo opintojen alkuvaiheessa.

Ennakointi osaksi ammatillista osaamista

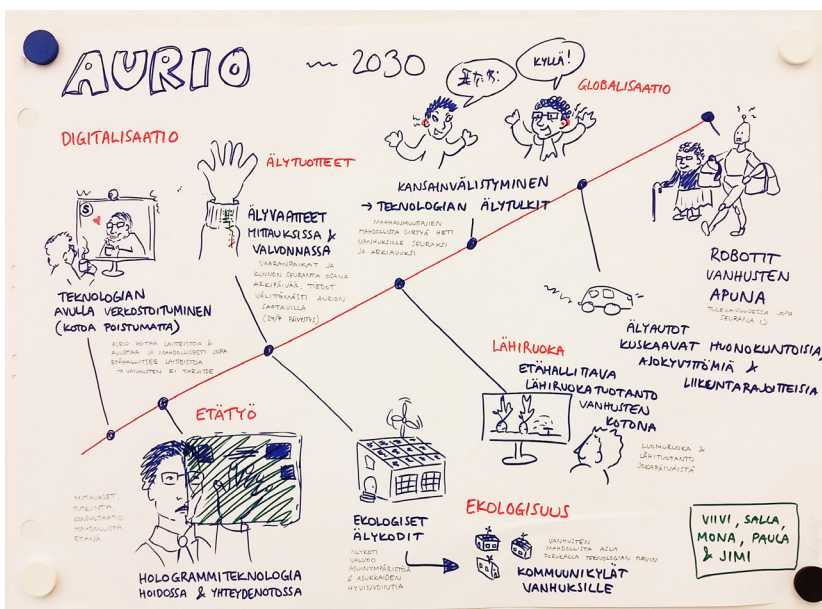
Tulevaisuuden haltuunotto -opintojakson TUHA (5 op) tarkoituksena on luoda opiskelijalle valmiuksia soveltaa ennakoinnin ja tulevaisuuden haltuunoton menetelmiä osana oman alansa kehittämistä. Opintojakson tehtävät on kytketty tuottamaan tulevaisuusaineistoa aluekehittämiseen tai yritysten käyttöön. Lahden ammattikorkeakoulun opintotarjonnassa monialaiset opiskelijaryhmät AMK- ja YAMK-opinnoissa ovat tutustuneet tulevaisuudentutkimuksen suuntauksiin sekä vahvistaneet tulevaisuustietoisuuttaan ammatillisena osaamisena. Ennakkotehtävänä osallistuja tuo tullessaan trendejä. Näiden trendien sekä muun tarjolla olevan aineiston pohjalta ryhmäkeskusteluissa luodaan yritykselle tai alueelle tulevaisuuskuva/polku vuoteen 2030. Ryhmäkeskustelut kuvitetaan polulla tai kuvalla (Kuvio 1).

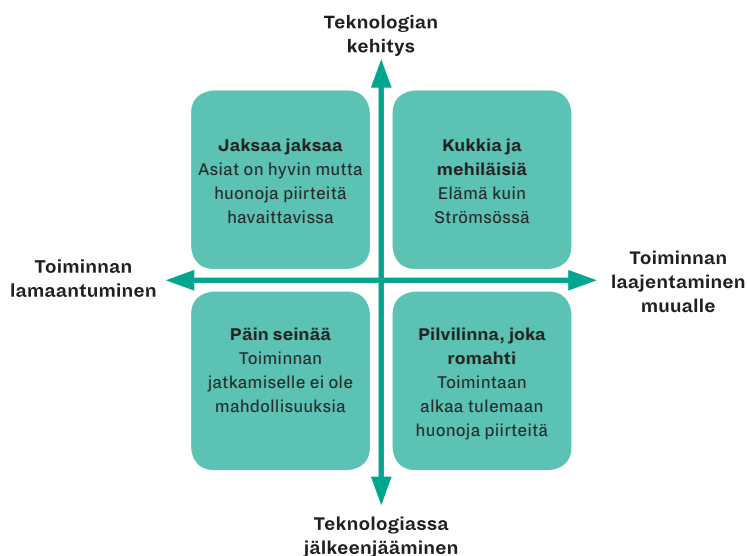
Kuvio 1. Hyvinvointikeskus Wanha Herran tulevaisuuskartta (TUHA-tuotos, 2015)

Opintojakson toteutus on toiminnallinen haltuunoton harjoittelu. Lyhyiden johdanto- luentojen jälkeen erilaisia tulevaisuusmenetelmiä kokeillaan ryhmätöinä kiinnittäen ne aitoihin toimintaympäristöihin kuten yrityksiin tai aluekehittämiseen.

Delfoi-harjoitteessa opiskelijaryhmät luovat tulevaisuusväittämiä ja vastaavat toisten ryhmien luomiin väitteisiin Delfoi-kierroksella. Tulevaisuuspyörä harjoituksen avulla hahmotellaan valitun muutostekijän seurauksia ja haasteita erilaisten toimintaympäristöjen näkökulmasta. Lisäksi tulevaisuuspyörämenetelmän avulla tunnistetuista haasteista luodaan Lotus Blossom -menetelmää soveltamalla erilaisia tulevaisuutta rakentavia pienimuotoisia ratkaisuja. (Kuvio 2). Skenaariotyöskentelyssä opiskelijat tarkastelevat annettujen muuttujien suhteen yrityksen positiivista ja negatiivista kehittymistä ja luovat neljä tulevaisuuskuva. (Kuvio 3). Lopuksi postikortti tulevaisuudesta liittää opiskelijoiden ajattelua oman tulevaisuutensa suunnitteluun.

Kuvio 2. Aurio Hoiva Oy yhteisönä Lotus Blossom-menetelmällä kuvattuna (TUHA-tuotos 2015)

Kuvio 3. Etonet Oy:n skenaarioita (TUHA-tuotos 2015)

Tulevaisuustietoisuutta syventämään

Ryhmissä tehtävien harjoitusten lisäksi kukin opiskelija tarttuu laajempaan oppimistehtävään. Tehtävässä tavoitteena on paneutua tarkemmin jonkun menetelmän käyttöön ja tarttua oman alan tulevaisuushaasteisiin, kuten esimerkiksi digitalisaation vaikutuksiin terveydenhuollossa. Oppimistehtävä näkökulmana voi olla aluekehittäminen tai yrityksen toiminnan tulevaisuuteen varautuminen.

Opiskelijoiden omat tulevaisuustarinat tukevat tulevaisuusajattelun kehittymistä. Oman ammatillisen tulevaisuuden pohtiminen trendien ja muutostilanteiden näkökulmasta haastaa pohtimaan myös oman osaamisen kehittämistä.

”Tallustelen keittiöön, jossa herätyskellon ja verhojen kanssa sarjaan kytketyt kahvinkeitin sekä radio ovat jo käynnistyneet. Ekologisista, vastajauhetuista luomukahvipavuista keitetyn kahvin tuoksu täyttää huoneen, ja ohjaan äänikomennolla radion soittamaan senhetkistä mielimusiikkiani; bluesia. Robert Johnsonin digitaalisesti paranneltu ääni virittää ajatukset päivän koitosta varten, ja täytän kevyen matkamukini höyryävän kuumalla kahvilla. Aamupala saa jäädä väliin, sillä jääkaappi ammottaa tyhjyyttään. Sen sijaan nappaan joka-aamuinen vitamiinitabletin, joka pitää huolta ravinteiden saamisesta köyhästä ruokavaliosta huolimatta. Vaihdan pyjamani jakkupukuun ja nappaan termosmukini lisäksi mukaan laukkuni. Avaimia en tarvitse, sillä ne kulkevat aina mukani kaulariipukseen integroidussa tunnistelätkässä. Talon tietoverkko tunnistaa lähtöni, ja tilaa automaattisesti autoni siirtymään pysäköintihallista oven eteen minua odottamaan.

Hypähdän kuljettajan penkille. Työskentely yhdessä maailman johtavista autoalan yrityksistä on antanut minulle tilaisuuden päästä nauttimaan ensimmäisten joukossa markkinoiden uutuuksista. Äänikomennolla ohjaan auton kuljettamaan minut työpaikalleni, ja itse voin käyttää matka-ajan ehostautumiseen sekä sähköpostien lukemiseen. Tilaan samalla myös ruokaostosteni kotikuljetuksen samaiselle päivälle. Virtaviivainen, sähköllä kulkeva autoni puikkelehtii muiden työmatkalaisten seassa varmasti ja moitteettomasti...” (Heidi Yli-Suvanto LAMK 15.7.2015.)

Tulevaisuuden haltuunoton oppimistehtävässä sovelletaan selkeästi jotakin tulevaisuuden tutkimuksen lähestymistapaa ja hyödynnetään erilaisia ennakoinnin ja tulevaisuustutkimuksen materiaaleja. Tulevaisuudentutkimuksen ja ennakoinnin menetelmien harjoittelun uskotaan alentavan opiskelijoiden kynnystä käyttää menetelmiä tai tarttua tulevaisuusa aiheisiin opinnäytetöihin. Toisaalta tulevaisuuden menetelmät sopivat hyvin lukuisiin projektitehtäviin sekä kehittämispajoihin.

Tulevaisuusajattelu on työelämän osaamistaitona merkittävä ja tulevaisuustietoisuutta ja tulevaisuussuuntautuneisuuteen liittyviä taitoja on mahdollista oppia ja kehittää systemaattisesti. Opintojaksosta saatu palaute on ollut myönteistä. Tulevaisuus- ja ennakointimenetelmiin tutustuminen toiminnallisen tekemisen kautta on koettu hyväksi. Monialaisissa ryhmissä tehtävät harjoitteet ovat antaneet uusia näkökulmia tulevaisuuteen. Tehtävien kautta on koettu myös oman henkilökohtaisen tulevaisuuden miettiminen mielenkiintoiseksi, samoin kuin ymmärrys yritysten tulevaisuus- ja ennakoitityön merkityksellisyydestä yrityksen menestymiskelijänä on lisääntynyt.

Pohdinta

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa korkeakouluopetusta sekä toteuttaa TKI-toimintaa, joka tukee opetusta, alueen kehitystä sekä elinkeino- ja työelämää. Tulevaisuuden haltuunotto TUHA -opintojakso yhdistää opettamistehtävän ja aluekehittämistehtävän luontevasti. Opiskelijoiden tulevaisuusajattelu ja menetelmäosaamisen kehittyminen vahvistaa heidän asemaansa työmarkkinoilla. Tulevaisuus vaatii tulevilta ammattilaisilta ketteryyttä luovia muutoksien ja työtilaisuuksien välillä. Tulevaisuuden työelämässä tekijöille löytyy paikka. Opinnot valmentavat tähän tilanteeseen.

Hyvien kokemusten perusteella opintojakso tullaan järjestämään myös monialaisena toteutuksena kesäopintoina kaudella 2016 Lahden ammattikorkeakoulussa. Jatkoksa osa opintojakson tehtävistä ja tuotettavasta aineistosta on mahdollista liittää tiiviisti Lahden ammattikorkeakoulun yhteisölliseen tulevaisuustyöskentelyyn. Korkeakoulu yhteisö muodostuu sekä henkilöstöstä että opiskelijoista, ja näin ollen ennakkointityötä on tarkoituksenmukaista hyödyntää koko yhteisön oppimisprosesseissa. Ennakointiaineistoa tullaan hyödyntämään esimerkiksi toimintaympäristön muutosten analysoinnissa.

Yksi opintojakson kehittämistavoitteista on testata ja kehittää tulevaisuustyöskentelyn menetelmiä ja toimintatapoja ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja opettajien työelämäyhteistyötä varten. Riittävän laaja-alainen ja tuotteistettu menetelmäosaaminen mahdollistaa aidosti yritysten ja muiden työelämän organisaatioiden tarpeista lähtevän tulevaisuustyöskentelyn.

Lähteet

Auvinen, P., Heikkilä, J., Ilola, H., Kallioinen, O., Luopajarvi, T., Raij, K., & Roslöf, J. (2010). Suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (NQF) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene.

Heinonen, S., Kurki S., Kuusi O., Ruotsalainen J., Salminen, H. & Viherä, M-L. (2013). Tulevaisuudentutkimuksen käsitteitä. Teoksessa: O. Kuusi, T. Bergman ja H. Salminen (toim.), Miten tutkimme tulevaisuuksia? Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry. Acta Futura Fennica 5. Helsinki.

Heinonen, S., Ruotsalainen, J. & Kurki, S. (2012). Luova tulevaisuustila ja tulevaisuuden osaamisen ennakkointi. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Tutu e-julkaisu 4/2012.

Kamppinen, M., Malaska, P. & Kuusi, O. (2002). Tulevaisuudentutkimuksen peruskäsitteet. Teoksessa Kamppinen, M. & Kuusi, O. & Söderlund, S. (toim.) (2002) Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellutukset. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 896. Helsinki. s. 19-52.

Rouvinen, P. & Kenney, M. (2015). Tervetuloa uusi työ. Talouselämä 33/2015.

Siikaniemi, L., & Saikkonen, S. (2014). Yksilönäkökulma osaamisen ennakkointiin. Teoksessa S. Sivonen ja L. Pouru (toim.), Osaamista ennakoimaan! Henkilöstöjohtamisen hyvät käytännöt. Kuntatyöntajat. Helsinki.

Sirpa Keminen ja Mikko Porter

Täydennyskoulutusta tuotekehittämässä

Täydennyskoulutuksen merkitys

Täydennyskoulutus on tutkinnon jälkeistä aikuiskoulutusta. Koulutus voidaan jakaa kahteen kategoriaan, joita ovat tutkintojen ja opintojen täydentäväksi tarjottava täydennyskoulutus ja ammatilliseen tarpeisiin suunnattu täydennyskoulutus. Edellinen on tutkinnon suorittaneille henkilöille ja jälkimmäinen henkilöille, jotka ovat olleet työelämässä jo jonkin aikaa.

Täydennyskoulutuksella voidaan osaltaan turvata työvoiman saatavuutta, hallita ikärakenteen muutosta sekä parantaa kilpailukykyä ja tuottavuutta. Osaamisen päivittämistä tarvitaan jatkuvasti, sillä työtehtävät muuttuvat tehtävästä toiseen ja työpaikasta toiseen. Suomen kireä taloustilanne on osaltaan lisännyt ammatinvaihtoja ja uran muutoksia sekä synnyttänyt uudenlaisia tarpeita. Lisäksi täydennyskoulutusta voidaan pitää yhtenä ratkaisuna työurien pidennykseen.

Lahden ammattikorkeakoulu Oy:n strategian mukaan LAMK tehtävänä on olla alueen kasvun aloitteellinen edistäjä ja kansainvälinen tulevaisuuden osaamisen uudistaja. Työelämälähtöinen toiminta kuten täydennyskoulutus rakentaa alueen hyvinvointia ja luo osaamista työelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin kestävästi ja pitkäjänteisesti.

Täydennyskoulutuksen toimintaympäristöstä

Päijät-Hämeen alue on kärsinyt 1990-luvulta asti voimakkaasta rakenteellisesta muutoksesta. Aikaisemmin alueella oli runsaasti huonekalu-, vaate- ja metalliteollisuutta, mutta jo 20 vuoden ajan Päijät-Häme on kärsinyt korkeasta työttömyydestä ja uusien työpaikkojen puutteesta. Tilannetta ei ole helpottanut se, että alueen koulutustaso on selvästi alle maan keskitason (Järvinen, Hautamäki & Vesasto, 2013).

Kevään 2015 pk-yritysbarometrin (Suomen yrittäjät, 2015) mukaan Päijät-Hämeen pk-yritysten suhdannenäkymät ovat laskeneet syksystä 2014 selvästi, jopa 18 prosenttiyksikköä. Päijät-Hämeen alueen merkittävimmät työllistämisen esteet ovat samat kuin koko maan: työn sivukulut ja kysynnän riittämättömyys. Päijät-Hämeen yrityksistä 41 % on jo sopeuttanut toimintaa nykyisen suhdannetilanteen vuoksi ja 12 % suunnittelee sopeuttamistoimenpiteitä, mm. työaikajärjestelyjä, lomautuksia, liiketoiminnan karsimista ja keskittymistä yrityksen ydinalueelle, irtisanomisia tai tilapäisiä palkan alennuksia. Huonot suhdanneodotukset ja suunnitteella olevat sopeuttamistoimet vaikuttavat myös koulutuksien hankintaan ja osallistumiseen.

Päijät-Hämeen alueella toimii 9 384 yritystä: 10 % teollisuudessa, 18 % rakentamisessa, 17 % kaupanalalla, 54 % palvelusektorilla ja 1 % muualla. Yrityksissä työskenteli yhteensä 2014 kolmannella neljänneksellä 84 000 henkilöä työllisyysteen ollessa 8,3 %. Noin joka viidennellä pk-yrityksellä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailta (Suomen yrittäjät, 2015).

Tähän toimintaympäristön muutokseen, osaamisen vahvistamiseen ja muutoksen johtamiseen LAMK Työelämäpalvelut tarjoavat erilaisia ratkaisuja eri tilanteissa niin yksilöille kuin erikokoisille yrityksille ja organisaatioille (Kuvio 1). Toiminnan ytimessä on jatkuva vuorovaikutus työelämän kanssa. Yritysten tarpeesta lähtevä täydennyskoulutusten kehittäminen yhteistyössä eri osaamisverkostojen kanssa on tärkeää yritysten kilpailukyvn kehittämiseksi ja laajentamiseksi (Kuvio 2).

Mitä

Lisäarvoa asiakkaalle

LAMKin Työelämäpalvelut on palvelukokonaisuus, joka auttaa asiakkaita navigoimaan toimintaympäristön muutoksissa, vahvistamaan osaamistaan ja johtamaan muutosta. Toiminnan ytimessä on jatkuva vuorovaikutus asiakkaiden kanssa.

Arvoa asiakkaalle

Kenelle

Neljä pääkohderyhmää

Työelämäpalveluille on määritelty neljä kohderyhmää. LAMK tarjoaa ratkaisuja osaamisen haasteisiin eri tilanteissa yksilöille ja eri kokoisille yrityksille ja organisaatioille.

4 kohderyhmää ovat

- PK-yritykset
- Julkinen sektori
- Yhdistykset
- Yksityiset henkilöt

Moneen tarpeeseen

Miten

Ennakoiva ongelmanratkaisu

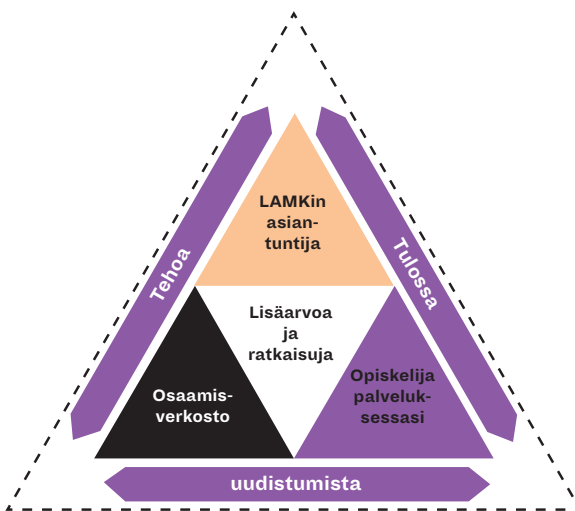
Työelämäpalveluilla vastataan toimintaympäristön haasteisiin niin asiakkaiden kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Kehittämiskäsitteitä toteuttavat LAMKin asiantuntijat, ulkopuoliset yhteistyökumppanit ja innovatiiviset opiskelijat.

Myynti- ja markkinointityössä LAMKista luodaan kuvaa asiantuntevana ja aitona ongelmanratkaisijana. Aktiivista myyntityötä tekevät niin henkilökunta, yhteistyökumppanit kuin opiskelijat.

Me hoidamme!

Ennakkoluuloton aluevaikuttaja, verkostoitunut välittäjä ja monialainen työelämän uudistaja

Kuvio 1. LAMK Työelämäpalvelut (Työelämäpalveluiden kehittämissuunnitelma, 2015)

Kuvio 2. LAMK Työelämäpalveluiden toimintamalli (Työelämäpalveluiden kehittämissuunnitelma, 2015)

CASE: MEKANIKKASUUNNITTELUN TÄYDENNYSKOULUTUS

Mekaniikkasuunnittelun täydennyskoulutus on yksi oiva esimerkki siitä, miten alueellista osaamista ja kilpailukykyä voidaan kehittää hyvällä yhteistyöllä alueen työnantajien, LAMK asiantuntijoiden ja osaamisverkoston kanssa. Koulutuksen avulla työntekijöiden osaaminen ajantasaistuu ja syvenee kasvattaen yritysten tehoa, tulosta ja uudistumista lisäten yritysten kilpailukykyä globaalissa maailmassa. Asiantuntijaverkoston hyödyntäminen lisää koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta. Hämeen ELY-keskuksen panos osallistumalla työnantajien kanssa koulutuksen kustannuksiin on ollut merkittävä. Lisäksi koulutuksen markkinointiin ovat osallistuneet aktiivisesti eri yhteistyötahot, kuten alueen yritykset ja Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy. Mekaniikkasuunnittelun täydennyskoulutus on mahdollista toistaa ja kehittää Päijät-Hämeen alueella tarpeen mukaan sekä monistaa muuallekin Suomen.

Taustaa

Dieffenbacher on mekaniikkateollisuuden kansainvälinen konserni, joka toimittaa puulevyteollisuuden koneita ja tuotantolinjoja asiakkailleen ympäri maailman. Yrityksellä on Nastolassa toimipiste, Dieffenbacher Panelboard Oy. Sen toimitusjohtaja Kari Simolin huomasi, että nykyinen insinöörien koulutus ei aina anna riittäviä eväitä työelämään ja toisaalta työssä oppimisen rooli on korostunut. Globaalissa liiketoiminnassa huipputasoa on pidettävä yllä kasvun mahdollistamiseksi ja kilpailukyvyyn parantamiseksi. Moni insinööri työskentelee mekaniikkasuunnittelijana vaihtelevalla koulutustaustalla. Tarvetta laadukkaaseen mekaniikkasuunnittelun täydennyskoulutukseen on tasaisesti olemassa niin Dieffenbacherilla kuin monessa muussakin Päijät-Hämeen alueen 700 mekatroniikkayrityksessä.

Ongelman ratkaiseminen

Toimitusjohtaja otti yhteyttä LAMK:n Työelämäpalveluun, jonka asiantuntijat tarttuivat haasteeseen aktiivisesti ja nopeasti. Mekaniikkasuunnittelun perustaitojen syventämiseksi ryhdyttiin suunnittelemaan täydennyskoulutusta yhdessä Dieffenbacherin ja alueen muiden yritysten asiantuntijoiden sekä LAMKin tekniikan alan asiantuntijoiden kanssa. Mukaan tulivat myös Aalto-yliopisto ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LUT).

Keväällä 2015 pilotoitiin mekaniikkasuunnittelun täydennyskoulutus päijäthämäläisille yrityksille. Osallistujien koulutustausta ei ollut tärkein kriteeri koulutukseen osallistumiselle, vaan enemmänkin osaaminen ja tarve kyseisiin taitoihin nykyisissä tai uusissa työtehtävissä. Koulutusta markkinoitiin yhteistyössä alueen yritysten ja Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n (LADEC) kanssa. Koulutus toteutettiin yhteishankintakoulutuksena, joka on työ- ja elinkeinohallinnon kädenojennus pk-yritysten henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Yhteishankinnassa työnantaja ja Hämeen ELY-keskus yhdessä hankkivat ja rahoittavat työnantajan tarpeisiin räätälöityä koulutusta. Tuen ansiosta osallistuvien yritysten kustannukset pienenevät.

Täydennyskoulutuksen toteutus ja palaute

Ensimmäinen pilotti toteutettiin 10.3.–12.5.2015 välisenä aikana. Koulutukseen osallistui maksimimäärä eli 20 henkilöä 10 eri yrityksestä. Koulutuksessa oli 16 kontaktipäivää ja 10 etäpäivää. LAMK:n toteuttamat kontaktipäivät olivat iltpäivisin ja Aalto-yliopiston sekä LUT:n opetusjaksot kokopäiväisiä. Etäpäivät muodostuivat itsenäisestä opiskelusta ja oppimistehtävistä valmennuspäivien välissä. Koulutuskokonaisuus oli keskustelua eri toimijoiden välillä sekä yritysten ratkaisuja etsivää ja kehittävää.

Mekaniikkasuunnittelun täydennyskoulutuksen toteutuksen arviointi aloitettiin pilotin käynnistyessä. Koulutukseen rakennettiin palautekysely opiskelijoiden keskustelualustalle Reppuun, joka oli koulutuksen ajan auki ja johon pystyi vastamaan anonyymisti. Tämän vuoksi kouluttajat saivat suoraa palautetta heti opintojen edetessä.

Lisäksi koulutuksen päätyttyä kerättiin palautetta koulutuksen onnistumisesta sekä opiskelijoilta että työnantajilta Webropol -kyselyn avulla. Arviointi kohdistui koulutuksen ajankohtaisuuteen, sisältöön, kouluttajien ammattitaitoon, toteutukseen, yhteistyöhön sekä vaikuttavuuteen. Arviossa tarkastettiin, mitä työelämä saa ja miten osallistujat pystyvät työssään hyödyntämään saatuja oppeja.

Opiskelijoiden palautteiden mukaan koulutuskokonaisuuden sisältö oli ajankohdattainen, hyöty oman työn kannalta hyvä, kouluttajien asiantuntemus hyvä plus ja oppimateriaali hyvä. Yritysten asiantuntijavierailut kontaktipäivillä koettiin erinomaisena, sillä ne toivat käytäntöön uusia tuulia. Palautteista sai myös hyviä kehittämissuhteita ja –ideoita, joita hyödynnettiin seuraavassa mekaniikkasuunnittelun täydennyskoulutuksessa sekä uusien, tulevaisuuden osaamistarpeiden ja hyvien käytänteiden kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Työnantajien palautteessa kiiteltiin LAMK:n rivakkaa tarttumista ongelman ratkaisuun, koulutuksen monipuolista sisältöä ja opettajien ammattitaitoa, koulutuksen järjestelyjä sekä koulutuksesta saatua hyötyä yrityksille. Lisäksi yritykset kokivat, että ne voivat jatkossakin joko suositella tai käyttää yhteishankintakoulutuksen rahoitusmahdollisuutta yrityksen kehittämiseen. Moitetta sai tuen pienuus.

Mekaniikkasuunnittelun kehittäminen ja alueellinen vaikutus

Pilottivaiheen jälkeen Lahden ammattikorkeakoulu päätti toteuttaa suuren kysynnän vuoksi toisen vastaavan Mekaniikkasuunnittelun täydennyskoulutuksen syyskuussa 2015. Syksyn koulutuksessa otettiin huomioon ensimmäisestä koulutuksesta saadut kehittämissideat ja -toiveet. Koulutus toteutettiin 3.9.–19.11.2015 välisenä aikana. Toisella kertaa koulutukseen osallistuu 19 henkilöä 12 eri yrityksestä.

Molemmat koulutukset myytiin nopeasti loppuun. Tämä osaltaan kertoo koulutuksen tarpeellisuudesta ja ajankohtaisuudesta. Koulutus paransi osallistujien valmiuksia hoitaa mekaniikkasuunnittelun tehtäviä muuttuvassa toimintaympäristössä. Koulutusjärjestelyt mahdollistivat sen, että opittuja asioita oli helppoa ja nopeaa siirtää osaksi jokapäiväistä työtä.

Koska Päijät-Hämeen alueella on satoja mekatroniikkayrityksiä, vastaavaa mekaniikkasuunnittelun täydennyskoulutusta on mahdollista toteuttaa useampaan kertaan. Täten alueen mekaniikkasuunnittelijoiden osaaminen ajantasaistuu, kasvaa ja kehittyy. Lisäksi mekaniikkasuunnittelijoiden osaamista voidaan syventää koulutuksen jatkokehittelyllä ja jalostuksella, mikä puolestaan kasvattaa yrityksen menestystä ja kilpailukykyä.

CASE: LEAN TÄYDENNYSKOULUTUS

Taustaa

Lean on tapa kehittää toimintaa (May, 2007) korostaen virtaustehokkuutta (Modig & Åhlström, 2013) ja ihmisten arvostusta (Ballé & Ballé, 2014). Se sisältää sekä ajattelutavan (Liker, 2004) että työkaluja (Dennis, 2007), joiden avulla saavutetaan kannattavuutta (Maskell et al., 2012) ja kasvua (Duggan, 2012). Leanin keskiössä on asiakas (Morgan & Liker, 2006) - ei yltäkylläisen palvelemisen, ylilaaatua tarjoavien tuotteiden tai poljettujen hintojen muodossa - vaan tavoitteena on asiakastarpeiden täyttämisen mahdollisimman sujuvasti. Esimerkiksi asiakaspalvelutilanteissa paras onnistuminen on ”hole-in-one”. Eli yhdellä tapaamisella asia ratkaistu. Aivan kuten golfissa, mitä vähemmän lyöntejä eli asiakaskontakteja palvelun aikaansaamiseen käytetään, sen parempi. Asiakas ei halua kuluttaa aikaansa moneen kontaktikertaan, joihin kuluu myös palvelun toteuttajan resursseja.

Lean-täydennyskoulutuksen kehittäminen

Heti Lean koulutus- ja kehityspalveluiden alkumetreillä ymmärsimme, että meidän ei tule kehittää palveluita yksin, vaan tarvitsemme asiakkaan apua, jotta palvelumme palvelisivat mahdollisimman hyvin alueen yrityksiä. Kutsuimme paikalle alueen yritysten edustajia, joilla toimenkuva sisälsi laatu tai kehitysvastuuta. Kahdeksanhenkinen ryhmä tapasi kaksi kertaa. Ensimmäisellä kerralla fasilitoimme työpajan, jossa rakennettiin laajan Lean koulutuksen sisältöä. Ryhmä näki tärkeänä koulutuksen sisällön lisäksi osallistujien kehitysprojektit, jossa osallistujat paransivat työnantajansa toimintaa opittuja tapoja hyödyntäen. Toisella kertaa esittelimme työpajan pohjalta tehdyn tarkemman suunnitelman ja otimme vastaan tarkentavia kommentteja. Työpajojen onnistumista kuvasi, että osasta työpajoihin osallistuneista yrityksistä tuli meidän uusia asiakkaita.

Hyvin pian nousi selväksi, ettei laaja Lean koulutus palvelut kaikkia tarpeita, vaan lisäksi tarvittiin yrityskohtaisia muutoksia painotuksiin toimialasta ja kohderyh-

mästä riippuen. Koulutustarpeiden erilaisuutta kuvastaa hyvin viidettä vuotta asiakkaana ollut isokokoinen yhdistys, jonka henkilöstölle olemme toteuttaneet 16-, 8-, 2- ja 1-päiväisiä Lean koulutuksia. Tällä hetkellä koulutuksissa on käynyt noin puolet yhdistyksen useamman sadan henkilöstöstä.

Yrityskohtaisten tarpeiden korostuessa koulutusten pääpaino on siirtynyt enemmän käytännön tekemiseen. Menetelmiä ja työkaluja ei opita pelkästään teknisesti, vaan samalla kehitetään työnantajatoimintaa ja nostetaan esille soveltamisessa eteen tulevia haasteita. Tämän on mahdollistanut verkko-opetusalausta, jonka avulla osallistujille saadaan tarvittava perustieto asiasta jo ennen koulutuspäivää videoiden, esimerkiksi Porter (2015), ja muun verkkomateriaalin avulla. Tapa mukailee käännetty opetus -mallia ”flipped classroom” (Mazur, 1997).

Kuva 1. Lean Production Methods -hankkeessa tutustuttiin Japanissa Lean-toimintaa soveltaviin yrityksiin ja sairaaloihin (Kuva Mikko Porter).

Lean-täydennyskoulutuksen kehittäminen ei ole ollut irrallaan muusta aluekehittämisestä. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja alueen yritysten rahoittamissa hankkeissa on hyvin pystytty toisaalta hyödyntämään Lean-oppeja ja toisaalta syvennettyä osaamista tietyistä Leanin osa-alueista. Näitä hankkeita ovat olleet ESR-rahoitteiset Lean Production Methods, Let Learning Lead ja meneillään oleva Hyvän työelämän ääni -projekti.

Kuva 2. Hyvän työelämän ääni -hankkeen työpaja (Kuva Tuula Löytty)

Let Learning Lead -hankkeessa kehitettiin alueen pk-yrityksiä yhdistämällä työ ja oppiminen. Oppiminen on keskeistä Leanin pääasioiden: jatkuvan parantamisen ja ihmisten arvostuksen toteutuksessa. Hyvän työelämän ääni -hankkeessa kehitetään pk-yrityksien tuottavuutta ja työnhyvinvointia yhtäaikaaisesti. Työhyvinvoinnin kautta kehittämisessä korostuu ihmisten arvostus, jolla on vahva yhteys Lean-toimintaan. Lisäksi hankkeessa tarkastellaan Leanin ja palvelumuotoilun yhdistelmää (Kuva 2).

LEAN-täydennyskoulutuksen kehittäminen

Onnistuneen ulkoisen Lean-toiminnan johdosta on luonnollista laajentaa Leanin hyödyntämistä myös sisäiseen kehittämiseen. Tavoitteena ei kuitenkaan tietenkään ole itse Leanin hyödyntäminen, vaan saada LAMKin osaaminen kohtaamaan alueen yritysten tarpeet. Suurin yksittäinen täydennyskoulutuksen ongelma on vähäisen osallistujamäärän vuoksi peruutetut koulutukset.

Näissä tapauksissa koulutuksien sisällöt on suunniteltu varsin tarkalla tasolla, kouluttajat valittu opettajista ja käytetty opettajien aikaa suunnitteluun, mahdollisesti ulkopuolisiakin kouluttajia kilpailutettu, tilat kilpailutettu, markkinointimateriaalia painettu esitteiksi ja tuotettu internet-sivulle, oltu yhteydessä asiakkaisiin ja otettu ehkä vastaan muutama ilmoittautuminen. Kaikki tämä noin puolen vuoden aikana tehty työ menee hukkaan, kun lopulta tilaisuus perutaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Tämä kuluttaa ammattikorkeakoulun resursseja kestävästi ja aiheuttaa sen, ettei resursseja käytetä aidosti alueen yritysten kehittämiseen sekä tuottaa pettymyksen niille asiakkaille, jotka olisivat halunneet osallistua.

Tilanteen ratkaisemiseksi malliksi on kehitetty Lean Startup. Tämä on nimensä mukaisesti kehitetty kasvuhaluisten, vasta perustettujen yritysten malliksi, mutta kyseinen tieteellinen menetelmä toimii missä tahansa tilanteessa, jossa ei tiedetä mitä asiakas haluaa. Tavoite ei olekaan keksiä ja hioa täydennyskoulutustuote, joka kuvitellaan asiakkaiden tarvitsevan, vaan tavoite on nopeasti oppia ja siten ohjata täydennyskoulutustuotetta oikeaan suuntaan. Lean Startup:n syklinen prosessi muodostuu kolmesta vaiheesta: rakenna, mittaa ja opi. Tavoite on minimoida syklin kokonaisaikaa. Asiakasongelman tunnistamisen jälkeen voidaan kehittää yksinkertaisin toimiva tuote ”Minimum Viable Product, MVP”, jotta voidaan alkaa oppimaan mahdollisimman pian (Ries, 2011).

LAMKin täydennyskoulutukseen ajatusta on sovellettu toteuttamalla tunnistetusta asiakastarpeesta yksinkertaisin toimiva tuote. Esimerkiksi viimeisin esille noussut mahdollinen asiakasongelma on se, että laki vaatii jokaisen yli 30 työntekijää työllistävän työnantajan tekemään tasa-arvosuunnitelman. Tasa-arvosuunnitelman toteuttamiseen löytyy LAMKista osaamista, joten teimme yhden internet-sivun ratkaisusta. Sivun sisälsi kuvan lisäksi pelkästään seuraavan tekstin ja mahdollisuuden antaa lopuksi oma sähköpostiosoite lisätietojen saamiseksi:

”Tiesitkö, että tasa-arvolaki velvoittaa työnantajia, joiden palveluksessa on vähintään 30 työntekijää, tekemään tasa-arvosuunnitelman? Tiesitkö, että tasa-arvosuunnitelma ei ole vain pakko, vaan todellisen hyödyn lähde? Haluatko tietää lisää?”

Sivun lisäksi työt sisälsivät ainoastaan nopean hakukoneoptimoinnin sekä automaattisen vastauskirjeen laatimisen. Verrattuna entiseen tyyliin, jossa palvelu mietitään kokonaisuutena loppuun asti, saadaan nyt hyvinkin nopeasti tietoa asian tarpeellisuudesta alueen yrityksissä sekä pystytään ohjaamaan toimintaa oikeaan suuntaan.

Tässä vaiheessa mittaaminen on tärkeää. Hakukonehakujen määrä kertoo, ollaanko aiheesta ylipäättään kiinnostuneita ja sivun kävijämäärä kertoo, löydetäänkö LAMK:n palvelut. Tyypillisesti ihmiset ovat varovaisia kirjoittamaan sähköpostiosoitettaan internetiin, joten sähköpostin antaminen on hyvä tapa testata potentiaalisen asiakkaan todellista kiinnostusta. Toisin sanoen, jos henkilö ei ole valmis antamaan sähköpostiosoitettaan lisätietojen saamiseksi, hän ei todennäköisesti osallistu koulutukseenkaan. Lisäksi asiasta kiinnostuneiden sähköpostiosoitteet ovat jatkossa hyödyllisiä niin tuotteen jatkokehitykseen kuin asiakkaiden saantiin. Asiakasta-

paamiset ja erilaiset tilaisuudet ovat myös oiva tapa keskustella aiheesta, oppia ja reagoita tarpeen mukaan.

Lisäksi keskustelujen ja mahdollisten sähköpostiosoitteiden hyödyntämisten pohjalta LAMK:lla on paremmat edellytykset ohjata toimintaa oikeaan suuntaan. Esimerkiksi tehdä suunnan muutos ja päättää liittää tasa-arvosuunnitelma osaksi henkilöstösuunnitelmatyötä ja tarjota tätä kokonaisuutena. Muutoksen taustalla on siis nopea oppimissykli, jossa resursseja ei ole hukattu ja on päästy paremmin kohti todellista asiakastarvetta. Perinteisellä tavalla toteutettuna oppimissyklin kokonaiskesto voi hyvin olla puoli vuotta. Lean Startup menetelmällä oppimissykli voi olla esimerkiksi viikko. Lisäksi on vielä huomioitava, että tyypillisesti moni idea tulee organisaation sisältä, jolloin oppimissyklejä yleensä tarvitaan paljon enemmän kuin organisaation ulkopuolelta.

Täydennyskoulutuksen alueellinen vaikutus

Täydennyskoulutuksella on selkeä rooli alueen yritysten tukemisessa, missä hyötyä syntyy sekä yritykselle että sen henkilöstölle. Vaikka nykypäivän tutkintoihin on liitetty oppeja, jotka edesauttavat tuntemattomassa tulevaisuudessa, on silti tässä nopeasti muuttuvassa maailmassa tarve myös hankkia täydennyskoulusta. Väliillä tulee uusi ohjelmisto tai teknologia tai ajoittain tulee uusia rooleja tai on syytä vahvistaa osaamista nykyisessä tehtävässä. Tasaisin väliajoin tehdään uusia strategisia linjauksia, jotka johtavat uusiin suuntiin ja osaamisvaatimuksiin - toisaalta johtamisopit, kehittämismenetelmät, projektiosaaminen ja muutoksiin liittyvät asiat kehittyvät jatkuvasti ja osaamista kannattaa päivittää.

Yrityksissä käytetään aikaa strategiatyöhön, mutta vähemmälle huomiolle jää, mitä osaamisvaatimuksia strategian toteuttaminen vaatii. Tässä ison täydennyskoulutusta tarjoavan koulutusorganisaation on helppo olla avuksi ja auttaa mitä moninaisimmissa tarpeiden yhdistelmissä sekä tarpeiden kartoittamisessa että itse toteutuksessa.

LAMK on monialainen ammattikorkeakoulu. Täydennyskoulutusta on mahdollista tarjota mekatroniikan ja Leanin lisäksi mm. ympäristötekniikkaan, puuteollisuuteen, digivalmiuden lisäämiseen, palvelumuotoiluun, johtamiseen, terveyteen ja hyvinvointiin, kielitaitoon sekä lukemattomiin muihin osa-alueisiin. Osaamisen kehittämisen kautta alueen yritysten laatu, tuloksellisuus sekä työhyvinvointi kehittyvät yhdessä.

Lähteet

Ballé, M., & Ballé, F. (2014). Lead with Respect: a novel of lean practice. Lean Enterprise Institute Inc. USA: Cambridge.

Dennis, P. (2007). Lean Production Simplified: A Plain-Language Guide to the World's Most Powerful Production System. Taylor & Francis Group. USA: Boca Raton.

Duggan, K.J. (2012). Design for Operational Excellence: A Breakthrough Strategy for Business Growth. McGraw-Hill. USA: New York.

Järvinen, J., Hautamäki, J., & Vesasto, M. (2013). Regional sensitivity to Sudden Structural Changes. Teoksessa J. Hautamäki ja M. Vesasto (toim.), Proactive Approach to Structural Change, (ss. 30-37). A Publication of Lahti University of Applied Sciences C:134.

Lahden ammattikorkeakoulu. (2015). Työelämäpalveluiden kehittämisohjelma.

Liker, J.K. (2004). The Toyota Way. McGraw-Hill. USA: New York.

Malinen, P., & Lemmelä, E. (2015). Pk-yritysbarometri kevät 2015. Suomen yrittäjät.

Maskell, B., Baggaley, B., & Grasso, L. (2012). Practical Lean Accounting: A Proven System for Measuring and Managing the Lean Enterprise. 2nd ed. Taylor & Francis Group. USA: Boca Raton.

May, M. (2007). The Elegant Solution: Toyota's Formula for Mastering Innovation. Simon & Schuster UK Ltd. England: London.

Mazur, E. (1997). Peer Instruction: A User's Manual Series in Educational Innovation. Prentice Hall. USA: Upper Saddle River.

Modig, N., & Ahlström, P. (2013). This is Lean: Resolving the Efficiency Paradox. Rheologica publishing. Sweden.

Morgan, J.M., & Liker, J.K. (2006). The Toyota Product Development System: Integrating People, Process, and Technology. Productivity Press. USA: New York.

Porter, M. (2015). Lean for You – Lean thinking through flow improvement. Video: Haettu osoitteesta <https://youtu.be/jkXpflsagkM>.

Ries, E. (2011). The Lean Startup: How Today's Entrepreneurs Use Continuous Innovation to Create Radically Successful Businesses. New York: Random House, Inc.

Gatja Tiusanen

Boostia kaluste- ja puutuotealan yritysten liiketoimintaan – FUMATEC

Johdanto

Lahden ammattikorkeakouluun (LAMK) perustettiin vuoden 2015 alussa materiaali- tekniikan ja puutuotealan tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyksikkö FUMATEC tuottamaan asiakaslähtöisiä asiantuntijapalveluita kaluste- ja puutuotealan yritysten tarpeisiin. Yksikön toimintaa suunniteltiin vuosien 2014–2015 aikana, jolloin luotiin perustaa kaluste- ja puutuotealan TKI-toiminnolle sekä hahmoteltiin yksikön toimintamallia kokonaisuutena yhdessä päijät-hämäläisten kaluste- ja puutuotealan yritysten kanssa.

Lähtökohtana materiaali- tekniikan ja puutuotealan TKI-yksikön perustamiselle oli esiin tullut asiakastarve ja Päijät-Hämeen pitkät perinteet kaluste- ja puutuotealalla. Puutuoteala kokonaisuudessaan on ollut jo kauan rakennemuutoksen kourissa. Huonekalualan toimiala raportissa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2013) on esiin nostettu erityisesti se, että kalusteala Suomessa ”ui syvissä vesissä” osittain siksi, että panostus uusiin tuotteisiin, palveluihin, ratkaisuihin ja pyrkimys kansainvälisille markkinoille on kovin vähäistä. Puutuoteala kokonaisuutenaan tarvitsee jonkin asteista piristysruisketta uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseksi sekä markkinoiden kasvattamiseksi ja kansainvälistymisen lisäämiseksi.

Barometrin 2/2013-kyselyn mukaan suurimmat kehittämistarpeet olivat edelleen markkinoinnissa ja myynnissä. Toisena oli 24 % osuudella tuotanto, materiaali- toiminnat, tietotekniikka, tuotekehitys ja laatu (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2013).

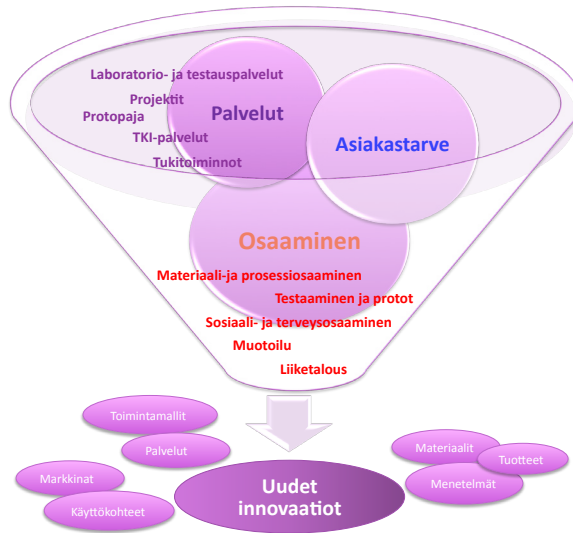
Kansallisen metsäohjelman mukaan puutuotteiden jalostusarvon nostaminen on yksi tärkeimmistä keinoista, jolla voidaan parantaa metsien arvoa kansantaloudelle. Jotta tämä tavoite toteutuisi, tarvitaan alan yritysten kilpailukyvyä parantamista. Kilpailukyvyä parantaminen on pk-yrityksille ensisijaisen tärkeää, koska niiden on menestyttävä ja lisättävä kannattavuuttaan pärjätäkseen markkinoilla. (Humala & Peltoniemi, 2001; Pulkka, 2015.)

FUMATECin tarjoamat mahdollisuudet yrityksille

FUMATEC tarjoaa sen mitä yritys tarvitsee. Palvelut räätälöidään asiakastarpeen mukaisesti, tarvitsipa yritys apua myyntiin tai markkinointiin, kansainvälistymiseen, liiketoimintansa kehittämiseen, tuotekehitykseen, muotoiluun, materiaaleihin liittyviin tutkimuksiin, selvityksiin, testauksiin tai ihan uusia, erilaisia tuote- tai palveluideoita liiketoimintansa uudistamiseksi. Asiakas on toiminnan keskiössä. Yksikön vahva pyrkimys on toimia materiaali- tekniikan ja puutuotealan osaajana ja hyvänä yhteistyökumppanina yrityksille sekä alueellisesti että myös kansallisella tasolla.

Lahden ammattikorkeakoulussa (LAMK) on paljon monialaista osaamista. Osaaminen kanavoidaan yritysten käyttöön tarpeen mukaan. Ammattikorkeakoulussa on vahva ja laaja materiaali- tekniikan ja puutekniikan osaaminen sekä jo mainetta niittänyt Muotoiluinstituutti. Tähän kun lisätään vielä vahvasti kansainvälistyneen liiketalouden yksikön sekä sosiaali- ja terveystieteiden yksikön vahva osaaminen, niin LAMK pystyy tarjoamaan erittäin laajan ja monipuolisen osaamisen yritysten käyttöön.

Lisäksi LAMK on Suomen ainoa ammattikorkeakoulu, jossa koulutetaan puutekniikan insinöörejä ja sen kalustelaboratorio on Suomen ainoa yrityksille palveluita tuottava akkreditoitu kalusteiden testauslaboratorio. Ammattikorkeakoulun osaamista hyödyntämällä yrityksillä on mahdollisuuksia avata uusia markkinoita, kehittää uusia palveluita sekä saada apua ja resursseja uusien tuotteiden ja ratkaisujen kehittämiseen. Näitä palveluita tuottamaan ja kanavoimaan perustettiin FUMATEC, josta yritykset voivat saada monialaisen osaamisen käyttöönsä ns. ”yhden luukun periaatteella”. (Kuvio 1).

Kuvio 1. FUMATEC-palvelut ja käytössä olevat resurssit

Testauspalveluiden laajennus yritystarpeisiin

Puutuoteala kokonaisuutena on hyvin moni-ilmeinen, monia eri materiaaleja hyödyntävä ja erittäin käytännönläheinen toimiala, jossa tuotteiden ja tuoteaihioiden testauksella tuotekehitysvaiheessa on erittäin suuri merkitys. Jotta tuotteet voidaan suunnitella ja toteuttaa täyttämään lukuisat tuotteille asetetut standardien mukaiset laatuvaatimukset, on tuoteaihiota testattava huolellisesti ja ammattitaidolla sekä analysoitava testaustuloksia, jotta lopputuote on vaatimusten mukainen. Ilman asianmukaisia testauksia ja standardien vaatimusten huomioimista jo tuotekehitysvaiheessa, voi tuotteen kehitys pitkittyä merkittävästi ja huonontaa yrityksen ja tuotteen kilpailukykyä. Tuotekehityksen aikaisella testauksella voidaan välttää reklamaatioita ja mahdollisia tuotteiden markkinoilta pois vetämisä.

Standardien mukainen testaus luo myös aineetonta lisäarvoa tuotteiden ympärille. Tätä ulkomaalaiset kaluste- ja puutuotevalmistajat hyödyntävät testaamalla tuotteitaan merkittävästi enemmän kuin suomalaiset valmistajat ja varmistavat näin, että nimenomaan he ovat kilpailun kärjessä standardien mukaisesti testatuilla tuotteillaan. Jotta suomalaiset puutuotevalmistajat voivat vastata kiristyvään kilpailuun, on myös heillä oltava mahdollisuus testauttaa omat tuotteensa vastaavalla laajuudella.

Jotta LAMKin tuottamat laboratoriopalvelut ovat laadukkaita, kattavia ja asiakaslähtöinen toiminta on mahdollista toteuttaa, niin laboratoriopalveluille on tehty laaja kehittämissuunnitelma, joka kattaa kaikkien tekniikan laboratorioiden (muovi-, metalli-puu-, kuitu- sekä kalustelaboratorio) palveluiden laajentamisen asiakastarvetta vastaavaksi.

Laboratoriopalveluiden laajentaminen aloitettiin toukokuussa 2015, kun käynnistettiin laboratoriopalveluiden kehittämisen ensimmäinen vaihe. Kaluste- ja puula-

boratorion laitteiden ja standardien mukaisten testien läpikäymisen tavoitteena on akkreditoinnin laajentaminen sekä asiakkaille tarjottavan tuotekehitystestauksen lisääminen. Vaikka kaluste- ja puulaboratorion kehityshanke on vasta puolessa välissä, niin jo nyt tiedetään, että testaustarjontaa ja akkreditoitavien testien määrää on laajennettava merkittävästi, jotta voidaan tarjota yrityksille ne standardien mukaiset testaukset, joita yritykset tulevat tarvitsemaan kiristyvillä kotimaan ja ulkomaan markkinoilla.

Kaikella tällä tähdätään alueen yrityksille tarjottaviin monipuolisiin ja osaaviin palveluihin sekä palvelun saatavuuden lisäämiseen ja siihen että puutuotealan ja Päijät-Hämeen yrityksiä kannustetaan uuden kehittämiseen, verkostojen laajentamiseen sekä liiketoiminnan kasvattamiseen hyödyntämällä alueella olevaa osaamista, resursseja ja alueen eri toimijoita.

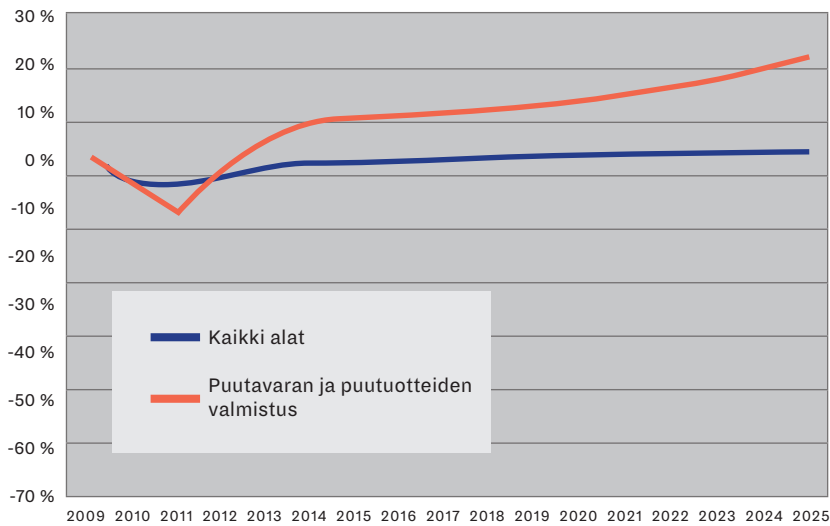
Fumatec suhteessa alueelliseen ja kansalliseen strategiaan

Lahden seudun kilpailukyky- ja elinkeinostrategian 2009- 2015 mukaan kaluste- ja puutuoteala on Päijät-Hämeen teollisuuden aloista toiseksi suurin teollisuuden työpaikkojen mukaan tarkasteltuna. Päijät-Häme onkin Suomen suurin kalustealan keskittymä. Kuten moni muukin Päijät-Hämeen elinkeinoelämän sektori, myös puutuoteala toimii pitkälti muutaman suuryrityksen ja usean pk-yrityksen voimin. Suomen yritysrekisterin mukaan Päijät-Hämeen alueella on 87 kalustealan yritystä. Tämä teollisuuden ala on siten erittäin merkittävä alueen tulevan kehityksen kannalta. Tämä on huomioitu myös Päijät-Hämeen maakuntaohjelmassa 2017, jossa painotetaan muun muassa materiaalitehokkuutta, älykkäiden ja kestävien kalusteiden kehittämistä sekä erityisesti puun jalostusarvoa nostavia kehittämistoimenpiteitä. Jotta kaluste- ja puutuoteala voisi kehittyä vahvaksi osaamisklusteriksi, tarvitaan halua ja kykyä uudistua sekä uudistumista tukevia verkostomaisia palvelu- ja toimintamalleja. Päijät-Hämeen maakuntaohjelman 2014–2017 tavoitteena on kehittää Päijät-Hämeestä kansainvälisesti tunnustettu älykkään erikoistumisen maakunta, joka perustuu vahvoihin klustereihin ja osaamisverkostoihin, jotka mahdollistavat uusien teknologioiden kehittämisen, kokeilemisen ja hyödyntämisen. Kansallisessa innovaatiostrategiassa (2008) korostetaan tiiviiden innovaatioyhteisöiden ja alueellisten, mutta globaalisti verkottuneiden osaamiskeskittyvien roolia Suomen kilpailukykyyn ylläpitäjinä ja edistäjinä. Päijät-Hämeessä alueellista kasvua ja kilpailukykyä edistetään mm. mekatroniikka-, vilja- ja asumisen klustereiden avulla. Vastaavalla tavalla myös kalusteala voisi hyötyä vahvasta alueellisesta osaamiskeskittymästä. Myös hallitus on linjannut hiljattain uudet kärkihankkeensa, joista esimerkkeinä ovat mm. puutuoteala ja biotalous, työllisyyden ja kilpailukykyyn parantaminen sekä osaamisen lisääminen.

FUMATEC – uudenlainen oppimisympäristö

LAMK kouluttaa ainoana ammattikorkeakouluna Suomessa puutekniikan insinöörejä, joita vuosittain valmistuu noin 20.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) pitkän aikavälin ennusteiden mukaan työllisyys toimialalla tulee kääntymään jälleen nousuun vuoden 2015 tietämissä. Ennusteen mukaan työvoimasta saattaa tulla tulevaisuudessa pula, mikä johtaa kilpailuun työvoimasta. Puutavaran ja puutuotteiden valmistuksen alalla ennusteen mukaan vuoteen 2025 mennessä alan työllisten määrä olisi jo noin 21 % suurempi kuin vuonna 2009. Myös ETLA on ennusteissaan arvioinut, että puutavaran ja puutuotteiden valmistuksessa työvoiman määrä tulisi lisääntymään tulevaisuudessa. ETLA on ennustanut työllisten määrän kasvavan alalla vuodesta 2010 vuoteen 2020 mennessä noin 3000 hengellä (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2013; Kuvio 2).

Kuvio 2. Työllisten määrän ennakoitu kehitys (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2013)

FUMATEC toimii uudenaikaisena oppimisympäristönä, joka linkittää koulutuksen ja työelämän tarpeet toisiinsa. Usein on moitittu, että vastavalmistuneiden insinöörien taidot ja osaaminen eivät vastaa työelämän tarpeita. Osittain se on totta, mutta todelliseksi ammattilaisiksi ja asiantuntijoiksi tullaan kuitenkin työkokemuksen ja monipuolisten työtehtävien kautta. Jotta vastavalmistunut olisi työnantajalleen tuottava työntekijä mahdollisimman nopeasti ja saisimme opiskelijamme valmiimpina työelämään, niin työelämän on tultava mukaan opiskeluun. Tätä kautta voimme tarjota opiskelijoillemme reaalielämän caseja ja kontakteja tuleviin mahdollisiin työpaikkoihinsa. Lisäksi yritykset voivat olla yhteydessä tuleviin mahdollisiin työntekijöihinsä ja vaikuttaa siihen mikä on heidän tulevien työntekijöidensä lähtötaso.

Yritysyhteistyöhankkeissa opiskelijat ovat mukana mahdollisuuksien mukaan kehittämässä uusia tuotteita, ideoimassa ja visioimassa, testaamassa ja rakentamassa sekä tekemässä erilaisia taustaselvityksiä. Pyrimme siihen, että yrityshankkeissa opiskelijoilla on mahdollisuus päästä mukaan todellisen työelämän tilanteisiin sekä tutustua toimeksiantajiin ja saada oikeita yrityskontakteja jo opiskeluvaiheessa. Toiminta vaatii aktiivista yhteistyötä yritysten ja koulutuksen tarjoajan kesken sekä ketterää ja joustavaa koulutusrakennetta. Aidoissa yrityscaseissa voittaa kaikki.

Fumatecin alueellinen vaikuttavuus

FUMATEC on perustettu alueellisen tarpeen ja alueen yritysten tarpeista. Päijätähämäläiset kaluste- ja puutuotealan yritykset ovat olleet mukana suunnittelemassa ja luomassa pohjaa palvelulle. Yrityskäynneillä tarjottavista palveluista käydyissä keskusteluissa on kerrottu myös LAMK muusta osaamisesta. Vastaanotto on ollut erittäin positiivista ja osittain jopa yllättyntä siitä osaamisen määrästä, jota LAMK voi tarjota. On ollut erittäin kannustavaa huomata, että tarve tällaiselle palvelulle on suurempi ja laajempi kun osasimme kuvitellakaan. Emme ole turhaan kehittäneet palveluamme.

FUMATEC:n toiminta on käynnistynyt hyvin – uusia asiakkaita on tullut, yhteistyö on ollut aktiivista ja sen seurauksena merkittäviä yritysyhteistyöhankkeita on käynnistetty. Uskomme vahvasti, että kun tieto palveluiden laajuudesta ja helposta saatavuudesta leviää, asiakaskuntamme tulee edelleen kasvamaan – koska kehitystarvetta yrityksissä on, samoin kuin tarve osaavalle ja luotettavalle yhteistyökumppanille on olemassa.

FUMATEC:n toimintaa tullaan kehittämään, palvelukonseptia laajentamaan sekä osaamista ja palveluiden laatua syventämään askel askeleelta, maltillisesti ja määrätietoisesti, asiakaslähtöisesti, asiakastarpeita ennakoiden ja strategisia kumppanuuksia luoden. Vuosi 2017 tulee olemaan FUMATEC:n kannalta merkittävä vuosi. Tuolloin LAMK muuttaa uudelle kampukselle ja saa uudet yhtenäiset laboratoriotilat sekä toiminnaltaan laajennetut laboratoriopalvelut. Tavoitteena on, että vuonna 2017 yritykset saavat kaikki FUMATEC:n palvelut saman katon alta. Uudelle kampukselle on suunnitelmassa rakentaa myös mm. protopaja ja simulaatioympäristö täydentämään asiakkaille tarjottavia tuotekehityspalveluita ja resursseja. Vankka aikomuksemme on, että FUMATEC kasvaa alueelle merkittäväksi osaamispalveluiden tuottajaksi ja yritysten aktiiviseksi ja luotettavaksi yhteistyökumppaniksi liiketoiminnan eri osa-alueilla.

Lähteet

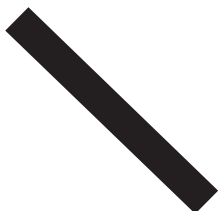
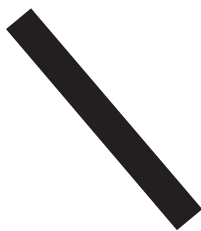
Työ- ja elinkeinoministeriö. (2013). Toimialaraportti. Huonekalujen valmistus. TEM Toimialapalvelun julkaisuja.

Pulkka, V. (2015). Lahden ammattikorkeakoulun kalustealan TKI-yksikkö. Opinnäyte-työ. Lahden ammattikorkeakoulu.

Päijät-Hämeen liitto. (2014). Päijät-Hämeen maakuntaohjelma 2014- 2017. Päijät-Hämeen Liiton julkaisuja.

Lahden Seudun Kehittämissyhtiö LADEC Oy. (2011). Lahden seudun kilpailukyky- ja elinkeinostrategia 2009- 2015. Lahden seudun julkaisuja.

Humala, I., Peltoniemi, J. (2001). Puutuotealan pk-yritysten asiakaslähtöisten liiketoimintakonseptien kehittäminen. Helsinki: Oy Edita Ab.

Lahden kaupunkiseutu on merkittävä eteläsuomalainen kasvukeskus, joka kuuluu Helsingin Laajaan Metropolialueeseen. Samalla sen sijainti edistää alueen kytkeytymistä Pietarin ympäristöön. Päijät-Hämeestä ollaan luomassa kansainvälistä ja kansallista ympäristön, muotoilun ja hyvinvoinnin osaamisen ja liiketoiminnan keskittymää. Digitalisoitumisen kasvavat mahdollisuudet, liiketoiminnan ekosysteemien muodostuminen, nouseva biotalous ja kiertotalouden liiketoimintamahdollisuudet ovat ominaista alueen kilpailukyvyyn parantamisessa.

Ammattikorkeakoulun rooli ja tahtotila ovat tämän kehityksen kannalta elintärkeitä ja merkittäviä. Sen strategisia painoaloja ovat muotoilu, älykäs teollisuus, elinvoimainen ympäristö sekä hyvinvointi ja uudistava kasvu. Työ- ja elinkeinoelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä korostuvat aloitteellisuus, käytäntölähtöisten ideoiden tuottaminen ja hyödyntäminen, yrittäjyyden edistäminen sekä opintojen yhdistäminen yritysten ja yhteisöjen kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Yhteistoiminnassa luodaan älykkäitä ja kestäviä ratkaisuja sekä hyödynnetään modernin tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia. LAMK korostaa globaalia ja tulevaisuuteen suuntautuvaa kokeilevaa toimintaa, resurssitehokkuuden kasvattamista sekä hyvinvoinnin ja yhteistoiminnan monimuotoisuutta.

Yhteistoiminnan onnistumisen kannalta ratkaisevia ovat toimijoiden keskinäiset suhteet ja roolit uudenaikaisissa työ- ja oppimisympäristöissä. LAMK haastaa aluekehittäjät sekä yritykset ja yhteisöt osaamislähtöiseen yhteistoimintaan. Alueen kehittämisen keskeisenä voimavarana ovat LAMK:n henkilöstön sekä noin 5000 opiskelijan osaaminen ja luova potentiaali. Tavoitteena on työ- ja elinkeinoelämälle suunnattavien palvelujen jatkuva parantaminen ja kehittämistoimenpiteiden linkittäminen alueen osaamiskärkiin.

Lahden ammattikorkeakoulun julkaisusarja

ISSN 2342-7507 (verkkojulkaisu)

ISSN 2342-7493 (painettu)

ISBN 978-951-827-233-8